

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

MAGISTRSKO DELO

**VPLIV VOLONTERSKEGA TURIZMA NA LOKALNE SKUPNOSTI:
PRIMER GANA, AFRIKA**

Ljubljana, oktober 2015

EVA ČERIN

IZJAVA O AVTORSTVU

Spodaj podpisana Eva Čerin, študentka Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, izjavljam, da sem avtorica magistrskega dela z naslovom Vpliv volonterskega turizma na lokalne skupnosti: primer Gana, Afrika, pripravljenega v sodelovanju s svetovalko prof. dr. Tanjo Mihalič.

Izrecno izjavljam, da v skladu z določili Zakona o avtorski in sorodnih pravicah (Ur. l. RS, št. 21/1995 s spremembami) dovolim objavo magistrskega dela na fakultetnih spletnih straneh.

S svojim podpisom zagotavljam, da

- je predloženo besedilo rezultat izključno mojega lastnega raziskovalnega dela;
- je predloženo besedilo jezikovno korektno in tehnično pripravljeno v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, kar pomeni, da sem
 - poskrbela, da so dela in mnenja drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih uporabljam v magistrskem delu, citirana oziroma navedena v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, in
 - pridobila vsa dovoljenja za uporabo avtorskih del, ki so v celoti (v pisni ali grafični obliki) uporabljena v tekstu, in sem to v besedilu tudi jasno zapisala;
- se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del (v pisni ali grafični obliki) kot mojih lastnih – kaznivo po Kazenskem zakoniku (Ur. l. RS, št. 55/2008 s spremembami);
- se zavedam posledic, ki bi jih na osnovi predloženega magistrskega dela dokazano plagiatorstvo lahko predstavljalo za moj status na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani v skladu z relevantnim pravilnikom.

V Ljubljani, dne _____

Podpis avtorice: _____

KAZALO

UVOD	1
1 PREDSTAVITEV VOLONTERSKEGA TURIZMA.....	2
1.1 Razvoj prostovoljnega dela in mednarodnega prostovoljstva	2
1.2 Volonterski turizem	5
1.3 Deležniki volonterskega turizma	8
1.3.1 Prostovoljci.....	8
1.3.2 Organizacije volonterskega turizma	9
1.3.3 Lokalna skupnost.....	10
2 VOLONTERSKI TURIZEM IN LOKALNA SKUPNOST	10
2.1 Odnos med volonterskim turizmom in lokalno skupnostjo	10
2.2 Teorija družbene menjave.....	12
2.3 Kritična teorija in teorija družbenega gibanja.....	14
2.3.1 Paradoks volunturizma	15
2.3.2 Oblike zatiranja in zatirani	16
2.3.3 Nadvlada in moč volunturističnega diskurza	17
2.3.4 Model kritične teorije volunturizma.....	18
2.3.5 Teorija družbenega gibanja in družbene mreže.....	19
2.3.6 Teorija družbenega gibanja in samoučinkovitost	20
2.3.7 Teorija družbenega gibanja in ozaveščenost	21
2.3.8 Model teorije družbenega gibanja v volunturizmu.....	22
2.4 Pozitivni in negativni vplivi volonterskega turizma na lokalno skupnost	23
2.4.1 Pozitivni ekonomski vplivi.....	24
2.4.2 Negativni ekonomski vplivi	24
2.4.3 Pozitivni družbeno-kulturni vplivi.....	25
2.4.4 Negativni družbeno-kulturni vplivi	26
2.4.5 Pozitivni okoljski vplivi	27
2.4.6 Negativni okoljski vplivi	28
3 PREDSTAVITEV GANE IN BUSUE	29
3.1 Osnovna predstavitev Gane in Busue	29
3.1.1 Gana.....	29
3.1.2 Busua	33
3.2 Volonterski turizem v Gani.....	35
3.3 Volonterski turizem v Busui in nevladna organizacija Embracing Hidden Talents Network	38
4 KVALITATIVNA RAZISKAVA O POZITIVNIH IN NEGATIVNIH VPLIVIH VOLONTERSKEGA TURIZMA NA LOKALNE SKUPNOSTI V GANI.....	41
4.1 Namen, temeljno raziskovalno vprašanje in cilj raziskave.....	41
4.2 Metodologija raziskave.....	42
4.3 Ugotovitve raziskave	45

4.3.1	Poznavanje pojma »volonterski turizem« in razlikovanje med pojmom »volonterski turist« in »turist«	45
4.3.2	Motivacija prostovoljcev in uresničitev pričakovanj	46
4.3.3	Pozitivni in negativni vplivi prostovoljcev na lokalne skupnosti	48
4.3.4	Splošna ocena prostovoljnih projektov Embracing Hidden Talents Network, priložnosti in nevarnosti za lokalne skupnosti	51
SKLEP.....		53
LITERATURA IN VIRI.....		56
PRILOGE		

KAZALO TABEL

Tabela 1: Osnovna izkaznica Gane	33
Tabela 2: Prostovoljni programi v afriških državah	35
Tabela 3: Povprečni stroški življenja v Gani.....	36
Tabela 4: Značilnosti vzorca.....	44

KAZALO SLIK

Slika 1: Kontinuum volonterskega turizma	6
Slika 2: Predlog k rešitvi volunturističnega paradoksa	16
Slika 3: Zatirani in volunturizem.....	17
Slika 4: Nadvlada in moč volunturističnega diskurza	18
Slika 5: Model kritične teorije volunturizma.....	19
Slika 6: Mreže, mobilizacija virov in volunturizem	20
Slika 7: Samoučinkovitost in volunturizem	21
Slika 8: Sodelovanje volunturizma in ozaveščenost	22
Slika 9: Model teorije družbenega gibanja v volunturizmu	23
Slika 10: Vplivi volonterskega turizma na lokalno skupnost.....	29
Slika 11: Zemljevid Busue in okolice	34
Slika 12: Turistična ponudba namestitev in restavracij v Busui	34
Slika 13: Grafični prikaz prostovoljnih programov po svetu	36
Slika 14: Število prostovoljnih projektov v večjih mestih Gane	37
Slika 15: Grafični prikaz trajanja projektov v Gani	37

UVOD

Mednarodno prostovoljstvo ni nov fenomen. Njegova zgodovina sega v pozno kolonialno dobo, ko so države začele z oblikovanjem razvojnih strategij. Uredbe gospodarskih in političnih sistemov razvijajočih se držav, so spodbujale razvoj zahodnjaških nevladnih organizacij. Spodbuda je vodila v razcvet številnih nevladnih organizacij, ki so kasneje postale okvir za razvoj prvih prostovoljnih organizacij. Danes oz. v zadnjem desetletju 21. stoletja smo priča revolucionarnemu pojavu mednarodnega prostovoljstva. Nastaja nova dejavnost, ki jo imenujemo »volonterski turizem« (Forsythe, 2011, str. 1).

Nova oblika prostovoljstva se od tradicionalnega prostovoljstva razlikuje predvsem v zaznavanju in razumevanju prostovoljnega dela. Med tem ko tradicionalno prostovoljstvo povezujemo z ideologijo o nesebični pomoči, etičnem in moralnem ravnanju, sodobno obliko prostovoljstva povezujemo z individualizmom, kratko dobo trajanja in avtonomijo (Hustinx, 2001, str. 62-65). Včasih je bilo prostovoljstvo vrednota, danes postaja orodje za boljše zaposlitvene možnosti. Poleg tega kritika volonterskega turizma sloni na motivaciji prostovoljcev, ki se iz altruistične spreminja v egoistično. Mlade prostovoljce na čezoceanske projekte privablja želja po potovanju, osebni rasti in dragocenih izkušnjah, ki jim kasneje lahko pomagajo pri iskanju zaposlitve.

Volonterski turizem je tesno povezan s fenomenom t.i. »gap year«, obdobjem v katerem se mladi odločijo za »delovno-potovalno pavzo«, največkrat po končani srednješolski izobrazbi. Zahodni svet, predvsem ZDA pa tudi Avstralija in Nova Zelandija postajajo »gap year« kulturi vedno bolj naklonjene. Med mladostniki postaja ta oblika pavziranja vse bolj popularna, zato se jo poslužujejo številni mladostniki in tako vzdržujejo volunturistično dejavnost, ki na letni ravni beleži na tisoče udeležencev in visoke dobičke.

Hitro rastoči trend volunturistične dejavnosti, v zadnjem času postaja predmet številnih polemik, vprašanj in kritik, ki se nanašajo predvsem na dejansko učinkovitost, primernost in trajnost volonterskega turizma. Porajajo se dvomi vezani na motivacijo prostovoljcev in na odnos, ki ga prostovoljci vzpostavljajo z lokalnimi skupnostmi razvijajočih se držav.

Guttentag (2009, str. 537-551) in Simpson (2004, str. 681-692) opozarjata, da lahko volonterski turizem negativno vpliva na lokalno skupnost in povečuje odvisnost držav v razvoju od razvitih držav. Guttentag (2009, str. 537-551) med negativne vplive uvršča predvsem nezadostno zadovoljevanje potreb lokalnega prebivalstva, nezadovoljivo delo prostovoljcev, zmanjšanje zaposlenosti med lokalnim prebivalstvom in promocijo odvisnosti med državami v razvoju. Raziskave kažejo, da se nekateri prostovoljci za volonterski turizem odločajo zgolj zaradi zadovoljevanja lastnih potreb in jih interesi tujih lokalnih skupnosti ne zanimajo (Palacios, 2010, str. 861-878). Dejstvo je, da nekvalificirani prostovoljci ovirajo razvojne projekte in z nezadovoljivim delom negativno vplivajo na lokalno skupnost. Obstaja

veliko prostovoljnih programov, ki ne spodbujajo kritičnega razmišljanja o revščini in globalni neenakosti in prikazujejo poenostavljene predstave o razvoju, ki temeljijo na »superiornosti zahodne ideologije« katera le z materialno podporo rešuje razvijajoča se območja (McGehee, 2012, str. 84-107).

Kako torej volonterski turizem vpliva na lokalne skupnosti? Jim prinaša več prednosti ali slabosti? Kako ga zaznavajo prostovoljci? Kako njihova prostovoljnost in delo na izobraževalnih projektih pozitivno in negativno vplivata na lokalne skupnosti držav globalnega juga?

Na podlagi osebne tri mesečne izkušnje s prostovoljnim delom v Gani, ki sem ga opravljala poleti 2014, sem se odločila, da osebno zanimanje o vplivih volonterskega turizma na lokalne skupnosti teoretično in praktično proučim v lastnem magistrskem delu. Namen magistrskega dela je s kvalitativno metodo analizirati pozitivne in negativne vplive volonterskega turizma na proučevane lokalne skupnosti v Gani. Glavni cilj je ugotoviti, kako prostovoljci zaznavajo pozitivne in negativne vplive, ki so jih imeli na ganske lokalne skupnosti, v katerih so delali in živeli. Za doseg glavnega cilja oz. odgovora na glavno raziskovalno vprašanje sem oblikovala štiri usmeritvena vprašanja, ki se dotikajo obravnavane tematike, omogočajo njeno poglobljeno razumevanje in vodijo do glavnega cilja magistrskega dela.

Magistrsko delo izhaja iz študija strokovne literature in znanstveno raziskovalnega dela. Za celostno razumevanje obravnavane tematike in za razumevanje interpretacije končnih, sklepnih ugotovitev je potrebna obširna teoretična podlaga, predstavljena v prvih dveh poglavjih. Prvo poglavje obravnava razvoj volonterskega turizma, njegovo definicijo in deležnike volonterskega turizma. Drugo poglavje se dotika sociologije in je namenjeno razumevanju odnosa med volonterskim turizmom in lokalno skupnostjo, s poudarkom na kritični teoriji in teoriji družbenega gibanja. Tretje poglavje predstavlja zahodno afriško državo Gano, njeno južno vasico Busuo in tamkajšnji razcvet volonterskega turizma. Četrto poglavje je v celoti namenjeno empiričnemu delu magistrske naloge, od uporabljene metodologije do ugotovitev kvalitativne raziskave. V njem je vsa pozornost usmerjena na ključne akterje volunturistične dejavnosti, na prostovoljce, ki so opravljali prostovoljno delo v Gani. Sledi sklep, v katerem so nanizane vse pomembnejše ugotovitve, ki sem jih oblikovala na podlagi pridobljenih rezultatov raziskave, obravnavane teoretične podlage iz tuje literature in osebnih izkušenj.

1 PREDSTAVITEV VOLONTERSKEGA TURIZMA

1.1 Razvoj prostovoljnega dela in mednarodnega prostovoljstva

Prostovoljno delo pomeni delo, pomoč ali asistenco za majhno plačilo oziroma brez plačila v širšem smislu pa združuje duh pomoči, altruizma in opravljanja dobrih del brez pričakovane

materialne nagrade. Prostovoljno delo lahko opravljamo doma ali v tujini, pomagamo v lokalnem domu za upokoјence, sodelujemo pri projektih, ki se borijo proti revščini v Afriki (Kaplja, 2006, str. 63), pri znanstvenih in zdravstvenih raziskavah ali projektih vezanih na ohranjanje okolja (Wearing, 2001, str. 2).

Volonterski turizem je v Sloveniji pretežno nov pojav, prostovoljstvo pa ne. Začetke mednarodnih storitev in prostovoljstva povezujemo z letnicama 1958 in 1961 oz. z ustanovitvijo organizacije Čezmorska prostovoljna služba (angl. *Voluntary Service Overseas* oz. VSO) in Mirovne sile ZDA (angl. *US Peace Corps*). V resnici so se prve čezoceanske prostovoljske aktivnosti začele že desetletja pred tem. Gillette (World Volunteer Web, 1999) opozarja na pojav čezoceanskega kolektivizma že med prvo svetovno vojno, ko so Avstrijci, Švicarji, Angleži in Američani potovali v uničeno vasico Verdun na sever Francije, da bi jo obnovili. Po prvem mednarodnem prostovoljnem delovnem taboru se je v letih 1920 in 1930, razvilo prvo prostovoljno gibanje imenovano Mednarodna civilna služba (angl. *Service Civil International* oz. SCI), ki deluje še danes. Gibanje se je razvijalo in krepilo predvsem skozi sklepanje novih prijateljstev med mladimi iz različnih evropskih držav. V Združenih državah Amerike (v nadaljevanju ZDA) in Bolgariji se je po letu 1929 v času zloma New Yorške borze in začetka gospodarske krize povečalo število prostovoljnih gibanj, ki so mladim v zameno za hrano in posteljo dala priložnost, da pomagajo in sodelujejo pri obnovi družbe. Na ta način so se mladi kljub brezposelnosti in bedi v kateri so živeli počutili družbeno koristne. Leta 1934 je Mednarodna civilna služba (angl. SCI) v Indijo poslala štiri evropske prostovoljce, ki so pomagali najrevnejšemu prebivalstvu. Na podlagi te evropske začetniške ekipe so se kasneje razvili programi kot npr. Britanski prostovoljni program (angl. *British Volunteer Programme*), Mirovne sile ZDA (angl. *US Peace Corps*), Nemške razvojne storitve (nem. *Deutsche Entwicklungsdienst*) in drugi dolgoročni prostovoljni programi, ki so se ne nazadnje združili v Program prostovoljcev Združenih narodov (angl. *United Nations Volunteers Programme*). Med drugo svetovno vojno so nekatere demokratične države prostovoljska gibanja izrabljala za vojaške namene. Po vojni, v poznih štiridesetih in petdesetih letih so prostovoljci, v duhu jugoslovanskega bratstva in enotnosti, ogromno pripomogli k obnovi Evrope. V obdobju hladne vojne so želele določene države prostovoljce ponovno izkoristiti kot vojaško velesilo, vendar jim zaradi Organizacije Združenih narodov za izobraževanje, znanost in kulturo (angl. *United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization* oz. UNESCO) in njegovega Koordinacijskega odbora za mednarodne prostovoljne službe (angl. *Coordinating Committee for International Voluntary Service*) to ni uspelo. Prostovoljci iz vzhoda in zahoda so kmalu poskrbeli za padec železne zaves. Osvoboditev od kolonialne vladavine je povzročila razcvet številnih prostovoljnih gibanj tudi v Aziji, Afriki in Latinski Ameriki. Leta 1970 so ustanovili Program prostovoljcev Združenih narodov (World Volunteer Web, 1999).

Začetek tega, kar danes opredeljujemo kot volonterski turizem, lahko zasledimo v letu 1980, ko so vsi svetovni mediji posvetili pozornost slabim življenjskim razmeram ljudi in narodov,

ki trpijo zaradi revščine in stradanja. Izpostavljali so predvsem izkoriščanje revnejših slojev in opozarjali na vedno večje družbene razlike in delitve, ki so nastajale med »tistimi, ki imajo« in »tistimi, ki nimajo« (Kneipp, 2011, str. 9). V devetdesetih letih je povečano zanimanje za prostovoljstvo povzročilo pomanjkanje finančnih sredstev, sočasno pa so se organizatorji potovanj začeli zavedati, da lahko prostovoljstvo predstavlja novo razvojno priložnost za turistično dejavnost. S povezovanjem dobrodelnih ustanov in organizatorjev potovanj se je začel razvoj podjetij nišnih proizvodov in storitev, ki bi lahko zadovoljili povpraševanje naraščajočega števila mladih, ki se odločajo za enoletno pavzo pred nadaljevanjem študija (angl. *gap year*), ter pritegnili pozornost tistih, ki še nikoli niso razmišljali o podobni obliki potovanja. Ta partnerstva so dobrodelnim organizacijam omogočila nastanek raznovrstnih dohodkovnih tokov, organizatorjem potovanj pa dala možnost, da postanejo družbeno in etično odgovornejši in da lahko ponujajo alternativne turistične izkušnje, ki bi ustrezale zahtevam novo nastajajoče pravično usmerjene in ozaveščene družbe (Kneipp, 2011, str. 9). Organizatorji potovanj in turistične agencije se zavedajo vloge, ki jo ima beseda trajnost pri razvoju sodobnega turizma. Veliko turistov išče pomembno, pristno in koristno izkušnjo, ki ima minimalne vplive na okolje in na bogastva obiskane skupnosti. Ena od oblik turizma, ki lahko zadovolji zahteve teh turistov je volonterski turizem, ki ga organizatorji potovanj tržijo kot »odgovorni turizem, ki dela razliko« (Wearing, 2001, str. 1).

Holmes in Smith (2009, str. 11) menita, da so na globalni razvoj prostovoljstva vplivali številni družbeni, ekonomski in politični dejavniki. V svojem priročniku za upravljanje prostovoljcev v turizmu podajata mnenje britanskih svetovalcev, ki pravijo, da je na prostovoljstvo vplivalo sedem ključnih trendov:

- staranje prebivalstva;
- porast zanimanja za prostovoljno delo;
- spremembe v družinskem življenju in gospodinjstvu;
- vedno bolj izobraženo prebivalstvo in vse bolj pozno in težavno doseganje finančne neodvisnosti;
- vrednotenje prostovoljstva, ki v družbi odseva hvalevredno delo in spoštovanje;
- razvoj informacijske in komunikacijske tehnologije;
- porast zanimanja za aktivizem.

Zaradi teh trendov postajajo ljudje pri izbiri prostovoljskih dejavnosti vse bolj selektivni in inovativni. Razvoj in promocija novih oblik prostovoljstva stalno naraščata, ker se je potrebno ves čas prilagajati zanimanju in življenjskem slogu potencialnih prostovoljcev (Holmes in Smith, 2009, str. 11). Holmes in Smith (2009, str. 11) poudarjata, »da je v zadnjih letih velik razvoj doživelo predvsem šest oblik prostovoljstva:

- mednarodno, transnacionalno ali meddržavno prostovoljstvo;
- volonterski turizem;

- občasno prostovoljstvo;
- virtualno ali spletno prostovoljstvo;
- družinsko in integracijsko prostovoljstvo;
- korporacijsko prostovoljstvo, prostovoljstvo na delovnem mestu, prostovoljstvo zaposlenih ali prostovoljna podpora delodajalcev«.

1.2 Volonterski turizem

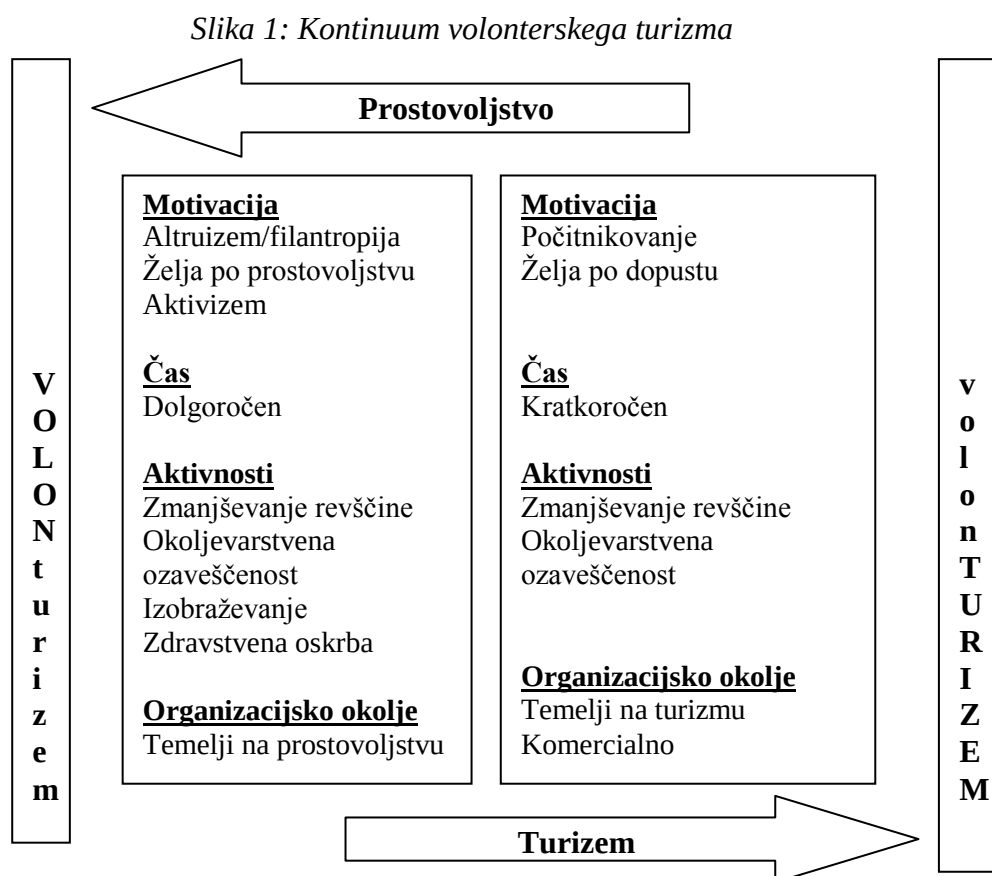
V knjigi z naslovom *Volunteer Tourism: Experiences that Make a Difference* iz leta 2001, je avtor Stephen Wearing, definiral volonterski turizem kot »razvojno strategijo, ki vodi k trajnostnem razvoju in zbližuje razpoložljivost naravnih virov, lokalnega prebivalstva in obiskovalcev tako, da vsem prinaša kar največjo korist od turističnih aktivnosti« (Wearing, 2001, str. 12). Na tej osnovi Wearing označi volonterske turiste kot »turiste, ki se iz različnih razlogov odločijo za opravljanje prostovoljnega dela na organiziran način. Odločijo se za počitnice, ki lahko zajemajo pomoč ali zmanjševanje materialne revščine določenih družbenih skupin, obnavljanje določenih okolij ali raziskovanje socialnih in okoljskih vidikov« (Wearing, 2001, str. 1).

V angleškem jeziku se za volonterski turizem pogosto uporablja izraz »volonturizem« (ang. *voluntourism*), sestavljen iz besede prostovoljstvo (angl. *volunteerism* ali *volunteering*) in besede turizem (angl. *tourism*). Gre za kombinacijo prostovoljnega dela ter običajnih elementov potovanja in turizma kot so umetnost, kultura, zemljepis, dediščina, naravno okolje in rekreacija (Kneipp, 2011, str. 18).

Pojav volonterskega turizma se je v zadnjih letih zelo razširil in razvil v multidimenzionalen koncept, ki vključuje obširno vrsto aktivnosti, projektov in prostovoljskih prispevkov. Kljub temu, da večina strokovnih člankov citira Wearingovo definicijo, nekateri izpostavljajo njene pomanjkljivosti, saj ne odraža razlik med prostovoljcem in turistom. Uriely, Reichel in Amos (2003, str. 60) predlagajo, da so meje volonterskega turizma natančno določene in da njegova definicija loči med akterji, ki so neposredno vpleteni v prostovoljno delo (kot turisti, obiskovalci oz. gostje in kot člani lokalne skupnosti) in med prostovoljci, ki ponujajo zgolj počitniške atrakcije in zagotavljajo le osnovne turistične storitve. Daldeniz in Hampton (2011, str. 30) sta mnenja, da bi lahko dosegli večje razumevanje definicije volonterskega turizma oz. volunturizma, z vključitvijo časovnih variacij. Po tem principu prostovoljce delita na dve skupini. Prva skupina so »VOLONTuristi« (angl. *VOLUNtourists*), katerih glavna motivacija za dolgoročno prostovoljstvo temelji na altruizmu oz. pomoči lokalni skupnosti. Druga skupina so »volonTURISTI« (angl. *volunTOURISTS*), ki se za prostovoljno delo odločijo zgolj zaradi želje po turistični aktivnosti. Brown in Lehto (2005, str. 480) delita prostovoljce glede na njihovo motivacijo za potovanje in glede na čas, ki so ga pripravljeni posvetiti prostovoljstvu. Prostovoljce, ki le delček svojega potovanja namenijo za prostovoljske storitve imenujeta »vacation-minded volunteers«, »volunteer-minded travellers« pa so tisti

prostovoljci, ki večino svojega časa opravljajo prostovoljske storitve za lokalne skupnosti. Kategoriziranje prostovoljcev na zgoraj omenjene načine se zdi povsem enostavno in logično, vpeljava koncepta v prakso pa predstavlja veliko večji izziv. To lahko prikažemo z kontinuumom volonterskega turizma, ki prikazuje dva viška, volonTURIZMA (angl. *volunTOURISMA*) in VOLONturizma (angl. *VOLUNtourisma*). Kontinuum prikazuje volonterski turizem s pomočjo nekaj ključnih determinant, ki temeljijo na motivaciji, času, aktivnostih in organizacijskem okolju. Na ta način si lažje predstavljamo kako se komponenta prostovoljstva prekriva s komponento turistične izkušnje.

Slika 1 prikazuje koncept volonterskih turistov, ki ga različni avtorji opisujejo v obstoječi literaturi volonterskega turizma. Trenutna literatura ne razkriva kako volonterske turiste oz. prostovoljce zaznavajo lokalne skupnosti razvijajočih se držav. Povezava med lokalno skupnostjo in prostovoljci se lahko oblikuje na podlagi uvrstitve prostovoljcev v kontinuum. Prostovoljci so v kontinuum razvrščeni glede na njihovo motivacijo, čas, aktivnosti in organizacijsko okolje. Potrebno je biti pozoren na to kako lokalne skupnosti razumejo koncept volunturizma in prostovoljcev. Njihovo razumevanje nam pomaga pri širšem razumevanju koncepta in posledično krepi teoretično in konceptualno osnovo znanja o volunturizmu. Pregled literature v mojem delu bo zato temeljil na razumevanju vplivov volunturizma na lokalne skupnosti.

Vir: P. E. Marwa, *Host community perceptions of volunteer tourists in the northern tourist circuit, Tanzania*, 2013, str. 14.

Volonterski turizem se lahko izvaja na najrazličnejših lokacijah, v deževnih gozdovih, v rezervatih ali na zavarovanih območjih. Popularne lokacije vključujejo predvsem države v Afriki, Aziji, Srednji in Južni Ameriki. Kot prostovoljec si lahko aktiven v množici aktivnosti. Pri znanstvenih (o divjini, zemlji, vodi) ali zdravstvenih raziskavah, projektih vezanih na ohranjanje okolja ter tistih, ki napovedujejo ekonomski ali družbeni razvoj lokalnih skupnosti (preko projektov vezanih na kmetijstvo, gradnjo, izobraževanje). Prostovoljci dobijo priložnost, da se aktivno udeležujejo pri lokalnih aktivnostih in se preko njih povežejo z skupnostjo v kateri delujejo (Wearing, 2001, str. 2). Posameznik, ki se odloči za volonterski turizem, mora biti pripravljen na vse in se zavedati vloge, ki jo ima dana pomoč. Bistveno je, da se zna volonterski turist prilagajati različnim situacijam, in da si želi postati del obiskanega kraja in njegove skupnosti. Prostovoljno delo lahko sloni na fizičnem, strokovnem ali pisarniškem delu, učenju, projektih mreženja, potegovanju za pridobivanje človekovih pravic in civilne družbe, solidarnosti, ipd. Namen volonterskega turizma ni »rešiti svet«, ampak s pomočjo turističnih prostovoljcev motivirati in podpirati lokalne skupnosti k angažiranosti in aktivnem sodelovanju pri reševanju lastnih težav. Potreba po spremembi ali izboljšanju mora vedno izhajati iz lokalne skupnosti, saj vsaka lokalna skupnost zase najboljše ve, kaj je tisto kar najbolj potrebuje. »Za uspeh je torej ključnega pomena podpora lokalne skupnosti, zato je večina projektov zasnovana na lokalnih iniciativah, ki jih izvajajo lokalne organizacije« (Kaplja, 2006, str. 77).

Volonterski turizem predstavlja pomembno priložnost za rast tako turizma kot prostovoljstva in je pomemben korak pri razvoju in uvajanju trajnostnega turizma. Potnikom in destinacijskim skupnostim omogoča povezovanje, medsebojno učenje, spoštovanje, spoznavanje drugih kultur in okolij ter si na tak način prizadeva za boljšo prihodnost (Kneipp, 2011, str. 17). Zaradi tega v zadnjih letih razcvet volonterskega turizma postaja pereča tema in je plod številnih sodobnih raziskav. Za potovanja se odločajo predvsem mladi med 18. in 24. letom starosti, ki se še izobražujejo ali pa so v obdobju t.i. »gap year«. Pomemben segment predstavljajo tudi starejši, ki se odločijo za t.i. »adult gap year«, v obdobju velikih življenjskih sprememb, npr. zaradi zamenjave službe, ločitve, zdravstvenih težav ipd. (Kneipp, 2011, str. 16).

Po podatkih Organizacije za gospodarsko sodelovanje in razvoj (angl. *Organisation for Economic Co-operation and Development* oz. *OECD*) prostovoljstvo v zadnjih šestih letih beleži povečano število udeleženk ženskega spola. Največjo rast predstavnic ženskega spola v prostovoljskih aktivnostih so zabeležili v Italiji, na Slovaškem, v Kanadi in Estoniji. Moški se po navadi odločajo za prostovoljske aktivnosti povezane s športom, med tem ko se ženske udeležujejo predvsem prostovoljstva v socialnem in zdravstvenem sektorju. Prostovoljno delo predstavlja pomemben del ekonomskega prispevka držav. Veliki Britaniji prostovoljstvo prinese dvakrat večjo vrednost kot kmetijstvo in približno toliko kot telekomunikacije. Seveda pa dejanska vrednost prostovoljstva prispeva veliko več kot zgolj ekonomsko vrednost, saj pomaga pri zaposlovanju, zmanjšuje stopnjo kriminala, spodbuja družbeno solidarnost itd. V

povprečju se več kot ena od štirih oseb v vseh državah OECD, odloči za prostovoljno delo vsaj enkrat na leto. V večini držav OECD se je med letoma 2008 in 2014 število prostovoljcev povečalo. Trend naraščanja prostovoljcev bi lahko povezali z zvišjo stopnjo ozaveščenosti o socialnih in okoljskih vprašanjih med splošno javnostjo, kot tudi s povečanim občutkom solidarnosti, ki se kaže kod odziv na gospodarske težave (OECD, 2015).

1.3 Deležniki volonterskega turizma

1.3.1 Prostovoljci

Prva skupina deležnikov volonterskega turizma, ki v literaturi žanje največ pozornosti so prostovoljci (McGehee, 2012, str. 86). Mikuš (2002, str. 153) pravi, da so prostovoljci osebe različnih starosti, različne izobrazbe, različnih socialnih položajev, različnih verskih in svetovno-nazorskih prepričanj ter povsem različnih osebnostnih profilov. Prostovoljci so dijaki, študenti, zaposleni, brezposelni, upokojenci.

Kot navajata Vodopivčeva in Jaffe (2011, str. 122) prostovoljci opozarjajo na besedno razlikovanje med pojmom »prostovoljec« in pojmom »prostovoljni turist« oz. skrajšano, »turist«. Pravijo, da je naziv »turist« zanje žaljivka, ker ga v splošnem povezujemo z masovnim turizmom in njegovimi negativnimi posledicami. Opozarjajo, da se je volonterski turizem razvil kot rešitev na njegove negativne vplive, s katerimi se sami spopadajo skozi prostovoljno delo kot prostovoljci. Van Beek in Schmidt (2012, str. 243) poudarjata, da turist le površinsko opazuje, medtem ko prostovoljec dejansko doživlja.

Po Wearingu (2001, str. 1) se prostovoljci iz različnih razlogov odločijo za opravljanje prostovoljnega dela na organiziran način. Odločijo se za počitnice, ki lahko zajemajo pomoč ali zmanjševanje materialne revščine določenih družbenih skupin, obnavljanje določenih okolij ali raziskovanje socialnih in okoljskih vidikov. Raziskave so pokazale, da se razlogi za potovanje turistov in prostovoljcev med sabo razlikujejo. Glavna motivacija prostovoljcev vključuje željo po osebni rasti in razvoju, altruizmu in širšem razumevanju kultur in sveta (Broad, Mustonen, Pearce & Coghlan v McGehee, 2012, str. 86). Najbolj zaželeni aktivnosti prostovoljcev so vračanje altruizma lokalni skupnosti in celotni družbi, sodelovanje pri razvoju lokalne skupnosti, obnavljanje kulturne in zgodovinske dediščine, vzpostavljanje zdravstvene pomoči, pomoči pri izobraževanju in pri ohranjanju okolja (Brown & Morrison, Callanan & Thomas, Coghlan, Gray & Campbell, McIntosh & Zahra, Stoddart & Rogerson, Uriely, Reichel & Ron, Wearing v McGehee, 2012, str. 86). Opravljanje prostovoljnega dela vzbuja v posamezniku občutek pomoči, nesebičnosti, opravljanja dobrih dejanj, poleg tega pa mu nudi možnost osebne rasti, spoznavanja sebe in drugih, učenja, skupinskega dela in nešteto drugih pozitivnih elementov (Kaplja, 2006, str. 66).

Večina prostovoljcev svojo prvo prostovoljno izkušnjo oz. projekt najde preko mednarodnih organizacij, ki se ukvarjajo s prostovoljnim delom. To so t.i. organizacije pošiljateljice, ki nudijo prostovoljno-počitniške pakete, ki vključujejo vse od jezikovnega tečaja, nastanitve pri lokalni družini, hrano in prostovoljno delo. Lahko so neprofitne, komercialne, profitne s sedežem v Združenih državah Amerike, Veliki Britaniji, Avstraliji ali na Novi Zelandiji. Povprečna organizacija pošiljateljica, ki prostovoljcem nudi prostovoljno delo v Gvatemali za svoj prostovoljno-počitniški paket, ki traja štiri tedne zaračuna od 1500\$ do 3000\$ (Vodopivec & Jaffe, 2011, str. 117). Vsak bodoči prostovoljec ima možnost, da si prostovoljno delo poišče in organizira sam, s tem da se pred potovanjem ali ob prihodu poveže z organizacijo gostiteljico. Izbira lahko med kratkoročnimi (1-4 tedne), srednjeročnimi (2-6 mesecev) in dolgoročnimi projekti (pol leta ali več) (Kaplja, 2006, str. 82).

1.3.2 Organizacije volonterskega turizma

Trenutne raziskave o organizacijah, ki se ukvarjajo z volonterskim turizmom kažejo, da imajo organizacije dve bistveni vlogi. Lahko so pobudnice za pozitivne družbeno-kulturne spremembe ali moderatorke neokolonializma in odvisnosti. Holmes in Smith (v Kneipp, 2011, str. 17) opredeljujejo tri ključne vrste organizacij na področju volonterskega turizma:

- **organizacije gostiteljice;**
- **organizacije pošiljateljice in**
- **organizacije, ki imajo vlogo posrednika.**

Gostiteljice so navadno tuje organizacije, ki te kot prostovoljca gostijo na obiskani destinaciji. Mednje spadajo dobrodelne organizacije, neprofitne organizacije, nevladne organizacije, vladne organizacije, verske organizacije in zasebna podjetja.

Organizacije pošiljateljice so ponudniki, ki oblikujejo, razvijajo in organizirajo programe volonterskega turizma. Te organizacije so lahko javne, zasebne, neprofitne, nevladne in imajo običajno sedež v regijah, iz katerih prihajajo prostovoljci in ne na destinaciji, na kateri delujejo njihovi prostovoljci. Raymond (2008, str. 49) opozarja, da so to lahko kakršne koli organizacije, od lokalnih neprofitnih organizacij do prodajno naravnanih multinacionalk in potovalnih agencij. Turistične agencije zaradi naraščanja povpraševanja po počitnicah, ki v program vključujejo tudi prostovoljsko izkušnjo, sestavljajo in prodajajo turistične pakete, ki zadovoljujejo te zahteve in pričakovanja. Agencije delujejo na presečišču turistične dejavnosti in se usmerjajo na alternativne nišne trge (Vodopivec & Jaffe, 2011, str. 112). Prostovoljci, ki prostovoljno delo najdejo preko turistične agencije, morajo agenciji plačati celoten »potovalni paket« (strošek administracije, nastanitve, hrane, organizacije, podpore, itd.). Ceno paketa prostovoljci po mnenju turističnih agencij plačajo zato, ker je celoten »potovalni paket« pripravljen vnaprej in oblikovan glede na želje in zahteve posameznega prostovoljca (Miller v Ransley, 2012, str. 4). Holmes in Smith (v Kneipp, 2011, str. 18) navajata, da v nekaterih

primerih lahko ponudnik prevzame vlogo pošiljatelja in gostitelja. V tem primeru lahko npr. ena sama organizacija razvija in trži programe ter tudi gosti prostovoljce za izvedbo projekta na destinaciji. Lahko pa pošiljateljica ustvari partnersko povezavo z eno ali več gostiteljskimi organizacijami za razvoj projektov volonterskega turizma.

Tretji ključni akter v volonterskem turizmu so organizacije, ki imajo vlogo posrednika. Te organizacije povezujejo najrazličnejše organizacije, prostovoljske spletne strani ter krovne organizacije. Imajo vlogo portala, ki predstavlja, trži in prodaja priložnosti prostovoljnega dela ter povezujejo potencialne prostovoljce s pošiljateljicam in gostiteljicam.

Wearing (2001) je eden prvih, ki vlogo nevladnih organizacij v turizmu razlaga kot priložnost za razvoj trajnostnega turizma. Raymond (2008, str. 50) kasneje raziskuje, da lahko pošiljateljice najbolje razvijejo in organizirajo svoje programe prek izbiranja prostovoljcev, priprave prostovoljcev na odhod, usmerjanjem prostovoljcev in podajanjem napotkov. McGehee in Andereck (v McGehee, 2011, str. 87) omenjata dokaze o izrednem pomenu lokalnih gostiteljic, kot najboljšem veznem členu med prostovoljci in člani lokalne skupnosti.

1.3.3 Lokalna skupnost

McGehee (2012, str. 86) navaja, da je med deležniki volonterskega turizma najmanj raziskano področje lokalnih skupnosti. Aref, Gill in Farshid (2010, str. 156) poimenujejo skupnost kot »skupino posameznikov, ki živi in dela v določenem geografskem območju ter ima skupno kulturo in interese«. V povezavi z razvojem turizma jo Mattessich & Monsey (2004, str. 56) citirata kot »ljudje, ki živijo na določenem geografskem območju in imajo medsebojne družbene in psihološke vezi ter vez z okoljem v katerem živijo«. V raziskavi volonterskega turizma Raymond (2008, str. 2) pravi, »da so lokalna skupnost ljudje, ki živijo na območju, kjer se izvajajo prostovoljski projekti«. Podobno jo Gray & Campbell (2009, str. 468) opisujeta kot »akterje, ki so v neposrednem stiku s ponudbo volonterskega turizma«. Opisani definiciji izključujeta nekatere pripadnike lokalne skupnosti, zato sedanje študije dvomijo o njihovi primernosti. Raymondova definicija na primer izključuje člane, ki sicer ne živijo v območju kjer se prostovoljski projekt izvaja, ampak so indirektno povezani s projektom. Zadnja definicija pa izključuje tiste člane lokalne skupnosti, ki niso neposredno povezani s prostovoljci.

2 VOLONTERSKI TURIZEM IN LOKALNA SKUPNOST

2.1 Odnos med volonterskim turizmom in lokalno skupnostjo

Singh (v Wearing & McGehee, 2013, str. 124) izpostavlja, da je lokalna skupnost najpomembnejši deležnik volonterskega turizma, kljub temu pa ji v literaturi namenjajo manj pozornosti. Raziskave o volonterskem turizmu bolj pogosto proučujejo volonterske turiste oz.

prostovoljce, ker so lažje dostopni, imajo podobno družbeno-kulturno ozadje in imajo več časa za udeležbo pri raziskovalnih projektih. Poleg tega finančna sredstva namenjena za raziskave, raje porabijo na račun potrošnikov turističnih produktov kot na račun tistih, ki turistične produkte proizvajajo. Člani lokalnih skupnosti oz. prebivalci so po navadi nedostopni oz. težje sodelujejo v raziskavah predvsem zaradi družbeno-kulturnih, ekonomskih ali jezikovnih ovir. Velikokrat nimajo predstave in zavedanja o obsegu in širini prostovoljnih dejavnosti znotraj svoje skupnosti, niti ne razmišljajo o turistih kot prostovoljcih, ki prihajajo v okviru volonterskih programov (Wearing & McGehee, 2013, str. 124).

Večina raziskav, ki proučuje odnose lokalnih skupnosti do turizma, testira model, ki skuša proučiti interaktivne vplive ali učinke skozi vrsto vprašanj, ki se nanašajo na demografske značilnosti vprašanih, na njihovo predstavo o turizmu, njihovo izražanje podpore turističnemu planiranju in drugim vrstam razvoja. Raziskovalci pravijo, da je omenjen pristop nujen, če želimo zajeti širok spekter predstav in odnosov, ki jih lokalno prebivalstvo goji do turizma (McGehee & Andereck, 2009, str. 40). Percepcija oz. predstave lokalne skupnosti o volonterskem turizmu so odvisne od stika, ki ga ima lokalna skupnost s turističnimi aktivnostmi. Te predstave pogosto izvirajo iz izkušenj, ki se oblikujejo na podlagi lobiranja, družbenih vplivov in odnosa do sprememb. McGehee in Andereck (2009, str. 40) pravita, da je odnos lokalnih skupnosti do turizma eden izmed bolj temeljitih in sistematično proučevanih na področju raziskav v turizmu. Zato po mnenju Williamsa in Lawsons (2001, str. 270) obstaja več razlogov. Pravita, da lahko pretiran komercialni turizem ovira ali celo odvrne lokalno skupnost od želje po razvoju. V splošnem pa predhodne raziskave odnosa lokalnih skupnosti do turizma pomagajo pri planiranju turističnega razvoja. Na primer, če je znano, zakaj lokalna skupnost podpira ali nasprotuje določenemu projektu je mogoče planirati le tiste dogodke in aktivnosti, ki zmanjšujejo negativne družbene učinke in so podprti s strani lokalne skupnosti. Poleg tega Aguilo in Rossello (2005, str. 928) opozarjata, da je potrebno v primeru raznolikih profilnih skupin, ki jih najdemo znotraj ene same skupnosti, razvojne strategije izbirati tako, da morebitne negativne vplive čim bolj zmanjšamo ter podpiramo alternative, ki ustrezajo celotni skupnosti. Nujno je, da vpliv turizma kakovost življenja v lokalni skupnosti okrepi, ali vsaj ohranja.

S turizmom kot gospodarsko panogo, si lokalna skupnost lahko zagotovi boljše možnosti za svoj materialni razvoj, krepí podjetništvo in integrira nove storitve, ki niso v korist le obiskovalcem, temveč tudi samim rezidentom (Munda v Benčič, 2006, str. 141). Turizem torej lahko doprinese k blagostanju lokalnih skupnosti ter s postopnim in vodenim razvojem pomaga pri vzdrževanju in krepitvi okolja lokalnih skupnosti (Wearing, 2011, str. 140). Turistični sektor se vedno bolj zaveda, da je za doseg trajnostnega razvoja nujno potrebno vključevanje lokalnih skupnosti in medsebojno sodelovanje, kar ne pomeni le razkazovanja naravnega okolja in lokalne dediščine turistom, temveč tudi zagotavljanje podpore pri vzdrževanju te naravne in kulturne dediščine.

Razvoj turizma se dotika vseh. Ne le načrtovalcev, investorjev in lastnikov nepremičnin. Pri načrtovanju razvoja v lokalni skupnosti igra pomembno vlogo sodelovanje med javnim sektorjem, zasebnim sektorjem, turističnimi društvi in civilno družbo. Civilna družba ima pri razvoju turizma izredno velik pomen. Razvoj turizma je vedno bolj povezan z delovanjem lokalnega prebivalstva. Turizem ustvarjajo ljudje in med najpomembnejšimi so prav zadovoljni prebivalci kraja. Munda (v Benčič 2006, str. 141) poudarja, »da so prebivalci turističnega kraja tisti, ki odigrajo pomembno vlogo s svojim načinom življenja, z lastno identiteto, izobraženostjo, kulturo prehranjevanja, gostoljubnostjo in naklonjenostjo do gostujočega«. Pri prebivalcih je zato potrebno vzbuditi pozitiven odnos do turistične dejavnosti in jih spodbujati k sodelovanju pri turističnih projektih. Razvoj turističnih projektov lahko razumemo kot dejavnike socialne spremembe, kot gradnike za skupnostni razvoj in razvoj civilne družbe ter kot metodo, ki usposablja za transformacijo ideje v akcijo (Kern v Benčič, 2006, str. 141).

2.2 Teorija družbene menjave

Teorija družbene menjave (Cook v Curk, 2011, str. 40) izhaja iz mikrosociologije, zato ne proučuje zunanjih lastnosti družbenih struktur, kot to počne makrosociologija. Teorija družbene menjave (angl. *social exchange theory* oz. SET) tudi ne proučuje odločitvenega procesa reševanja racionalnega ekonomskega problema, kot to počne mikroekonomija, ki na podlagi trženjskih parametrov, kot so cena, kvaliteta, roki dobave, nivo storitev, proučuje predvsem odločanje podjetij o menjavah na trgu. SET ne proučuje menjave predmetov oziroma storitev, niti odnosov menjave z vidika psiholoških procesov posameznikov. SET proučuje odnose menjave med dvema oseba ter odnose menjave v združbah, ki se obnašajo skladno s svojimi vrednotami, potrebami, nameni in cilji.

V okviru SET (Cook v Curk, 2011, str. 40) so medosebni odnosi menjave utemeljeni na konceptu kardinalne uporabnosti. Ta je subjektivno in individualno opredeljena na podlagi osebnih želja, znanja, kulturnega okolja, vrednot in norm. Vrednost je v SET pogojena z domenami vrednot ali potrebami, ki se spontano razvijajo v posamezniku. Vrednost je določena primerjalno. Posamezniki v odnosu menjave odločitev ne sprejemajo z racionalno proučitvijo vrednosti, temveč spontano, subjektivno. Racionalnost odločitev je v posameznikovem strmenju k maksimizaciji osebne koristi, izbiranju višje kardinalne uporabnosti. Menjave so lahko tekmovalne ali solidarne narave.

Številni raziskovalci pravijo, da je SET primarni teoretični okvir za proučevanje odnosa lokalnih prebivalcev do turizma (Nguyen, 2012, str. 27). Ap (v Nguyen, 2012, str. 27) navaja, da SET pomaga razjasniti tako pozitiven kot negativen odnos lokalnega prebivalstva do turizma. Pravi, da rezidenti zaznajo pozitiven vpliv turizma, kadar je izmenjava virov (izražena v smislu moči) med rezidenti in turizmom visoka in uravnotežena oz. visoka za gostitelja v neuravnoteženi zvezi. Kadar je izmenjava virov nizka bodisi v enakomerni ali

neenakomerni izmenjavi odnosov, je vpliv turizma negativen. Omenjeno pojasnjuje zakaj rezidenti sprejemajo ali zavračajo turistične aktivnosti. Zadovoljevanje potreb, odnosi menjave in posledice menjave so ključne komponente modela teorije družbene menjave.

Če prebivalci zaznavajo pozitivne posledice še pred procesom izmenjave, bodo verjetno pristali v menjavo. V nasprotju s tem v proces izmenjave ne bodo vstopili ponovno, če so v preteklosti zaznali negativne posledice od prejšnje menjave. Poleg tega zaznave rezidentov izvirajo iz njihovih potreb, ki predstavljajo motiv, da se menjava sploh začne. Proces vključuje opredmetene in neopredmetene izmenjave. Ta celovit pristop k teoriji omogoča, da lahko odnos rezidentov proučujemo iz različnih vidikov – ekonomskega, okoljskega in družbeno-kulturnega vidika (Stockon v Nguyen, 2012, str. 28).

V skladu s SET so temeljne determinante pri oblikovanju medosebnih odnosov menjave (Curk, 2011, str. 41):

- recipročnost je način definiranja neformalnega izmenjevanja stvari in dela med ljudmi. Je osnova za neformalni družbeni sistem. Ker vsi ljudje živimo v družbah in imamo vsaj minimalno posest, je recipročnost značilna za večino svetovnih kultur. Poznamo splošno recipročnost, ki pomeni dajanje drugim zaradi lastnega zadovoljstva, brez kakršnihkoli pričakovanj povračila. V industrijskih družbah je prisotna predvsem v odnosu med straši in otroci ter med zakonci. Uravnotežena ali simetrična recipročnost pomeni dajanje s pričakovanjem enakovrednega vračila takoj ali v prihodnosti. Recipročno pričakovanje temelji na zaupanju in družbenih posledicah, ki sledijo zaradi neizpolnjevanja neformalnih zavez, ki izhajajo iz nespoštovanja družbene norme. V industrijskih družbah je prisotna med sorodniki, prijatelji, znanci, sodelavci. V odnosu uravnotežene recipročnosti je prisotno zmerno zaupanje in zmerna družbena oddaljenost. Negativna recipročnost pa je tista pri kateri tisti, ki daje, pričakuje povračilo takoj in v enaki vrednosti. Med udeleženci odnosa je minimalno zaupanje in velika družbena oddaljenost. Negativna recipročnost naj bi v družbenih odnosih menjave prevladovala do pojava denarja. Norma recipročnosti pomeni družbeno pričakovanje, da bodo osebe med seboj vračale prejeto; darila za darila, prijaznost za prijaznost, korist za korist;
- moč in njena uporaba v družbenem odnosu menjave izvira iz stopnje odvisnosti med akterji. Determinanta moči je lastnost odnosa in ne lastnost akterjev. Moč z vidika družbene strukture pomeni količino moči oziroma sposobnost strukture, da vpliva na vedênje druge strukture. Moč z vidika procesa pa pomeni konkreten način uporabe moči. Način uporabe je odvisen od posameznika. Ta lahko skuša pogojevati vedenje partnerja v menjavi. V takem primeru uporaba premoči v družbenem odnosu menjave vodi do neuravnoteženih koristi izmenjav in zmanjšuje motiviranost za sodelovanje;
- delitvena pravičnost, ki jo opredelijo udeleženci v odnosu menjave na podlagi poznavanja in sprejemanja širšega kulturnega prostora, družbenih vrednot in norm ter z akterjevim

osebnim vrednostnim sistemom. Je subjektivna in se oblikuje za vsako lokalno razmerje menjave.

Na podlagi raziskave, ki sta jo izvedla McGehee & Andereck, se odnos prebivalcev do volonterskega turizma razvije glede na to kakšno koristi ima lokalna skupnost od turističnih aktivnosti. Končni rezultat turističnih dejavnosti bo prebivalcem lokalne skupnosti prinesel pozitivno ali negativno izkušnjo, na podlagi katere bodo prebivalci vzpostavili odnos sprejemanja ali zavračanja aktivnosti volonterskega turizma (McGehee & Andereck, 2009, str. 39). Po besedah McGehee je večina lokalnih skupnosti brez politik, ki bi regulirale volunturizem. Vsaka oseba s sredstvi in željo po ustanovitvi volunturističnega programa ali organizacije lahko željo uresniči. Za primer navaja lokalne skupnosti v Tijuani, Mehiki, v katero prihajajo številni ljudje iz vseh koncev sveta, da razvijejo volunturistični program. Prizadevanja za razvoj volunturističnih programov ne smejo biti prevelika, ker lahko vodijo v neenakomerno in neusklajeno razdelitev sredstev lokalne skupnosti. McGehee & Andereck je k proučevanju ene izmed ključnih komponent uspešnega razvoja volunturizma vodilo zanimanje o naklonjenosti lokalne skupnosti k turističnemu planiranju. Raziskva je bila izvedena v soseskah polnih volunturističnih organizacij, v Tijuani, Mehiki. Rezultati so pokazali, da se večina (70%) izmed 130 vprašanih zaveda hitre rasti volunturističnih aktivnosti v njihovi skupnosti. Bolj ko so vprašani izpostavljali negativne vplive turizma, bolj so izrazili podporo turističnemu planiranju. To je logično, bolj ko se zavedamo negativnih vplivov, bolj stremimo k njihovi regulaciji oz. njihovem zmanjševanju. Bolj ko so vprašani izrazili podporo volunturizmu, bolj so podpirali turistično načrtovanje. Zaključki so pokazali, da je predpogoj za uspešno volunturistično načrtovanje v lokalni skupnosti, sodelovanje med različnimi deležniki lokalne skupnosti in različnimi volunturističnimi organizacijami. Poleg tega McGehee poudarja, da je potrebno posebno pozornost nameniti tistim posameznikom lokalne skupnosti, ki imajo negativen odnos do volunturizma. Ti posamezniki morajo biti vključeni v vse procese volunturizma, saj lahko največ prispevajo k izboljšanju volunturizma in njegovih aktivnosti (Raziskava o volunturizmu, 2015).

2.3 Kritična teorija in teorija družbenega gibanja

Kritična teorija (angl. *critical theory*) obravnava vprašanja moči, nadvlade in zatiranja ter ponuja osnovo iz katere lahko gradimo teoretične zasnove volunturizma. Ključno vprašanje kritične teorije je kdo ima moč, kdo je nima in zakaj (Kincheloe & McLaren v McGehee, 2012, str. 88). Snovalci kritične teorije so odgovor na vprašanje moči iskali skozi obravnavo človeške enakopravnosti (Horkheimer, 1982, str. 244). Enakopravnost lahko dosežemo z demokratično vzpostavljenim razmerjem moči v vseh okoliščinah nadvlade in zatiranja (Horkheimer, 1982, str. 250). Kritična teorija izvira iz družbenih ved in je posledično postala zanimiva tudi za raziskovalce v turizmu. O njenem pomenu in uporabnosti v turizmu pričajo številne publikacije, ki navajajo, da kritična teorija predstavlja dragocen teoretični koncept za raziskave in ima ključen pomen pri upravljanju in vodenju v turizmu (Tribe, 2008, str. 245).

Osebe, ki so seznanjene z osnovam volunturizma se bodo najverjetneje strinjale, da zapletenost in protislovja volunturizma kar kličejo po kritični obravnavi. McGehee (2012, str. 84-107) v svojem članku razpravlja o potencialni vlogi kritične teorije za raziskave v volunturizmu in navaja predloge za uporabo kritične teorije v volunturizmu. Prikazuje kako se različni predlogi med seboj prepletajo in ustvarjajo kohezivni teoretični model. Navaja, da kritična teorija zagotavlja pomemben temelj za razumevanje in proučevanje odnosov med prostovoljci, organizacijami pošiljateljicami in lokalno skupnostjo ter, da ozavešča potencialno obliko upora do dihotomnega »privilegiran-deprivilegiran« odnosa, v katerem turisti ali prostovoljci razpolagajo z družbeno in zgodovinsko pridobljeno (pre)močjo nad lokalnimi skupnostmi oz. lokalnim prebivalstvom države gostiteljice (McGehee, 2012, str. 91). Razlog za vključitev obeh teorij je, da kritična teorija podaja kritiko in osvetljuje pasti volunturističnega sistema, medtem ko teorija družbenega gibanja (angl. *social movement theory*) ustvari uporaben okvir za turistične agencije in vzdržuje družbene spremembe. Kritična teorija odpira rane, ki jih teorija družbenega gibanja lahko pozdravi (McGehee, 2012, str. 103).

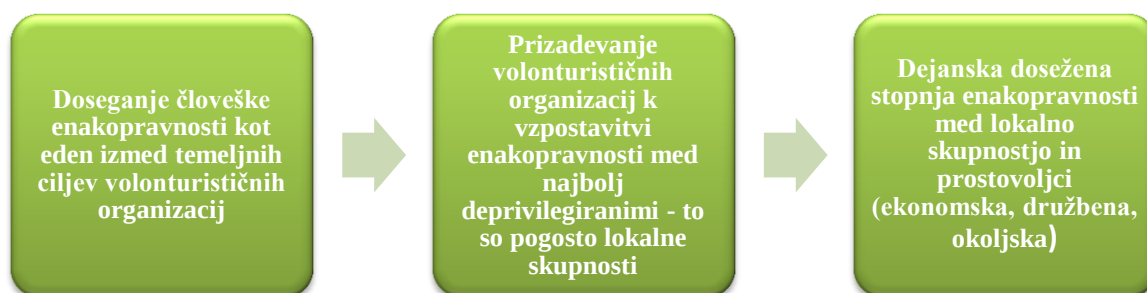
2.3.1 Paradoks volunturizma

Organizatorji potovanj in promotorji volunturizma v svojih ponudbah pogosto navajajo ideale o tem kako prostovoljno delo vrača in prispeva k razvoju boljše družbe, ker pomaga ljudem v stiski in hkrati ustvarja priložnost za medkulturno razumevanje. Veliko organizacij volonterskega turizma ponuja priložnost, da se udeleženci učijo o kompleksnih družbeno-ekonomskih in političnih vprašanjih, ki so vzrok za neenakosti. Kritični teoretiki omenjene ponudbene ideale označujejo kot poskus upravljanja mehanizma, s katerim se odkrijejo zmagovalci in poraženci družbene ureditve in postopkov, s katerimi upravljajo tisti, ki imajo moč (Kincheloe & McLaren v McGehee, 2012, str. 93). V tem kontekstu bi bilo mogoče trditi, da je cilj mnogih organizacij volonterskega turizma tesno usklajen z domnevami kritičnih teoretikov. Obe strani predvidevata, da 1) so nekatere družbene skupine privilegirane v primerjavi z drugimi in 2) da je prvi korak pri zmanjšanju teh neenakosti prav opozarjanje na odnose (pre)moči, ki obstajajo med različnimi družbenimi skupinami.

Medtem ko so prizadevanja za zmanjšanje neenakosti hvalevredna, ostaja sporno to, da so zasnove prostovoljskih oz. volunturističnih programov zrasle v razvitem okolju »udobja« in kot oporišče za privilegirane (McGehee, 2012, str. 93). To pomeni, da dejavnost volunturizma sama po sebi vzpostavlja razmerja moči med ekonomsko in socialno močnimi prostovoljci (ki po svoji naravi posedujejo dovolj gospodarske moči, imajo čas in dohodek za tedenska ali celo mesečna potovanja), in šibkimi lokalnimi skupnostmi držav gostiteljic (ki so po svoji naravi izkoriščene in zaznamovane kot »pomoči potrebne«). To razmerje ne vzpostavlja človeške enakopravnosti, temveč človeško neenakopravnost (McGehee & Andereck v McGehee, 2012, str. 93). McGehee (2012, str. 94) poudarja, da obstajajo številne organizacije (npr. Via International in Global Exchange), ki se trudijo izenačiti razmerja moči med

prostovoljci in člani lokalne skupnosti. Skrbijo, da je prostovoljna izkušnja vodena in kontrolirana s strani lokalnih prebivalcev ter izzivajo zahodnjaške, zgolj turistično usmerjene poglede k vzpostavitvi novih bolj enakopravnih modelov. McGehee (2012, str. 94) zato v svojem članku predlaga, da je eden izmed glavnih ciljev volonturističnih organizacij boj za enakopravnost najbolj deprivilegiranih družbenih skupin (to so po navadi ravno lokalne skupnosti). Na ta način se lahko doseže enakost med lokalnimi skupnostmi in prostovoljci. Slika 2 prikazuje predlog k rešitvi volonturističnega paradoksa.

Slika 2: Predlog k rešitvi volonturističnega paradoksa

Vir: N. G. McGehee, *Oppression, Emancipation, and Volunteer Tourism: Research Propositions*, 2012, str. 93.

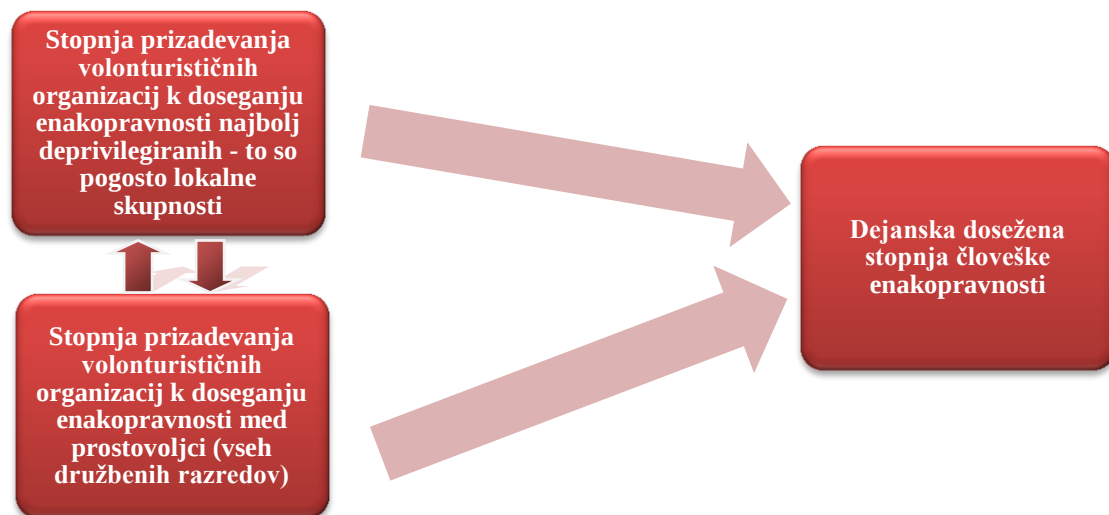
2.3.2 Oblike zatiranja in zatirani

Kritični teoretiki trdijo, da poleg ekonomske moči obstajajo še druge oblike moči, ki lahko človeka ali skupnost zatirajo glede na raso, družbeni sloj ali spol (Kincheloe & McLaren v McGehee, 2012, str. 94). Volonturizem se torej lahko razvije v mehanizem emancipacije, katerega cilj niso tisti, ki so ekonomsko najbolj zatirani (npr. člani lokalne skupnosti v državi gostiteljici), ampak tisti, ki živijo svet »udobja« (prostovoljci delavskega in srednjega razreda) po načelih kapitalistične družbene ureditve.

Volonturizem privlači predvsem tiste zahodnjake, ki pripadajo nižjem (delavskem) ali srednjem družbenem razredu, imajo povprečen ekonomski položaj, so neodvisni, pogosto preobremenjeni z delom in trpijo zaradi pomanjkanja človeške povezanosti (Putnam v McGehee, 2012, str. 94). Od njih se pričakuje velika delavna vnema in velika potrošnja, ki pogosto ne dopušča prostora za pristne človeške interakcije. Televizija, mobilni telefon, iPod in računalnik jih odvrčajo od gojenja človeških odnosov med domačimi ali v lokalni skupnosti. Volonturizem je torej lahko rešitev za to vrsto zatiranih, zatiranega nižjega in srednjega sloja prebivalstva. Agencije in organizatorji potovanj volonturizma prostovoljne programe pogosto prikazujejo kot možnost pobega iz kapitalističnega sveta in kot izkušnjo, ki udeležencu spremeni življenje. Idealno bi bilo, če bi se odpornost proti zatiranju dosegla in reproducirala s tem, ko bi podrejeni sprejel svoj družbeni status kot naraven, potreben ali neizogiben (Kincheloe & McLaren v McGehee, 2012, str. 95).

Prav tako je potrebno poudariti, kako pomembna je enakopravnost med državljani vseh družbenih razredov sveta. Če enakopravnost dosežemo, jo bomo reproducirali tudi na slabše situirane in bolj zatirane (Kincheloe & McLaren v McGehee, 2012, str. 95). Kritični teoretiki trdijo, da je enakopravnost posameznika neločljivo povezana z drugimi ljudmi. Pravijo, da če je posameznik deležen enakopravne obravnave, enakopravnost do drugih reproducira tudi sam. Raziskovalno vprašanje, ki se ob tem poraja v McGehee (2012, str. 95) je: »Ali je človeška enakopravnost v kritični teoriji uporabna le za tiste, ki so najbolj zatirani, ali je potrebna tudi za delovanje delavskega in srednjega razreda? Ali v okviru volunturizma obstaja scenarij, v katerem se vprašanje doseganja enakopravnosti pojavlja tako med prostovoljci kot med prebivalci lokalne skupnosti? Je to edini način preko katerega se prava enakopravnost sploh lahko doseže? McGehee (2012, str. 95) v svojem članku predlaga, da se enakopravnost med najbolj zatiranimi doseže z enakopravnostjo delavskega in srednjega sloja. Pravi, da je razvoj volunturizma uspešen, kadar omogoča enakopravnost obeh strani, tako prebivalcev lokalne skupnosti kot tudi prostovoljcev delavskega in srednjega družbenega sloja. Predlog kako doseči človeško enakopravnost prikazuje Slika 3.

Slika 3: Zatirani in volunturizem

Vir: N. G. McGehee, *Oppression, Emancipation, and Volunteer Tourism: Research Propositions*, 2012, str. 95.

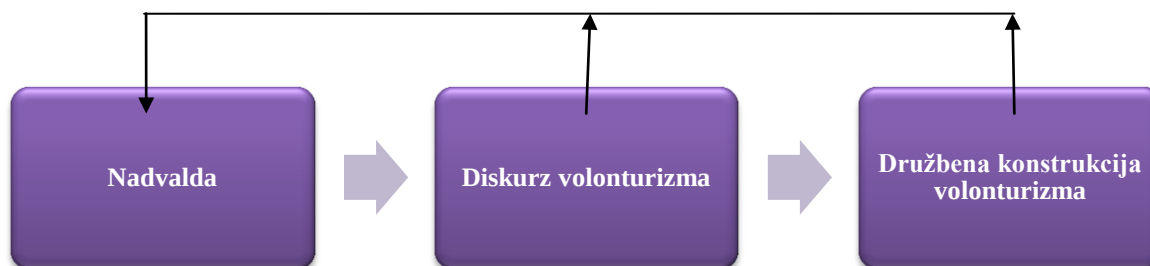
2.3.3 Nadvlada in moč volunturističnega diskurza

Pregled spletnih strani turističnih agencij in prostovoljnih organizacij razkriva, da volunturizmu manjka kritičen diskurz. O kulturi volunturizma na spletu priča množica znakov, označevalcev, besedil in fotografij. Te večinoma prikazujejo moč in nadzor in tako spodbujajo t.i. nadvlado. Podobe na spletnih straneh so polne primerov, ki prikazujejo razmerja moči med prostovoljci in lokalnimi skupnostmi. Prevladujejo fotografije na katerih mladi in živahni evropski prostovoljci, varujejo lokalne otroke, jim podarjajo darila (nakit, poceni šolski material, knjige), jih objemajo, držijo za roke in se jim nasmihajajo. Člani lokalne

skupnosti so le redko prikazani na položajih moči, nadvlade. Opaziti ni niti enakovrednega položaja. Zelo pomembno je poudariti, da te slike niso objavljene z zavestjo, da ohranjajo oz. spodbujajo zatiranje, a prikazujejo prav to. Kritična teorija v kontekstu volunturizma zato izpostavlja potrebo po kontekstualizaciji fotografij, s katero lahko opozorimo na nenamerne posledice objavljenih fotografij (Guttentag v McGehee, 2012, str. 96).

Slikovni jezik oz. diskurz, ki ga najdemo na spletnih straneh volunturističnih operaterjev, zagotavlja plodna tla za proučevanje družbenega konstrukta o tem kaj lahko in česa ne moremo trditi, kdo ima oblast, kdo mora biti poslušen in kateri družbeni konstrukti veljajo (Kincheloe & McLaren in Tribe v McGehee, 2012, str. 96). Mnogi predstavitveni opisi volunturističnih organizacij so vir za raziskave kritične teorije. Organizacije namreč svojo turistično ponudbo zelo pogosto olepšujejo z izrazi kot npr. prostovoljno delo v tujini, mednarodna prostovoljna izkušnja v tujini, odprave, itd. Prikrivajo, da gre pravzaprav za obliko turizma in da so lokalne skupnosti pogosto tarča izkoriščanj in zatiranja. Rajši operirajo s pomanjkljivimi viri, pozabljajo na reševanje družbenih izzivov in se promovirajo kot organizacije, katerih aktivnosti omogočajo trajnostni družbeni razvoj. Diskurz volunturizma zagotavlja temelj za družbeno konstrukcijo volunturizma in posledično vpliva na spodbujanje oz. ohranjanje nadvlade. Kritična analiza volunturističnih spletnih strani kaže, da komunikacija in promocija organizacij prikazuje nadvlado. To pomeni, da družbeni konstrukt turizma spodbuja oz. krepi nadvlado. Slika 4 prikazuje družbeno konstrukcijo volunturizma.

Slika 4: Nadvlada in moč volunturističnega diskurza

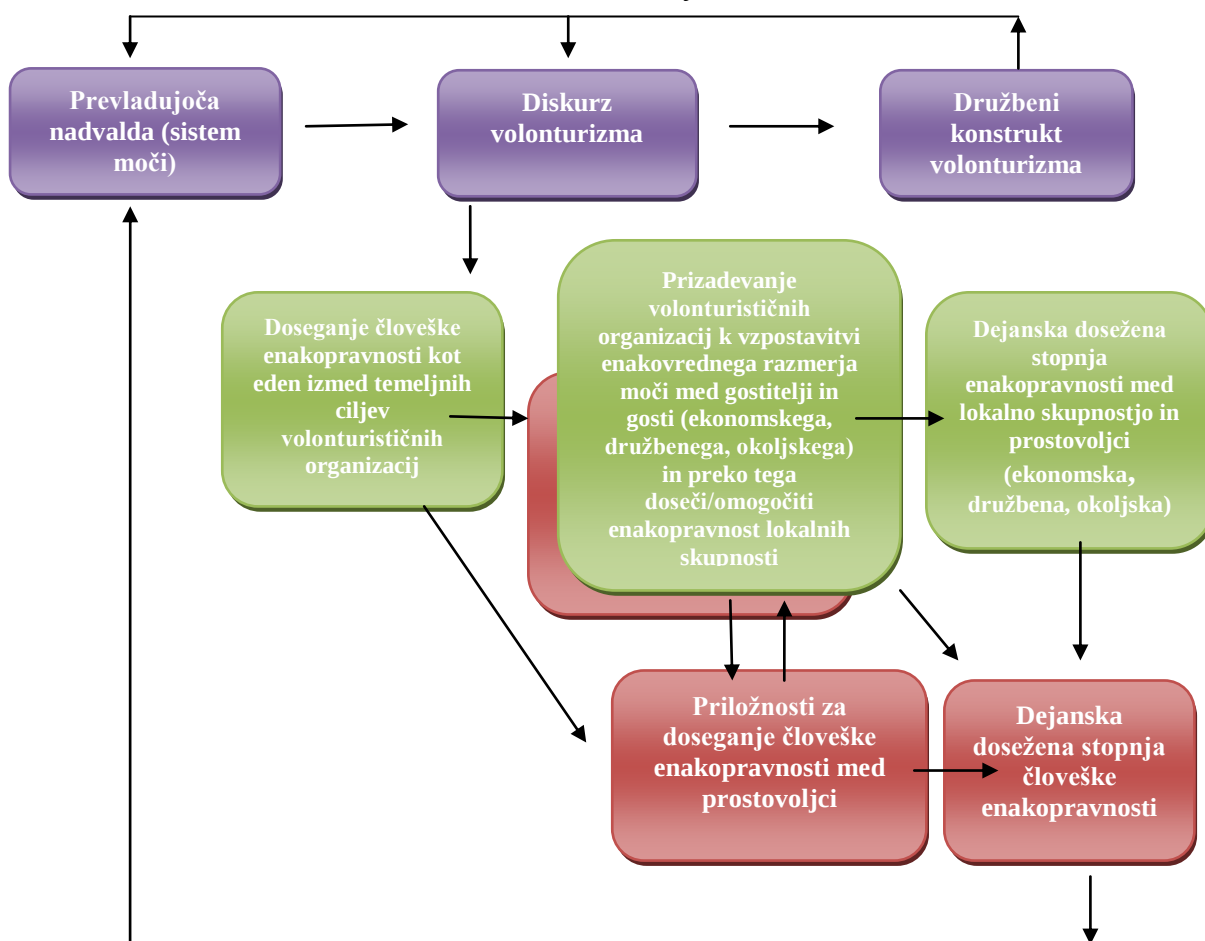
Vir: N. G. McGehee, Oppression, Emancipation, and Volunteer Tourism: Research Propositions, 2012, str. 97.

2.3.4 Model kritične teorije volunturizma

Natančen pregled treh zgoraj omenjenih predlogov razkriva potencial za njihovo vključitev v model, ki odraža prepletanje kritične teorije z volunturizmom in je prikazan na Sliki 5. Model se začne s prevladujočo nadvlado in njenim odnosom do diskurza ter družbenega konstrukta v volunturizmu. Diskurz volunturizma nato vpliva na cilje in ukrepe posameznih organizacij volonterskega turizma. Organizacije v svojih prizadevanjih do lokalnih skupnosti, vplivajo na dejansko stopnjo enakosti med prostovoljci in lokalnimi skupnostmi. Prvi in drugi predlog vključujeta ukrepe, ki se jih organizacija poslužuje za dosego enakopravnosti, pogosto

zatiranih lokalnih skupnosti, pri čemer drugi predlog opozarja tudi na enakopravnost prostovoljcev. Vsi ti dejavniki so ključnega pomena za končni cilj kritične teorije, to je človeška enakopravnost. Človeška enakopravnost pa posledično vpliva na prevladujočo nadvlado. Pri tem pa je potrebno poudariti, da volonterski turizem ni edini, ki vpliva na prevladujočo nadvlado, niti ni edini možen odgovor, prek katerega se lahko borimo za svetovno človeško enakopravnost. Model odraža zgolj potencial, preko katerega lahko volunturizem prispeva k cilju kritične teorije, k človeški enakopravnosti.

Slika 5: Model kritične teorije volunturizma

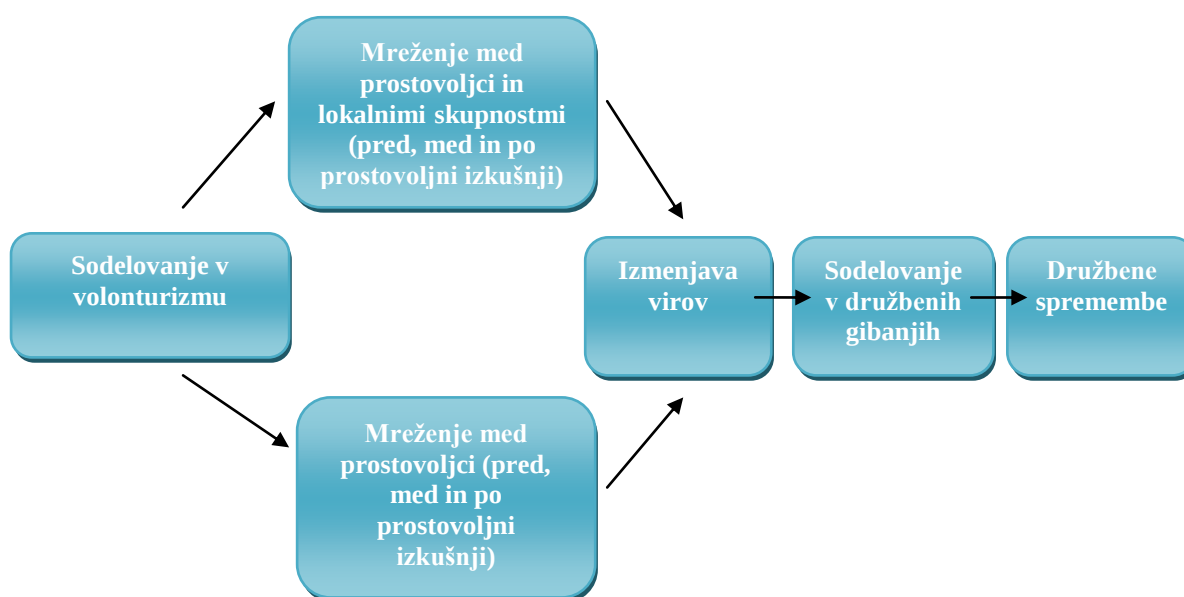
Vir: N. G. McGehee, *Oppression, Emancipation, and Volunteer Tourism: Research Propositions*, 2012, str. 97.

2.3.5 Teorija družbenega gibanja in družbene mreže

Fenomen volunturizma predlaga, da se raziskovalci osredotočijo na raziskovanje pomena družbenih mrež, ki se ustvarijo med prostovoljci in lokalnimi skupnostmi. Mreže so pravzaprav napovedi za aktivno sodelovanje v družbenih gibanjih. Posamezniki in organizacije, ki so medsebojno povezani, tvorijo mrežo, skozi katero krepijo in spodbujajo aktivnosti družbenega gibanja. Primer mreženja so npr. osebne vezi ali zaveznitva, ki se tvorijo med organizacijami ali posamezniki. Barkan, Cohn in Whitaker (v McGehee, 2012,

str. 98) trdijo, da imajo pri napovedovanju potencialnih družbenih gibanj, največjo vlogo ravno mikrostrukture in mreženja. Nekateri teoretiki so proučevali moč turizma kot družbeno moč ter vlogo volunturizma in družbenih mrež, nihče pa ni proučeval kakšen je potencial za post-potovalno izmenjavo virov, med lokalnim prebivalstvom in prostovoljci, zaradi mreženja. McGehee (2012, str. 98) na Sliki 6 predlaga, da obstoječe organizacije volunturizma najdejo način, s katerim lahko olajšajo oz. spodbudijo razvoj mrež med prostovoljci in lokalnimi skupnostmi ter posledično povečajo izmenjavo virov in sodelujejo pri spreminjanju družbe.

Slika 6: Mreže, mobilizacija virov in volunturizem

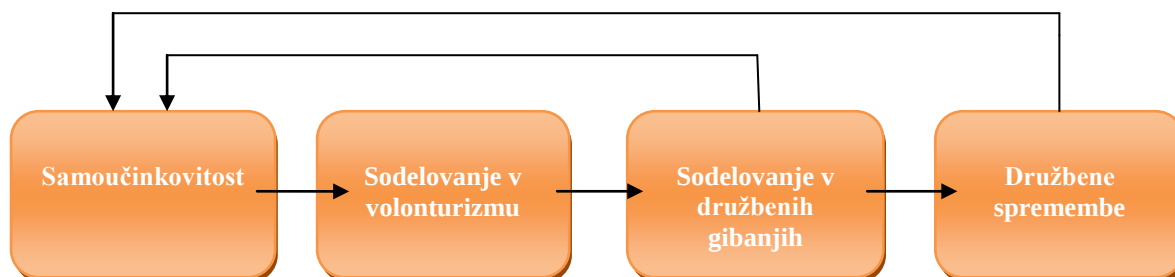
Vir: N. G. McGehee, *Oppression, Emancipation, and Volunteer Tourism: Research Propositions*, 2012, str. 99.

2.3.6 Teorija družbenega gibanja in samoučinkovitost

S pojavom teorije družbenega gibanja so si znanstveniki začeli zastavljati vprašanje, kdo sodeluje v družbenih gibanjih in zakaj? Pred začetkom šestdestih let so teoretiki socialne psihologije trdili, da so to tisti s frustracijami, neracionalni posamezniki izločeni iz družbe. Kasneje v šestdestih, se je ta pogled izkazal za napačnega. Družbeno sprejeti posamezniki, različnih izobrazb in z različnimi ekonomskimi ozadji, so postali aktivisti. Skupaj s teorijo družbenega gibanja se je začel razvijati družbeno-psihološki koncept učinkovitosti in ozaveščanja. Zagovorniki družbeno-psihološke razlage te teorije so trdili, da je visoka stopnja samoučinkovitosti pomemben pogoj za posameznikovo vključenost v aktivno sodelovanje ali aktivizem. Posameznik, ki zagovarja in se bori za družbene spremembe, v želji da doseže status quo, lahko uspe le če se na osebni ravni spopade s potencialnimi družbenimi ovirami (McGehee, 2012, str. 99). Samoučinkovitost vodi v družbene izzive in sodelovanje pri družbenih gibanjih (Emig, Hesse & Fisher in Kernis v McGehee, 2012, str. 100). Raziskave kažejo, da lahko posameznik z aktivnim sodelovanjem krepí svojo samoučinkovitost, ki

potem ohranja nadaljnje sodelovanje v družbenih gibanjih. Vprašanje, ki se pri tem poraja je: »Ali samoučinkovitost vpliva na posameznikovo odločitev za sodelovanje v prostovoljski izkušnji? Kako lahko volunturizem vpliva na samoučinkovitost in na udeležbo pri družbenih gibanjih?« McGehee (2012, str. 100) predlaga nadaljnje raziskave o tem, da je samoučinkovitost tako začetni kot končni produkt volunturizma, kar prikazuje Slika 7.

Slika 7: Samoučinkovitost in volunturizem

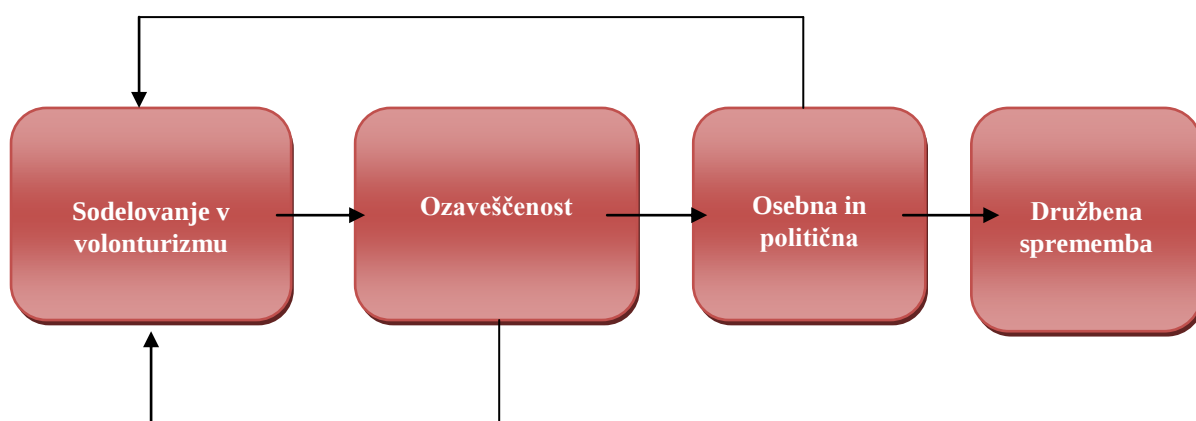

Vir: N. G. McGehee, *Oppression, Emancipation, and Volunteer Tourism: Research Propositions*, 2012, str. 100.

2.3.7 Teorija družbenega gibanja in ozaveščenost

Ironija ozaveščenosti je v tem, da gre za individualno izkušnjo, ki se po navadi zgodi v skupinskem kontekstu. Ljudje se ne spreminjamo na ukaz, spreminjamo se skozi lastne izkušnje (Gordon v McGehee, 2012, str. 101). Ozaveščenost lahko dosežemo skozi skupinske aktivnosti, ki se izvajajo v sklopu določenega družbenega gibanja ali z vzpostavitvijo stikov s člani določene skupnosti (Klandermans & Oegema v McGehee, 2012, str. 101). Prostovoljna izkušnja lahko vzpostavi neposredne in neuradne kanale preko katerih se izmenjujejo ideje, ki lahko vodijo v širšo ozaveščenost (McGehee & Norman in Spencer v McGehee, 2012, str. 101). Zato lahko trdimo, da prostovoljna izkušnja predstavlja edinstveno priložnost za ozaveščanje bodisi o družbenih, okoljskih ali političnih izzivih. Ozaveščenost posameznika vodi k sprejetju ukrepov, ki se kažejo v posameznikovem vsakdanu in odražajo na novo sprejeto in oblikovano percepcijo posameznika (Wearing & Neil v McGehee, 2012, str. 101). Dosežena stopnja ozaveščenosti prostovoljcev npr. na temo zatiranja ali neenakosti vpliva na njihove odločitve in procese izbire. Prostovoljci se v času potovanja odločijo, da bodo blago kupovali v pravičnih trgovinah, uporabljali storitve lokalnih podjetij, jedli lokalno pridelano hrano in koristili lokalna prenočišča in restavracije. Organizacije volunturizma imajo pri tem zelo pomembno vlogo. V primeru, da zagotovijo izkušnjo, ki spodbuja ozaveščenost je velika verjetnost, da bodo prostovoljci na novo pridobljene ekonomske in družbene poglede uporabili tudi kasneje v vsakodnevem življenju. McGehee (2012, str. 101) s Sliko 8 prikazuje, da sodelovanje v volunturizmu vodi v večjo ozaveščenost, ki lahko posameznika spodbudi, da osebno pridobljeno zavest spremeni v politično in tako prispeva k družbeni spremembi. Poleg tega bo posameznikovo prevzemanje osebne zavesti kot politične vodilo v nadaljnje sodelovanje z volunturizmom.

Slika 8: Sodelovanje volonturizma in ozaveščenost

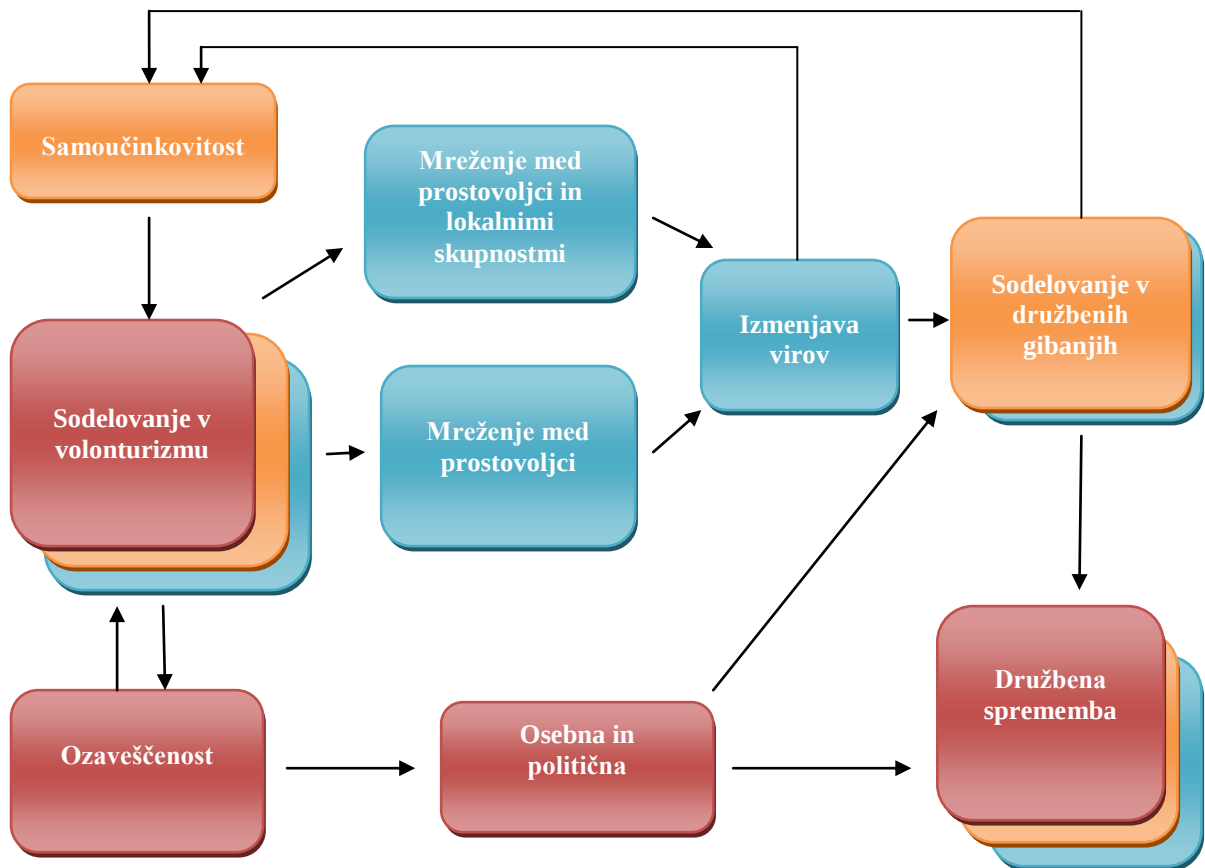

Vir: N. G. McGehee, *Oppression, Emancipation, and Volunteer Tourism: Research Propositions*, 2012, str. 101.

2.3.8 Model teorije družbenega gibanja v volonturizmu

Model kritične teorije volonturizma lahko povežemo s tremi nazadnje opisanimi predlogi teorije družbenega gibanja. Tako dobimo celosten model, ki odraža prepletanje teorije družbenega gibanja z volonturizmom in je prikazan na Sliki 9. Obravnava celostnega modela se začne s trditvijo, da je za posameznikovo sodelovanje v družbenem gibanju ali v volonturizmu, nujno potrebna določena stopnja lastne učinkovitosti. Vsi trije predlogi, povezani s teorijo družbenega gibanja, vodijo v družbeno spremembo in vključujejo sodelovanje volonturizma. Posameznik z že obstoječo samoučinkovitostjo, lahko preko prostovoljne izkušnje, ustvari ozaveščenost. Njegova ozaveščenost sproži aktivnost, vezano na njegovo politično perspektivo, kar spet vodi v družbeno spremembo in omogoča ponovitev sodelovanja z volonturizmom. Medtem ko se ozaveščenost in samoučinkovitost pojavljata na ravni posameznika, se izmenjava virov pojavi tako na individualni kot na organizacijski ravni. Izmenjavo virov najlažje dosežemo z vzpostavitvijo mrež, preko katerih sodelujemo in se udeležujemo družbenih gibanj ter posledično prispevamo k družbeni spremembi. Pri tem je potrebno poudariti, da volonturizem ni edino gonilo družbenih gibanj, niti ni edina rešitev za družbene spremembe. Model odraža zgolj potencial teorije družbenega gibanja, da zagotoviti teoretičen kontekst volonturizma, ki v zameno prispeva k teoriji razvoja družbenega gibanja, saj predstavlja možno sredstvo za doseg družbenih sprememb (McGehee, 2012, str. 102).

Slika 9: Model teorije družbenega gibanja v volunturizmu

Vir: N. G. McGehee, *Oppression, Emancipation, and Volunteer Tourism: Research Propositions*, 2012, str. 102.

2.4 Pozitivni in negativni vplivi volonterskega turizma na lokalno skupnost

Gursoy, Jurowski in Uysal (v Nguyen, 2012, str. 18) trdijo, da je kvaliteta življenja lokalnega prebivalstva odvisna od turističnega razvoja znotraj določene skupnosti. Istočasno je razvoj turistične destinacije odvisen tako od atrakcij kot tudi od podpore, ki jo lokalni prebivalci izkazujejo razvoju turistične destinacije. Generalno gledano so posledice razvoja turizma največkrat kategorizirane v ekonomske, družbeno-kulturne in okoljske. Wearing (2001, str. 149) poudarja, da sta za uspešen razvoj volunturizma pomembni predvsem ekonomska in družbena kategorija od katerih mora imeti največjo korist lokalna skupnost države gostiteljice (Wearing, 2001, str.160).

Lyons in Wearing (2008, str. 24) trdita, da je turistična dejavnost pomagala pri ekonomskem in družbenem razvoju manj razvitih držav sveta. Lyons in Wearing (2008, str. 26) pravita, da »prostovoljstvo prinaša koristi za posameznika in prispeva k širšim ekonomskim in družbenim ciljem družbe«. Od leta 1970 dalje so raziskovalci turističnih študij obravnavali vlogo turizma pri ekonomskem razvoju razvijajočih se držav (Hall, 2007, str. 2).

Volonturizem se je razvil kot alternativa masovnemu turizmu, ki za razliko od masovnega turizma, prispeva k ohranjanju naravnega, kulturnega in družbenega okolja, spodbuja trajno rast in razvoj ter zmanjšuje svetovno revščino in prispeva k ekonomskemu opolnomočenju lokalnih skupnosti po celem svetu. Kljub temu je potrebno opozoriti na kritično obravnavo vedno hitreje rastočega fenomena volonturizma. Tako kot vse druge oblike turizma ima tudi volonterski turizem negativne vplive. V nadaljevanju bom podrobneje predstavila pozitivne in negativne vplive volonturizma, ki se odražajo tako na ekonomski, družbeno-kulturni kot okoljski ravni.

2.4.1 Pozitivni ekonomski vplivi

Med pozitivne ekonomske vplive lahko štejemo zaposlitvene možnosti in davčne prihodke, zato Andereck, Valentine, Knoop in Vogt (2005, str. 1056-1057) opozarjajo, da je turizem že od nekdaj vrednoten kot »potencialna ekonomska osnova«. Swarbrooke (2004, str. 61) omenja številne multiplikativne ekonomske učinke turizma, od ustvarjanja delovnih mest, povečanja dohodka lokalnih gospodarstev, spodbujanja lokalnih poslov, do ustvarjanja in razvijanja novih, s turizmom povezanih dejavnosti. Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj (angl. *Organization for Economic Co-operation and Development* oz. *OECD*) ocenjuje, da je leta 1990 več kot 33.000 prostovoljcev opravljalo prostovoljno delo v razvijajočih se državah. V desetih letih, od leta 1976 do 1986, so investicije cca. 18.000 prostovoljcev ustvarile 389.000.000\$ oz. 400% rast (Beighbeder v Wearing, 2001, str. 50). Države tretjega sveta lahko financirajo njihov razvoj in zmanjšajo dolg do tujih držav s pomočjo turizma. Hall (2007, str. 5) zato poudarja, da je turizem močan spodbujevalec gospodarske rasti.

Prostovoljci imajo v primerjavi s drugimi turisti večji ekonomski vpliv na lokalno skupnost, saj so v neposrednem stiku z lokalnim prebivalstvom in grede njihova denarna sredstva neposredno v roke domačinov (McGehee in Andereck, 2008, str. 22). Broad (v Holmes in Smith, 2009, str. 58) se strinja, da lokalno gospodarstvo dobi večjo finančno korist od prostovoljca na destinaciji. Ekonomska korist, ki jo s svojim denarjem prinašajo prostovoljci se kaže predvsem v tem, da se denar nameni za razvojne projekte držav gostiteljic. Poleg tega razvojni projekti zaposlujejo domačine (Fee in Mdee v Lyons in Wearing, 2008, str. 229).

2.4.2 Negativni ekonomski vplivi

Številni avtorji (v Holmes in Smith, 2009, str. 58) pravijo, da lahko mednarodni turizem povzroči več škode kot koristi. Negativni ekonomski vpliv turizma na lokalno skupnost se kaže kot oportunitetni strošek. Oportunitetni strošek je lahko slabo plačano delo, sezonskost dela in investicije, ki so potrebne za razvoj infrastrukture, kljub temu, da so njene kapacitete izkoriščene le v sezoni (Swarbrooke v Nguyen, 2012, str. 20).

Holmes in Smith (2009, str. 15) dvomita v pozitiven prispevek volunturizma. Izpostavljata, da gre za potovanje in da projekti trajajo kratek čas. Lokalna skupnost mora uvoziti določene izdelke in zagotoviti določene storitve, da zadovolji potrebam prostovoljcev. To vodi v zmanjšanje koristi lokalne skupnosti (Wearing, 2001, str. 144). Poleg tega lahko prostovoljci nadomestijo prej plačano delo domačinov, kar vodi v zmanjšanje zaposlovanja na destinaciji (Holmes in Smith, 2009, str. 58).

Številni avtorji (v Holmes in Smith, 2009, str. 58) izpostavljajo problem ekonomske odvisnosti. Lokalno prebivalstvo lahko izkorišča tujo razvojno pomoč in aktivnosti volunturizma, kar pogloblja ekonomsko odvisnost nerazvite države od razvitega sveta. Guttentag in Simpson (v McGehee, 2012, str. 86) se strinjata, da volunturizem povečuje odvisnost držav v razvoju od razvitih držav.

2.4.3 Pozitivni družbeno-kulturni vplivi

Razvoj turizma spodbuja razvoj restavracij, naravnih in kulturnih atrakcij, novih s turizmom povezanih aktivnosti in priložnosti za lokalne skupnosti. Volonterski turizem spodbuja trajnostni razvoj lokalnih skupnosti tako v ekonomskem kot družbeno-kulturnem smislu.

Prostovoljska izkušnja vključuje interakcijo z lokalno skupnostjo, zato družbeno-kulturna dimenzija volunturizma igra pomembno vlogo, ki se kaže predvsem v odnosu med prostovoljcem in lokalno skupnostjo (Brown v Ingram, 2011, str. 215). Po mnenju prostovoljcev je ravno odnos z domačinom, izpostavljenost tuji kulturi in medkulturno doživetje tisto kar prostovoljski izkušnji prinese največjo vrednost. Na drugi strani lokalno prebivalstvo s turisti oz. prostovoljci praznuje kulturne dogodke, jim predstavlja svojo kulturo in na ta način krepi svoj ponos, identiteto, pogloblja vez s svojo kulturo in svojim okoljem (Holmes in Smith, 2009, str. 57). Obojestranska pripadnost kulturi spodbuja medsebojno razumevanje, hvaležnost in gradi prijateljstva med prostovoljci in prebivalci lokalne skupnosti (Brown in Lehto v Holmes in Smith, 2009, str. 59). Wearing (2001, str. 149) je mnenja, da volunturizem ohranja avtentičnost posamezne kulture (2001, str. 149).

McIntosh in Zahra (v Lyons in Wearing, 2008, str. 178) sta proučevala odnos med prostovoljci in domačini avtohtone skupnosti Maorov na Novi Zelandiji. Rezultati so pokazali, da domačini sprejemajo volunturizem in ga zaznavajo kot pozitivno kulturno izmenjavo. Eden izmed domorodcev lokalne skupnosti Awatapu je povedal, da so prostovoljci v Maorskih otrocih spodbudili zavedanje o vrednosti lastne identitete in pripadnost Maorski kulturi. Otroci so prostovoljce sprejeli in v njih videli vzornike.

Holmes in Smith (2009, str. 57) ter McGehee in Andereck (2008, str. 22) opozarjajo, da projekti volunturizma prispevajo k dvigu življenjskega standarda med posamezniki in znotraj skupnosti. Prebivalec Kambodže opisuje kako so prostovoljci iz stare hiše pomagali obnoviti

vrtec (Sin, 2010, str. 986) in kako so prostovoljci na severu Vietnama razširili vrtec, da ga je lahko obiskovalo več otrok. Volonturizem zato lahko vrednotimo kot altruizem.

2.4.4 Negativni družbeno-kulturni vplivi

Swarbrooke (1999, str. 69) poudarja, da ima družbena komponenta trajnostnega turizma (poleg ekonomske in okoljske komponente) največji vpliv na lokalno skupnost. Družbeni vpliv je pogosto neopazen in postane viden šele čez čas, ko se njegov vpliv že »zasidra« v lokalno skupnost in ga težko spremenimo. Prisotnost turizma v gostujoči lokalni skupnosti vpliva na navade, prepričanja, vrednote in na življenje tamkajšnjih prebivalcev, ki se lahko odraža v psiholoških trenjih domačinov oz. med domačini (Dogan v Nguyen, 2012, str. 23).

Raziskava (v Andereck et al., 2005, str. 1057) opozarja na negativne družbeno-kulturne vplive kot so prometni zastoji, povečana stopnja zločinov, napetosti med turisti in domačini. Avtorji izpostavljajo celo negativen vpliv na tradicionalne družinske vrednote (Kousis v Nguyen, 2012, str. 23) zaradi komercializacije kulture, zločinov, drog, alkohola, uničenja moralnih vrednot, prostitucije, itd (Nguyen, 2012, str. 23). Turizem torej lahko vodi v uničenje avtentičnosti destinacije, če lokalne organizacije komercializirajo turistične produkte in storitve po pričakovanjih oz. željah turistov (Nguyen, 2012, str. 23).

Holmes in Smith (2009, str. 58) opozarjata, da lahko volonturizem vodi v podcenjevanje človeških zmoglosti na destinaciji, če naloge in aktivnosti izvajajo prostovoljci namesto lokalnih prebivalcev. Raziskava McGehhe in Andereck (v Holmes in Smith, 2009, str. 59) je pokazala, da sicer dobro namerne a slabo vodene aktivnosti prostovoljcev, žalijo in ranijo ponos domačinov ter reproducirajo odvisnost.

Prostovoljci in prebivalci lokalne skupnosti živijo v različnih življenjskih pogojih, zato Wearing in Grabowski (v Benson, b.l., str. 205) opozarjata, da lahko nezrel prostovoljec na destinacijo prinese več škode kot koristi. Poleg tega se problem prostovoljcev lahko odraža v njihovem superiornem odnosu do lokalnih skupnostih držav gostiteljic. Prostovoljci prihajajo iz razvitih držav, ki do razvijajočih se držav čutijo pomilovanje, nadrejenost in privilegiran položaj (Cheong & Miller v Nguyen, 2012, str. 23). Sin (2010, str. 988) omenja, da so prostovoljci iz Singapurja pričakovali, da bodo v Kambodži spali na vzmetnicah, na koncu so dobili le slamnate preproge, ki so bistveno cenejše kot vzmetnice. Nesporazum med domačini in prostovoljci, lahko vodi v samouničenje turistične dejavnosti (Wearing & Grabowski v Benson, b.l., str. 198).

Guttentag (v McGehee, 2012, str. 86) med negativne vplive uvršča predvsem nezadostno zadovoljevanje potreb lokalnega prebivalstva in nezadovoljivo delo prostovoljcev. Raziskave kažejo, da se nekateri prostovoljci za volonterski turizem odločajo zgolj zaradi zadovoljevanja lastnih potreb in jih interesi tujih lokalnih skupnosti ne zanimajo (Palacios, 2010, str. 861).

Dejstvo je, da nekvalificirani prostovoljci ovirajo razvojne projekte in z nezadovoljivim delom negativno vplivajo na lokalno skupnost. Obstaja veliko prostovoljskih programov, ki ne spodbujajo kritičnega razmišljanja o revščini in globalni neenakosti in prikazujejo poenostavljene predstave o razvoju, ki temeljijo na »superiornosti zahodne ideologije«, katera le z materialno podporo rešuje razvijajoča se območja (McGehee, 2012, str. 96).

2.4.5 Pozitivni okoljski vplivi

Volonterski turizem je trajnostni le kadar lokalni skupnosti poleg pozitivnih ekonomskih in družbeno-kulturnih vplivov prinaša tudi vplive, ki skrbijo za ohranjanje naravnega okolja. Naravno okolje predstavlja naravne danosti destinacije, npr. podnebje in vreme, pokrajina, vode, flora in favna. K fizičnem okolju štejemo tudi zgrajeno okolje, ki vpliva na naravno okolje in je sestavljeno iz fizičnih elementov, ki jih je proizvedel človek (Mihalič, 2006, str. 13).

Literatura obravnava številne primere turističnih destinacij, ki so zaradi razcveta masovnega turizma postale degradirane in onesnažene. Posledice degradacije in onesnaženja trpijo lokalne skupnosti turističnih destinacij. Wearing (2001, str. 149) pravi, da je volonterski turizem alternativa masovnemu turizmu in da ga vidi kot rešitev, ki lahko turizem spremeni v okolju prijazno dejavnost.

Prostovoljci se velikokrat odločijo za projekte, ki skrbijo za »obnavljanje določenih okolij ali raziskovanje socialnih in okoljskih vidikov obiskane destinacije« (Wearing, 2001, str. 1). V tem kontekstu je lahko volonterski turizem razlog za zaščito naravnega okolja, ki hkrati oblikuje in krepi ekološko zavest, ekološko etiko in ekološko odgovornost prostovoljcev. Prostovoljci oz. turisti v neposrednem stiku z naravo spoznavajo naravno okolje in ekološke probleme (Mihalič, 2006, str. 13).

Študija o vplivih volonterskega turizma na ozaveščenost turistov (in ne prostovoljcev), ki obiskujejo Naravni park za zaščito slonov v Chiang Mai na Tajskem je pokazala, da so turisti (obiskovalci naravnega parka) po nekaj dnevnem bivanju (1-3dni) v parku postali bolj ozavešчени o vplivih volunturizma. V razsikavi je sodelovalo 200 vprašancev, ki so dejali, da volunturizem dviguje raven ozaveščenosti na temo zaščite, ohranjanja okolja in prostovoljstva ter da volunturizem prispeva k ohranjanju okolja pa tudi k zbiranju finančnih sredstev za projekte, ki srbijo za zaščito naravnega okolja. Poleg tega so vprašani turisti izkazali zanimanje za prostovoljno udejstvovanje pri Organizacij za zaščito slonov ENP (angl. *Elephant Nature Park* oz. *ENP*), za prostovoljno udejstvovanje doma in za denarne donacije organizacijam za zaščito živali. Vpliv volunturizma na primeru tajskega Naravnega parka za zaščito slonov se je torej izkazal kot izjemo pozitiven in učinkovit, ker pri turistih ustvarja zavedanje o skrbi za zaščito ranjenih, zapuščenih slonov in naravnega okolja (Rattan, Eagles, Mair, 2012, str. 1).

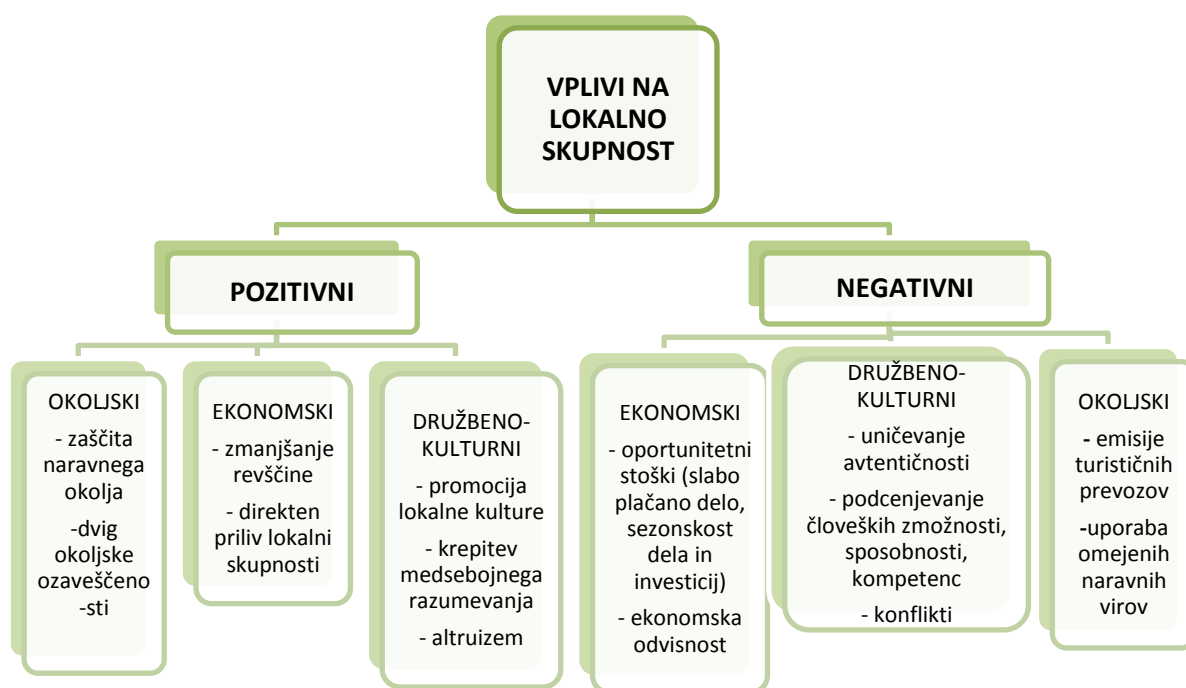
2.4.6 Negativni okoljski vplivi

Obstoječa literatura negativnih okoljskih vplivov volunturizma na lokalne skupnosti skoraj ne beleži. Avtorji omenjajo le to, da volunturizem v primerjavi z masovnim turizmom prizanaša negativnim posledicam za okolje. Množični oz. masovni turizem je namreč tisti, ki ogroža ekosisteme, prostoživeče vrste in povzroča degradacijo fizičnega okolja (npr. tal, lesa, zemlje zaradi gradnje infrastrukture in krčenja gozdov). Poleg tega močno izrablja naravne vire, ki jih v mnogih deželah ni v izobilju (zlasti zemljišč in vode) ter vodi v lokalno in globalno onesnaževanje (Kajfež, 2012). Lyons in Wearing opozarjata, da so manj razvite države z vidika naravnih virov (vode, energije, hrane, surovih materialov), velikokrat bolj omejene, njihove populacije pa so po navadi številčnejše. Pojav prostovoljcev tako njihove že tako omejene naravne vire še bolj ogrozi (Tourism student's virtual conference, 2015). Slovenska klimatologinja ga. Kajfež Bogataj pravi, da turist v severnoafriških državah porabi na dan okrog 550 litrov vode, medtem ko si domačini lahko privoščijo le 25 litrov (Kajfež, 2012).

Večina zahodnjaških prostovoljcev prihaja iz razvitih držav in se odloči za prostovoljno delo v manj razvitih državah. Razdalje med državami so ogromne, zato se prostovoljci z vidika prihranka denarja in časa odločajo za potovanje z letalom, s tem pa neprizanašajo okolju. Kajfež Bogataj pravi, da »z letali potuje kar petina svetovnih turistov, in s tem ustvarijo skoraj 80% vseh izpustov turističnih prevozov. Izpusti letalskih goriv (večinoma emisije ogljikovega dioksida) povzročajo gmotno zračno onesnaževanje in podnebne spremembe. Kar tri četrtine emisij nastane s tem ko turisti potujejo od doma do končnega cilja in nazaj« (Kajfež, 2012). Kot rešitev na zračno onesnaževanje in podnebne spremembe bi morali prostovoljci izbirati prostovoljne projekt v bližini njihovih domov ali pa namesto potovanja svojo podporo nameniti v obliki denarne transakcije. Ta bi bila lokalni skupnosti prav tako v korist brez negativnih vplivov na naravno okolje (Tourism student's virtual conference, 2015).

Na spodnji Sliki 10 je za lažjo predstavo povzeta predstavljena teorija pozitivnih in negativnih vplivov volonterskega turizma na lokalno skupnost.

Slika 10: Vplivi volonterskega turizma na lokalno skupnost

3 PREDSTAVITEV GANE IN BUSUE

3.1 Osnovna predstavitev Gane in Busue

3.1.1 Gana

Gana je mlada, razvijajoča se država zahodne Afrike, poznana po naravnih lepotah, številnih kulturah in bogati zgodovini. V 17. stoletju je bila tako Gana, kot njene sosednje države, pod oblastjo Ashante imperija. Ob prihodu Evropejcev je ozemlje današnje Gane dobilo ime Zlata obala (angl. *Gold Coast*), kamor so Evropejci prišli po dragocene minerale, zlato in sužnje, v zameno za svoje orožje in obleke. Suženjstvo je obstajalo že takrat, dobičkonosen posel pa je postal predvsem za Portugalce in Angleže, ki so zaslužnjem in njihovim družinam povzročili nepopisno trpljenje. Od leta 1874 je bila Gana angleška kolonija z letom 1957 pa je postala prva neodvisna država podsaharske Afrike. Uradni jezik je angleščina, sicer pa med bolj govorjene afriške jezike spadajo Asante, Fante in Ewe (De la Bedoyere, 2013, str. 5).

Prebivalstvo v zadnjih letih narašča, predvsem zaradi izboljšav v zdravstveni oskrbi. Število smrti novorojenčkov in otrok se zmanjšuje, življenjska doba v Gani pa ostaja ena izmed najvišjih v zahodni Afriki. V primerjavi z ostalimi sosedami zahodne Afrike so Ganci deležni boljše zdravstvene oskrbe, kljub temu pa jih pestijo številne težave razvijajočih se držav. Do smrti med otroci in dojenčki večinoma prihaja zaradi malarije, diareje in pljučnih infekcij. Odrasli se spopadajo z okužbo virusa HIV, diabetesom in pogosto umirajo v prometnih

nesrečah. Najrevnejše prebivalstvo trpi zaradi podhranjenosti. Ganska vlada si s pomočjo Svetovne zdravstvene organizacije (angl. *World Health Organization* oz. *WHO*) prizadeva za zmanjševanje in reševanje zdravstvenih problemov. V letu 1960 je približno četrtna prebivalstva živela v mestih. Trend naseljevanja mest raste. Napovedi kažejo, da bo do leta 2020 več kot polovica prebivalstva živela v mestih. Skoraj polovica ljudi, ki živi na podeželju, živi pod pragom revščine. Največ ljudi je zaposlenih v kmetijstvu (56%), sledi zaposlovanje v storitvenem sektorju (29%) in industriji (15%). Stopnja brezposelnosti znaša 11% (De la Bedoyere, 2013, str. 9).

Prevladujoči veri sta krščanstvo (68,8%) in islam (15,9%). Krščanstvo so v Gano že pred več kot 500 leti prinesli Portugalci, vendar so ga domačini sprejeli šele v 19. stoletju z uvedbo misijonarjev. Večina kristjanov pripada katoliški ali protestantski cerkvi. Islam je razširjen predvsem na severu države in sicer so ga v državo prinesli trgovci iz severne Afrike v 8. stoletju. Ganci so izjemo toleranten narod in sprejemajo najrazličnejše vere. Nekateri celo združujejo krščansko in islamsko vero s tradicionalno vero svojih prednikov. Tradicionalni verniki (8,5%) verjamejo, da obstaja en sam vrhovni bog in številni manjši bogovi, ki so povezani z naravnim svetom in duhovi. Njihovi predniki postanejo del duhovnega sveta in pazijo na svoje družine. Nekateri Ganci se ukvarjajo tudi z voodoojem, tradicionalno afriško vero. Pripadniki voodooja se poslužujejo magičnih in duhovnih ritualov, katerim ne manjka glasbe, plesa, urokov, žrtvovanja živali in čaščenja svojih prednikov (De la Bedoyere, 2013, str. 15).

Ganci in ganska vlada cenijo izobrazbo in otrokom omogočajo brezplačno šolanje do cca. 15 leta starosti oz. do prehoda v srednjo šolo (angl. *senior secondary school*). Kljub temu, da je vlada v zadnjem času investirala veliko denarja za izboljšanje izobraževalnega sistema, si nekateri otroci še vedno ne morejo privoščiti šolanja. Potrebno je namreč kupiti uniformo, malico, knjige, zvezke, nekateri potrebujejo tudi prevoz. Njihova osnovna šola (angl. *primary school*) traja od 7 – 12 leta starosti, mala srednja šola (angl. *junior secondary school*) pa od 12 – 15 leta starosti. V osnovno šolo sprejmejo enako število deklet in fantov. Skoraj 30% ganskih otrok se ne šola, ker njihove družine ne morejo plačevati uniform in knjig ali pa živijo daleč od šole. Otroci, ki želijo nadaljevati izobraževanje na srednji šoli (angl. *senior secondary school*), ki traja od 15 – 18 leta starosti, morajo šolanje plačati. Po zaključeni srednji šoli se lahko vpišejo na univerzo ali politehnično šolo. Gana se spopada z begom možganov. Več kot 50% študentov z dokončanim doktoratom se odloči za delo v drugi državi, saj si želi ustvariti boljše pogoje za življenje. Posledica emigracije je povzročila pomanjkanje osebja v šolah, na univerzah in v bolnišnicah (De la Bedoyere, 2013, str. 16).

V primerjavi z drugimi afriškimi državami ima Gana stabilno gospodarstvo, ki se krepi že več kot 20 let. Večino državnega bogastva ustvarijo v južni regiji. Kljub gospodarski rasti, kar ena tretjina Gancev živi v revščini, kar pomeni, da nimajo možnosti za izobraževanje, zaposlovanje in dostopa do zdravstvene oskrbe. Gana ima številna naravna bogastva kot npr.

zlatu in diamante ter rodovitno prst. V letu 2000 je ganska vlada obljubila, da doseže Razvojne cilje tisočletja (angl. *Millennium Development Goal* oz. *MDG*), kar je pomenilo, da do leta 2015 zmanjša revščino za polovico. Strategija je vključevala pomoč podjetjem pri doseganju dobičkov, izboljšave v kmetijstvu in razvoj podeželskih skupnosti. Pri uresničevanju cilja so se borili z naravnimi katastrofami (predvsem sušami ali poplavami) in z dobavo električne energije, ki je močno prizadela gansko gospodarstvo. Velika Britanija in ZDA sta jim leta 2009 v podporo za doseg cilja izkazali denarno pomoč. Velika Britanija v višini 100 milijonov £ in ZDA v višini 148 milijonov \$ (De la Bedoyere, 2013, str. 18). Od leta 2005 do danes je Gana dosegla nekaj napredka pri uresničevanju razvojnih ciljev tisočletja, vendar bo potrebno še veliko narediti. Za razvoj je namreč potrebno veliko več kot le doseganje zastavljenih ciljev. Cilje je potrebno preseči in obravnavati dodatne izzive, ki do sedaj niso bili vključeni v MDG 2015 oz. jim je bilo namenjeno premalo pozornosti. Treba je razumeti, da so prizadevanja za zmanjšanje revščine tesno povezana z dostopnostjo do kakovostnega izobraževanja, dostopnostjo do zdravstvenih storitev, izboljšavami sanitarnega sistema in z zmanjševanjem okoljskih praks, ki so za okolje in njene prebivalce škodljive. Potrebne so nadaljne in nove intervencije, ki bodo Gano vodile v smeri uresničevanja razvojnih ciljev tisočletja in ji omogočile korenite spremembe v razvoju. Proces izboljšave in problem neenakosti (tudi po letu 2015) je potrebno reševati na ravni celotne države, v njem pa morajo biti vključeni vsi, od širše civilne družbe pa do tistih, ki so odrinjeni na rob družbe (A civil society review of progress towards the Millennium Development Goals in Commonwealth countries - National Report Ghana, 2013, str. 19). Največjo vrednost k BDP-ju prispevajo storitve (38%) in kmetijstvo (37%) (De la Bedoyere, 2013, str. 18).

Industrija predstavlja slabo tretjino (25%) državnega BDP-ja, sicer pa Gana več izdelkov uvozi iz tujine kot proda. Trguje z številnimi državami, predvsem z Nigerijo, Kitajsko, ZDA, Veliko Britanijo, Nemčijo in Togom. Že pred več stoletij so popotniki potovali v zahodno Afriko in zaradi rudnih bogastev, zlata ter diamantov jo obiskujejo še danes. Gana je druga največja proizvajalka zlata v Afriki, takoj za Južnoafriško Republiko. Izkopavajo tudi boksit, ki ga v tovarnah s taljenjem predelajo v aluminij, lahek vendar močan material, s katerim izdelujejo vozila, embalažo in elektroniko. Uspešni so v predelovalni industriji, kjer surove materiale, kot npr. aluminij ali kmetijske pridelke, uporabijo za izdelavo novih produktov. Iz karitejevih oreščkov npr. izdelajo karitejevo maslo, katerega izvažajo za uporabo v kozmetični industriji. Predelovalna industrija zagotavlja delovna mesta in pomaga pridobiti zaslužek na račun izvoza. Industrija potrebuje močno energetiko, ki jo Gana nima, zato bo v prihodnje potrebna preskrba z bolj učinkovitimi energetske viri, kot le z vodo in gorivi (De la Bedoyere, 2013, str. 20).

Kmetijstvo igra zelo pomembno vlogo ganskega gospodarstva in predstavlja eno tretjino državnega BDP-ja (37%). Več kot polovica Gancev je zaposlenih v kmetijstvu, bodisi z oskrbovanjem lastnih manjših kmetij ali velikih kmetij, ki so v tuji lasti. Pridelujejo pridelke za denar (angl. *cash crops*), ki niso namenjeni lastni porabi temveč prodaji. Mednje sodi

kakavovec. Približno tretjina izdelkov, ki jih prodajo v tujino, je izdelana iz kakavovca. V tujini ga največkrat predelajo v kakavovo maso, ki jo uporabijo za izdelavo čokolade. Gana skupaj s svojo sosedo, Slonokoščeno obalo, proizvede več kot polovico kakavovca na svetu. Poleg kakavovca pridelujejo kokosov oreh, kavo, čaj in ananas. Veliko domačinov v severni regiji se preživlja s samooskrbo, ker nimajo denarja istočasno pa ne morejo pridelati zadostne količine hrane za prodajo. Pridelujejo kasavo (maniok), jam, banane, koruzo, arašide in riž iz katerih pripravljajo goste in visoko hranilne juhe (De la Bedoyere, 2013, str. 22).

Prometne povezave so marsikje še iz časov britanske kolonije, kar zavira gospodarsko rast države. Ceste so najpomembnejši del transportnega sistema v državi, zlasti v severni in srednji regiji. Kljub temu statistika kaže, da so na 100 gospodinjstev le tri taka, ki imajo avto. Avtomobile imajo predvsem tisti, ki živijo v Accri in okolici. Lažje dostopna so kolesa. Približno 60% vseh gospodinjstev ima eno kolo. Ceste večinoma niso asfaltirane, zato je v deževnih obdobjih veliko cest poškodovanih ali celo neprevoznih. Izmed 62.221 km cest je asfaltiranih le 9.955 km. Železniški promet se je razvil že pred več kot 100 leti z namenom povezovanja večjih mest in pristanišč. Železnice večinoma uporabljajo za tovorni promet, prek katerega prevažajo les, zlato in boksit (De la Bedoyere, 2013, str. 24).

Naravno okolje je včasih prekrival gozd. Lesarstvo in ribolov sta bila stoletja pomemben vir dohodka in hrane. Gozdarska podjetja so posekala ogromne površine gozda za potrebe papirnatih in pohištvenih industrij. Ocenjujejo, da so do danes posekali že eno tretjino deževnega pragozda. Nekatere rastlinske in živalske vrste so že izumrle, veliko pa je ogroženih. Posledice deforestacije se kažejo tudi v nerodovitni zemlji, ki jo močno deževje odnaša vsepovsod. Vlada je za zaščito naravnega okolja 15% gozdov označila za naravne rezervate (npr. Naravni park Kakum in Mole). Poleg deforestacije škodo okolju povzroča tudi izkopavanje mineralov in rudnin. Ob obali, v tropskem deževnem gozdu in savani živijo številne živalske in rastlinske vrste.

Za turiste so poleg obale, narave, zgodovine, kulture in festivalov atraktivni predvsem safariji, saj lahko v naravnem okolju opazujejo slone, krokodile in opice. Turistična dejavnost podpira predvsem ekoturizem, zato se številni domačini izobražujejo na področju managementa okoljskih problemov (De la Bedoyere, 2013, str. 28). Gana ima relativno dolgo zgodovino vključevanja samoiniciativnih lokalnih skupnostih v razvoj turizma. Njihov razvoj se je začel v začetku devetdesetih let s pojavom tujih nevladnih organizacij. Organizacija pomoči ZDA (angl. *USAID*), Mirovne sile ZDA (angl. *US Peace Corps*) in Nizozemska razvojna agencija SNV (angl. *Dutch Development Agency*) so predvsem v okolici Cape Coasta in Naravnega parka Kakum spodbudile številne aktivnosti povezane z ekoturizmom. Poleg tega se trudijo v turistično ponudbo vključiti lokalne produkte (karitejevo maslo, domača in naravna zdravila, oddajanje prenočišč) prebivalcev najrevnejših vasi (npr. Mognori Eco Village). Na ta način želijo turiste privabiti tudi v bolj odmaknjene in turistično manj obiskane predele Gane ter pomagati pri zaposlovanju in dvigu dohodka lokalnih prebivalcev (angl. *community-based*

tourism). Nevladna organizacija Center za ohranjanje naravnih virov (angl. *Nature Conservation Resource Centre* oz. *NCRC*) je začela z razvojem in promocijo ekoturizma in leta 2008 ustanovila Ganski center za potovanja in podeželski ekoturizem (angl. *Ghana Rural Ecotourism and Travel Office* oz. *GREET*) (National Tourism Development Plan 2013-2027, 2012, str. 129). Tabela 1 prikazuje osnovno izkaznico Gane.

Tabela 1: Osnovna izkaznica Gane

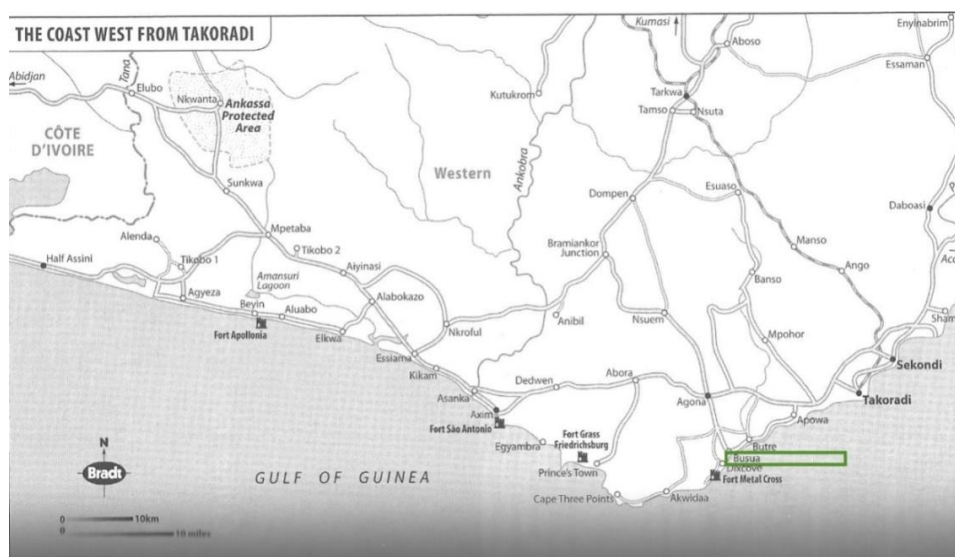
Površina	Št.prebivalcev	Glavno mesto	Sosednje države	Uradni jezik	Upravljanje	Valuta
238.533km ² (primerljiva z Veliko Britanijo)	25,9 milijonov	Accra	Burkina Faso na severu, Slonokoščena obala na zahodu, Togo na vzhodu	angleščina	Konstitucionalna demokracija	Ganski cedi (GHC)
BDP/ prebivalca	Obala	Pričakovana življenjska doba	Povprečno število otrok/žensko	Stopnja revščine	Pismenost (nad 15 let)	
3.638,47\$	539km	61 let	3,6 otrok	28,6%	71,5%	

Vir: Povzeto po C. de la Bedoyere, Ghana, 2013, str. 4-18; United Nations Development Programme in Ghana, 2015.

3.1.2 Busua

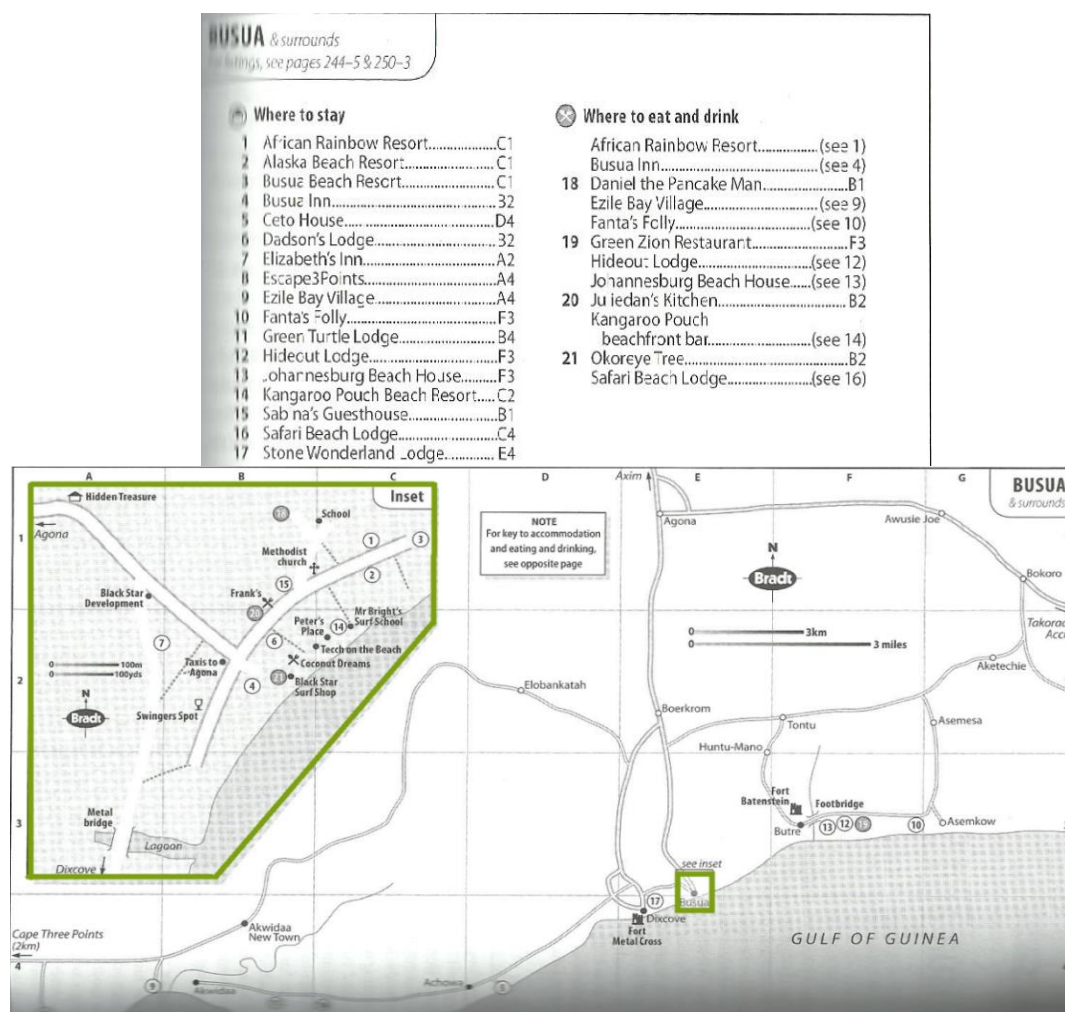
Busua leži na skrajnem jugu Zahodne regije (angl. *Western Region*) Gane, natančneje v Ahanta West distriktu (angl. *Ahanta West District*), 20km zahodno od Takoradija (prestolnice Zahodne regije) in 250km od glavnega mesta Accre. Je majhno, slikovito, turistično mestece z 5000 prebivalci (Briggs, 2013, str. 241). V primerjavi z drugimi sosednjimi mesteci oz. vasi zahodne obale je Busua glede na svojo velikost dokaj dobro razvita. Razvoj ji je prinesla idilična lega ob Gvinejskem zalivu. Gvinejski zaliv so prebivalci že v preteklosti izkoriščali za ribolov, kasneje leta 1960 pa so ga začeli izkoriščati tudi za potrebe turistične dejavnosti. Danes se ponaša z vrsto hotelskih nastanitev, restavracijami, majhnimi lokalnimi trgovinami, kjer prodajajo predvsem sadje, zelenjavo, kruh in spominke (Ghana Westcoast, 2015). Cene namestitev so prilagojene za popotnike z manj denarja in prostovoljce, kot tudi za elitnejše goste, nastanjene v Busua Beach Resortu. Približno kilometer dolga peščena plaža in valovi privabljajo številne turiste, deskarje in prostovoljce. Kljub razvejani turistični infrastrukturi, lokalno prebivalstvo živi v skromnih domovih, brez urejene kanalizacije in se ukvarja s kmetijstvom in ribolovom. Slika 11 za lažjo predstavbo prikazuje zemljevid Busue z okolico. Na Sliki 12 je prikazana turistična ponudba nastanitvenih možnosti in restavracij v Busui.

Slika 11: Zemljevid Busue in okolice

Vir: P. Briggs, Ghana, 2013, str. 228.

Slika 12: Turistična ponudba namestitev in restavracij v Busui

Vir: P. Briggs, Ghana, 2013, str.242,243.

3.2 Volonterski turizem v Gani

Po podatkih Volunteer Abroad (Volunteer Abroad, 2015) se Gana z 243 prostovoljskimi programi uvršča na 4. mesto po številu prostovoljskih projektov v Afriki. Na 1. mestu je Južnoafriška Republika s 407 prostovoljnimi programi, sledita ji Kenija s 300 in Tanzanija s 248 prostovoljskimi programi (glej Tabela 2). Na 5. mestu je Uganda s 127, sledi ji Kamerun s 87 projekti. Najbolj popularne prostovoljske destinacije so torej bivše angleške kolonije, ki so bile dolga leta pod tujim ekonomskim, kulturnim in političnim vplivom. Zanimanje za Gano se odraža predvsem zaradi gospodarske stabilnosti države, varnosti in prijaznih ljudi.

Tabela 2: Prostovoljni programi v afriških državah

Država	Št. prostovoljnih programov	Država	Št. prostovoljnih programov	Država	Št. prostovoljnih programov
Južnoafriška Republika	407	Malavi	25	Mali	6
Kenija	300	Togo	25	Sierra Leone	6
Tanzanija	248	Namibija	24	Gambija	5
Gana	243	Senegal	21	Egipt	4
Uganda	127	Svazi	19	Kapverdski otoki	2
Kamerun	87	Benin	17	Lesoto	2
Maroko	71	Bocvana	17	Sudan	2
Zimbabve	43	Etiopija	17	Gvineja	1
Zambija	40	Sejšeli	11	Liberija	1
Madagaskar	35	Nigerija	9	Burundi	1
Mozambik	27	Ruanda	9		

Vir: Volunteer Abroad, 2015.

Vseh 243 prostovoljnih programov, ki jih ponujajo najrazličnejše volunturistične organizacije (npr. International Volunteer HQ, Global Volunteer Network, uVolunteer, ProjectsAbroad, Cross-cultural Solutions, Eli, Ubelong, Love Volunteers, Kaya Responsible Travel, Twin Work and Volunteer, CrossContinental itd.) na spletni strani Volunteer Abroad je plačljivih. Cene programov so odvisne od trajanja projekta, lokacije projekta in včasih tudi od teme projekta (npr. ali gre za poučevanje, gradnjo, zdravstveno oskrbo itd.). Prostovoljec, ki plača projekt, da lahko opravlja prostovoljno delo na izbrani lokaciji ima zagotovljen prevoz iz letališča na delovno mesto, nastanitev, hrano, voden ogled okolice in podporo skozi čas opravljanja prostovoljnega dela (Volunteer Abroad, 2015). Mednarodna organizacija Volunteering Solutions (VolSol), ki ponuja prostovoljne projekte na več kot 32 lokacijah po svetu, razlaga plačljivost programa s tem, da ti kot prostovoljcu ni treba skrbeti za nastanitev, iskanje prevoza po destinaciji, hrano, nepoznavanje tuje kulture, saj ti vse uredijo oni, ti pa se lahko posvetiš in osredotočiš izključno na delo oz. svoj projekt (Volunteering in Ghana – A comprehensive guidebook, 2015). Za projekt, ki traja dva tedna v sirotišnici v severni regije Gane, v Tamalah, prostovoljec plača cca. 400\$, v kolikor projekt traja nekaj mesecev pa cca.

1000\$. Poleg stroška celotnega programa (od nastanitve do hrane itd.) mora vsak prostovoljec plačati tudi strošek registracije (angl. *registration fee*), ki znaša od 200 – 225\$ (Volunteering in Ghana – A comprehensive guidebook, 2015). Plačilo zdravstvenega in potovalnega zavarovanja zavisi od posamezne volonturistične organizacije. Določene agencije zahtevajo, da prostovoljec za zavarovanje poskrbi sam, spet druge pomagajo pri procesu zavarovanja in to pomoč dodatno zaračunajo. Povprečni stroški življenja v Gani so predstavljeni v nadaljevanju (glej Tabela 3). Poleg plačila prostovoljnega programa, registracije in zavarovanja, si mora prostovoljec pokriti še strošek letalske karte, cepiv, vize in antimalarikov.

Tabela 3: Povprečni stroški življenja v Gani

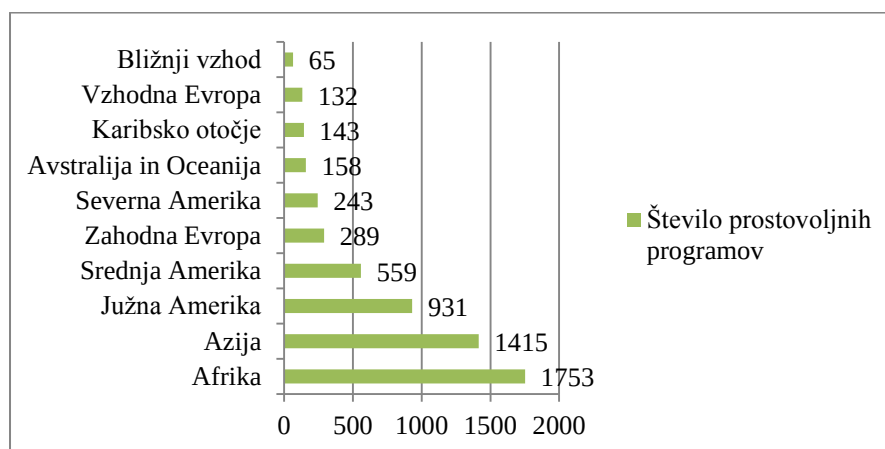
Strošek	Vrednost stroška
Kosilo v prestižni restavraciji za 2 osebi	30-40\$
Tedenski strošek nakupa hrane (sadja, zelenjave, mesa, mleka, kruha, jajc, itd.)	15-40\$
Lokalni prevoz (trotro, shared taxi, avtobus)	0,5-1\$
Najemnina enosobnega stanovanja	200-350\$/mesec
Najemnina trisobnega stanovanja	1000-2100\$/mesec

Vir: *Volunteering Sloutions, Volunteering in Ghana - A comprehensive guidebook, 2015, str. 6.*

Glede na lastno tri mesečno prostovoljno izkušnjo, ki sem jo opravljala v Gani poleti 2014, se s stroški predstavljenimi na Tabeli 3 ne strinjam popolnoma. Sama sem kot prostovoljka kosilo jedla za 1 ali 2€/dan, tedenski strošek za nakup hrane je znašal 25€.

V svetovnem merilu Afrika ostaja najbolj atraktivna prostovoljska celina s 1753 prostovoljskimi programi (glej Slika 13). Številčnost projektov v Afriki, spodbujajo mediji in dobrodelne organizacije, ki s svojimi bridkimi in čustvenimi kampanijami vzbujajo občutek sočutja do črne celine (Volunteer Abroad, 2015).

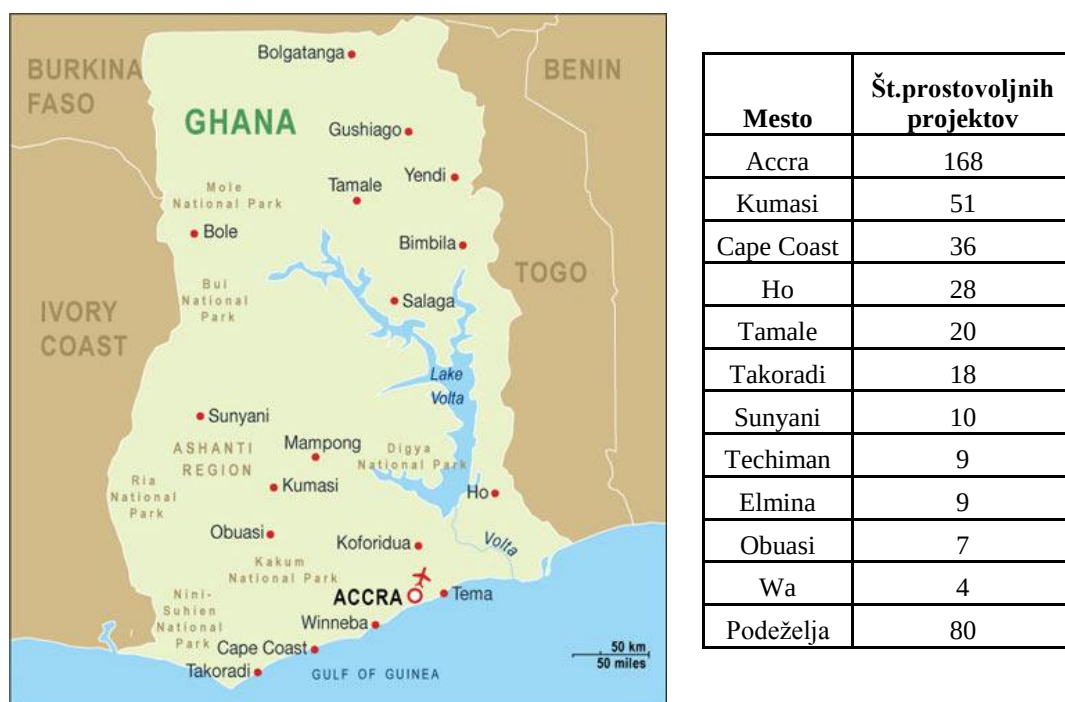
Slika 13: Grafični prikaz prostovoljnih programov po svetu

Vir: *Volunteer Abroad, 2015.*

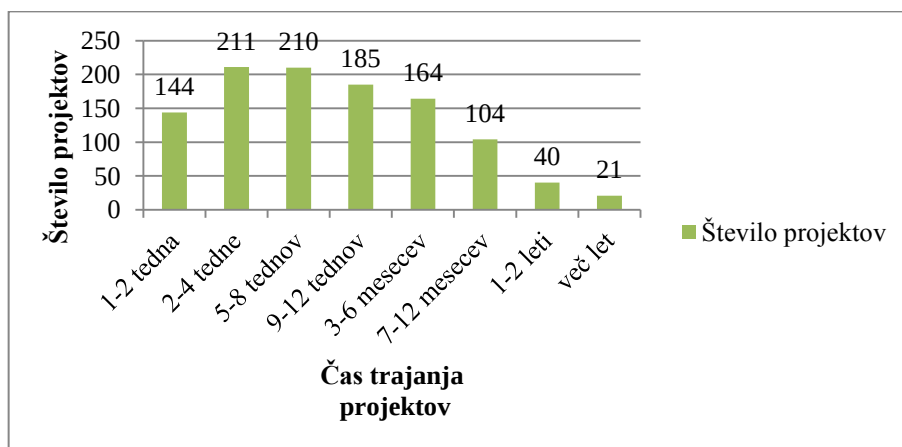
V glavnemu mestu Gane, v Accri, organizacije volonterskega turizma ponujajo 168 prostovoljskih projektov. Večje število projektov je v večjih mestih kot so npr. Kumasi (51), Cape Coast (36), Tamale (20), Takoradi (18) (glej Slika 14). Poleg mest so za prostovoljce zanimiva tudi podeželja, ki skupaj ponujajo kar 80 projektov. Z vidika trajanja projekta, se največ prostovoljcev odloča za prostovoljno izkušnjo, ki traja manj kot 8 tednov oz. manj kot 2 meseca (glej Slika 15). V splošnem se cene prostovoljnih projektov, ki jih ponujajo volonturistične organizacije oz. agencije v Gani, gibljejo od 400 - 2000\$ za 2 tedna in od 900-4000\$ za 8 tednov (Volunteer Abroad, 2015). Več kot 70% prostovoljnih organizacij je bilo ustanovljenih ob prelomu novega tisočletja do danes (Forsythe, 2011, str. 11).

Slika 14: Število prostovoljnih projektov v večjih mestih Gane

Vir: Volunteer Abroad, 2015.

Slika 15: Grafični prikaz trajanja projektov v Gani

Vir: Volunteer Abroad, 2015.

Po podatkih Ghana Tourism Authority (v nadaljevanju GTA) se število turističnih prihodov v Gani povečuje. Iz leta 2005, ko so zabeležili 428.533 prihodov so se prihodi turistov v letu 2011 povečali za več kot polovico, in sicer na 1.080.220 prihodov. Največji delež k prihodom prinese poslovni turizem (40%), čezatlantski prihod Gancev, ki hodijo obiskovat svoje družine in prijatelje (25%) in počitniški turizem (19%). Poleg tega opažajo nezanemarljiv delež študentov in prostovoljcev. Medtem ko gostje poslovnega turizma potrebujejo udobje, ostajajo kratek čas, niso cenovno občutljivi in se zadržujejo v mestih, so prostovoljci veliko bolj cenovno občutljivi, se zadržujejo v slabše razvitih območjih, večinoma na podeželju. Študentje in prostovoljci so tisti, ki prinesejo dohodek lokalnim poslom, ki so vodeni s strani skromnih lokalnih prebivalcev (National Tourism Development Plan 2013-2027, 2012, str. 193). Trženjska strategija ganskega turističnega razvoja do leta 2017 je zato usmerjena tudi v prostovoljce. Opozarjajo, da med prostovoljce štejejo tudi mednarodne študente, ki v okviru nevladnih organizacij lociranih v Gani opravljajo najrazličnejše prakse. Zavedajo se, da gre za goste, ki med počitnicami in vikendi potujejo po državi in po opravljeni praksi (velikokrat) podaljšajo bivanje v državi. V tem času na obisk povabijo svoje starše ali prijatelje. Njihova glavna motivacija je spoznavanje in odkrivanje države, ljudi, kulture pa tudi počitnikovanje. Kljub temu, da gre za popotnike z omejenimi denarnimi sredstvi, ki denar zapravljajo le za osnovne potrebščine (npr. hrano, pijačo in namestitve) so za lokalne prebivalce pomemben vir dohodka. To so mladi obiskovalci, ki potujejo z vodiči, iPadi in laptopi, zato je potrebno, da so spletne strani posodobljene in ponujajo koristne informacije. Potrebno je zavedanje, da so mladi uporabniki spletnih medijev in da svoje ganske izkušnje opisujejo prav preko njih ter v lokalnih ali državnih novicah, na radiu, po televiziji, na internetu, blogih itd. Strategija GTA je zato usmerjena v tesno sodelovanje z mediji in v zagotavljanje posodobljenih informacij, ki jih narekuje oz. potrebuje trg prostovoljcev in pohodnikov (National Tourism Development Plan 2013-2027, 2012, str. 198).

3.3 Volonterski turizem v Busui in nevladna organizacija Embracing Hidden Talents Network

V Busui so poznane tri nevladne in neprofitne organizacije, ki ponujajo prostovoljne projekte prostovoljcem iz tujine. Prva je ameriško-ganska organizacija Black Star Development. Ponuja zlasti razvojne projekte s katerimi želijo različnim ganskim skupnostim pomagati do bolj kakovostnega življenja. Trenutno so usmerjeni v ekoturizem, njihovi razvojni projekti pa vključujejo izobraževanje, skrb za okolje, zdravstveno pomoč, pomoč pri urejanju sanitarij in projekte, ki spodbujajo boj za enakopravnost žensk. Leta 2012 so oblikovali nov prostovoljski program Surf & Impact s katerim želijo privabiti zlasti prostovoljce in študente zaključnih letnikov, ki bi jim lahko pomagali pri zgoraj omenjenih projektih. Njihovi prostovoljci so nastanjeni pri lokalnih družinah v Busui (Black Star Development, 2015). Druga organizacija je Teach on the Beach, prav tako zasnovana s strani Američanov. Njen namen je združiti različna znanja prostovoljcev in ustvariti do-življenjski vpliv na življenje tamkajšnjih lokalnih otrok. Prostovoljci imajo možnost kratkoročnega ali dolgoročnega poučevanja lokalnih otrok.

Učne ure in »ure novic« (angl. *NewsHours*) organizirajo vedno po šolskem pouku. Temo in metodo učenja si prostovoljec izbere sam, spodbujajo pa atraktivno učenje, ki združuje vse od slovnice, matematike pa do družboslovja in naravoslovja. Njihovi prostovoljci lahko bivajo v njihovem hostlu ali v katerem od bližnjih hotelov. Organizacija Teach on the Beach je partner Bonner fundacije, vodilne učne institucije, ki ponuja štipendije za dodiplomske študente v 80 kampusih v državi (Teach on the Beach, 2015). Tretja organizacija, ki se ukvarja s sprejemanjem tujih prostovoljcev v Busui je organizacija Embracing Hidden Talents Network (v nadaljevanju EHT Network). EHT Network je ganska organizacija pri kateri sem od 9.julija do 9.oktobra 2014 kot prostovoljka delala tudi sama, zato jo bom v nadaljevanju podrobneje predstavila.

EHT Network (mreža, ki spodbuja skrite otroške talente) je prostovoljna, nevladna, nepolitična in neprofitna organizacija, ki ima sedež v Accri, glavnemu mestu Gane. Njeno poslanstvo je pomagati pri družbenem razvoju in izobraževanju najbolj deprivilegiranih skupin otrok. Otroke želijo spodbuditi k izobraževanju, odločnosti in sprejemanju lastnih odločitev, s katerimi bodo gradili svojo prihodnost, oblikovali vasi in mesta za svetlejšo prihodnost prebivalcev Gane. Poleg tega organizacija spodbuja razvoj talentov in kompetenc prostovoljcev, njihovo zanimanje za družbene probleme, zanimanje za gansko kulturo in za razvojno naravnane ekonomske potenciale Gane. EHT Network je leta 1999 ustanovil trenutni predsednik organizacije Ebenezer Parditey, skupaj s študenti, ki so takrat študirali na Central University Collage. Danes se njihova mreža ukvarja s številnimi področji razvoja, od človekovih pravic, izobraževanja, zdravstvene oskrbe, okoljevarstva do ohranjanja ganske kulture. Med njihove glavne aktivnosti sodi organizacija prostovoljnih izobraževalnih programov, podpora pri izobraževanju najbolj revnih otrok podeželja, produkcija dokumentarnih filmov, ki prikazujejo in spodbujajo dobre etične prakse ter promocija okoljevarstvenih projektov med mladimi. Vsi projekti so vezani na lokalne družbene izzive, ki lahko pomagajo ljudem v lokalni skupnosti. Projekte izvajajo na dveh lokacijah v Gani, in sicer v Greater Accra Region, Ga West District, Weiya Constituency in v Western Region, Ahanta West District. Učne ure prostovoljcev vključujejo pomoč pri branju in pisanju, spodbujanje zanimanja za literaturo in umetnost. Ciljna populacija so otroci stari od 8-16 let (Embracing Hidden Talents Network, 2015).

Prostovoljci, ki opravljajo projekte v zahodni regiji (angl. *Western Region*) so nastanjeni v Busui, natančneje v lokalni knjižnici imenovani Busua Community Library. Knjižnica je bila zgrajena leta 2009, z namenom, da služi potrebam lokalnega prebivalstva in postane udoben začasni dom za bodoče prostovoljce. Finančna sredstva za izgradnjo knjižnice so pridobili s pomočjo donacij slovenskega društva Humanitas in Evropske komisije. Prostovoljci svoje delo običajno opravljajo v okoliških vasicah (Azani, Yakaw, Butre), ki so od Busue oddaljene od 5-10 km. Kljub temu, da je zahodna obala turistično razvita, je stopnja izobrazbe tamkajšnjih lokalnih skupnosti ena izmed najnižjih v zahodni regiji Gane. Sedem od desetih otrok, ki obiskuje malo srednjo šolo (angl. *junior secondary school*), ne zna dobro brati in

pisati. Veliko otrok ne hodi v šolo in ne obiskuje lokalne knjižnice, saj jim je zaradi slabe pismenosti nerodno hoditi v knjižnico. Poleg tega številni otroci vidijo večjo korist v denarju kot v izobraževanju, zato se odločijo za prosjačenje mimoidočih turistov. Mladi si želijo ustvariti boljše pogoje za življenje s potovanjem v Evropo ali Ameriko. Da bi si odprli okno v svet »dvorijo« belim turistkam (Embracing Hidden Talents Network, 2015).

EHT Network od leta 2005 dalje nudi pet različnih projektov, na katere se lahko prijavijo prostovoljci iz tujine. Mednje sodijo: projekt botrstva, projekt za enakopravnost žensk, projekt usposabljanja mladih čuvajev okolja, projekt kreativnost kot sredstvo za doseganje moči in projekt globalnega izobraževanja. Projekt botrstva se izvaja ob sodelovanju s slovenskim društvom Humanitas. EHT Network preko slovenskih botrov društva Humanitas zbira finančna sredstva in jih nameni otrokom, ki prihajajo iz socialno najbolj ogroženim družin iz Busue in okoliških vasi (Azani, Yakaw, Butre). Z mesečnim prispevkom (22€) slovenski boter svojemu ganskemu varovancu krije stroške šolske uniforme, šolskih potrebščin, malice, po potrebi zdravila, mizo za učenje in nujna oblačila. V Humanitasu poudarjajo, da pri tem programu ne gre za brezpogojno in nenamensko pomoč v obliki dajanja denarja ali materialne pomoči brez nadzora in selekcije, temveč za pomoč pri dvigovanju osnovnega standarda otrok ter predvsem pri razvijanju njihovega izobraževanja. Projekt botrstva omogoča tako korist za otroka kot korist za lokalno skupnost. Otrok, ki postane varovanec, naj bi finančno podporo prejemal vsaj do 18 leta starosti. Projekt za enakopravnost žensk je namenjen materam, katerih otroci so varovanci slovenskih botrov. Cilj projekta je zagotoviti minimalno denarno pomoč s katero lahko ženska okrepi svoje poslovanje in izposojeni denar vrne v roku enega leta. V sklopu projekta se izvajajo tudi delavnice in izobraževanja, ki temeljijo na primeru dobrih poslovnih praks in študijskih primerov. Projekt usposabljanja mladih čuvajev okolja se izvaja v sodelovanju s slovenskim zavodom Voluntariat in Evropsko mrežo za globalno učenje (angl. *Global Education Network* oz. *GLEN*). Cilj projekta je dvigniti okoljevarstveno ozaveščenost med mladimi in jih motivirati, da postanejo čuvaji okolja v katerem živijo. Projekt kreativnost kot sredstvo za doseganje moči je projekt Evropske prostovoljne službe (angl. *European Voluntary Service* oz. *EVS*) projekt, ki poteka znotraj programa Erasmus+ Mladi v akciji. Začel se je leta 2009 v Busua Community Library in tamkajšnje otroke spodbuja k branju in pisanju angleškega jezika. Projekt se izvaja tudi v sosednjih vaseh Azani, Yakaw in Butre. Projekt globalnega izobraževanja povezuje ganske učitelje z učitelji in dijaki štirih evropskih držav, tudi Slovenije. Namen projekta je vzpostavitev medkulturnih dialogov, sodelovanje med vrstniki različnih kultur in krepitev njihovega znanja o globalni soodvisnosti, kritičnem mišljenju in vključevanju za pravičnejši svet (Embracing Hidden Talents Network, 2015).

Od 9. julija do 9. oktobra 2014 sem sodelovala pri projektu »Spodbujanje mladih čuvajev okolja« (angl. *Encouraging Young Environmental Watchdogs*). Projekt se je odvijal blizu Busue v dveh skupnostih - Yakaw in Azani v Zahodni regiji Ahanta v Gani. Politična situacija v Gani je stabilna in država se lahko pohvali z relativno uspešnim gospodarstvom.

Zagotovljeno je osnovno socialno varstvo in javni šolski sistem. Naravna bogastva omogočajo hiter razvoj države in vsesplošno vzdušje je optimistično in obetajoče. Žal se Gana sooča z resnimi okoljskimi izzivi in gostujoča organizacija EHT Network je prepoznala potrebo po dodatnem izobraževanju o okolju in odgovornem ravnanju z občutljivimi ganskimi ekosistemi. Ciljna skupina za aktivnosti, ki jih vodi EHT Network so šoloobvezni otroci in mladostniki ter njihove družine. Ti otroci so kot bodoči voditelji skupnosti odgovorni za razvoj lokalnih skupnosti. Kot prostovoljka sem med šolskimi počitnicami aktivno sodelovala v promociji ohranjanja okolja po lokalnih šolah. 27 mladih v starosti od 12 do 15 let je v intenzivnih delavnicah, osredotočenih na okolje in ekologijo sodelovalo dvakrat tedensko. Z interaktivnim pristopom so sodelujoči osvajali znanje in veščine, ki odlikujejo do okolja odgovorne in ozaveščene prebivalce.

4 KVALITATIVNA RAZISKAVA O POZITIVNIH IN NEGATIVNIH VPLIVIH VOLONTERSKEGA TURIZMA NA LOKALNE SKUPNOSTI V GANI

4.1 Namen, temeljno raziskovalno vprašanje in cilj raziskave

Namen magistrske naloge je s kvalitativno metodo analizirati pozitivne in negativne vplive volonterskega turizma na lokalne skupnosti v očeh prostovoljcev. Proučevan je vpliv volonterskega turizma na lokalne skupnosti v Busui in okoliških vaseh Azani, Yakaw in Butre, v Gani.

Temeljno raziskovalno vprašanje je kakšno je zaznavanje volonterskega turizma v povezavi z vplivi na lokalno skupnost v očeh prostovoljcev? Pri tem nas zanimajo naslednja usmeritvena vprašanja:

- a. Kako prostovoljci razumejo pojem »volonterski turizem«, ali razlikujejo med pojmom »turist« in »volonterski turist«?
- b. Kaj je glavna motivacija prostovoljcev in kolikšna je uresničitev pričakovanj?
- c. Kako prostovoljci (pozitivno in negativno) vplivajo na lokalno skupnost?
- d. Kakšna je splošna ocena prostovoljnih projektov, ki jih izvaja EHT Network v Busui z okolico, katere so priložnosti in nevarnosti za lokalno skupnost?

Cilj raziskave je odgovoriti na usmeritvena vprašanja od a) do d) oz. ugotoviti kako volonterski turisti oz. prostovoljci zaznavajo pozitivne in negativne vplive, ki so jih imeli na ganske lokalne skupnosti (Busua, Azani, Yakaw, Butre), v katerih so delali in živeli.

4.2 Metodologija raziskave

Pri raziskovalnem delu sem se odločila za kvalitativno raziskavo, ki sem jo izvedla s pomočjo individualnega polstrukturiranega globinskega vprašalnika. Za to metodo sem se odločila z namenom pridobitve poglobljenih odgovorov na zastavljena vprašanja in posledično širšega razumevanja celotne obravnavane tematike.

Bistvo kvalitativne analize vsebine je iskanje tem (pojmov in kategorij) v empiričnem gradivu. Osrednji del kvalitativne analize vsebine je proces kodiranja, znotraj katerega raziskovalec interpretira oziroma določa pomen (s pripisovanje pojmov in kategorij) posameznim segmentom besedila. Kvalitativna analiza vsebine se ne zadovolji z iskanjem in preštevanjem kategorij v frekvenčnih tabelah, saj je njen namen pojasnitev raziskovalnega pojava, s formulacijo teoretične razlage (Lamut in Macur, 2012, str. 168). Analiza kvalitativnih podatkov je kreativen proces raziskovalčevega poseganja v zbrano gradivo. Pri tem ni univerzalnega (splošnoveljavnega) postopka analize, ki bi se ga raziskovalec vedno znova posluževal (Mesec v Lamut in Macur, 2012, str. 170). Skoraj vse kvalitativno raziskovanje si prizadeva ustvariti prikaze na temelju poglobljenega, podrobnega vedenja o primerih, pogosto zato, da bi popravili napačne ali ponudili nove prikaze predmeta raziskovanja. Kvalitativni raziskovalci imajo tako skupen interes za postopke, ki omogočajo videti vidike primerov, ki bi jih drugače lahko spregledali (Ragin, 2007, str. 107).

Ključni namen kvalitativne analize vsebine je odkrivanje in eksplanacija odnosov, med kvalitativnimi podatki in oblikovanje konceptov oziroma teoretičnih formulacij. V kvalitativni raziskavi ne gre le za to, da bi preverili to ali ono hipotezo, ampak želimo priti do celovitega, vsebinsko bogatega razumevanja, ki nas lahko usmerja pri praktičnem delu, čeprav morda ne moremo prav vsakega elementa tega razumevanja takoj utemeljiti. Morda najbolj pomembna značilnost kvalitativne raziskave ostaja neprestana povezanost raziskovanja s teorijo. Raziskovalec se ne odpove teoretiziranju pa naj bo še tako nezanesljivo, niti se ne prepusti zgolj metodološko mehničnemu ugotavljanju stoodstotno preverjenih dejstev (ki so običajno zelo pogošne resnice) (Mesec, 1998, str. 48). S kvalitativnimi metodami pridobimo veliko količino vsebinsko bogatih informacij, analiza podatkov je bolj razlagalne narave, kreativna in osebna, kar pa ne pomeni, da je izvedena manj skrbno ali manj sistematično kot analiza podatkov pridobljena s kvantitativno metodo. Pri analizi in poročilu o kvalitativni raziskavi je potrebno še več kreativnosti, doveznosti, discipline in prožnosti, če želi raziskovalec čim bolj objektivno obdelati podatke, hkrati pa k analizi dodati tudi svoj lasten prispevek. Kvalitativne raziskave so edine, ki dajejo odgovor na vprašanje zakaj (Walker, 1988, str. 3).

Po Mesecu (v Lamut in Macur, 2012, str. 171) bi lahko v sekvenčnem procesu analize kvalitativnih podatkov za stalnico izpostavili zaporedje naslednjih šestih faz:

- urejanje gradiva (izločitev irelevantnih podatkov besedila);

- določanje tem in enot kodiranja;
- odprto kodiranje (pripisovanje pojmov in grupiranje pojmov v kategorije);
- izbor in definiranje relevantnih pojmov in kategorij (izraz bistva kategorije in oblikovanje njene realne definicije);
- odnosno kodiranje;
- oblikovanje končne teoretične formulacije oz. poskusne teorije.

Z metodo individualnega polstrukturiranega globinskega intervjuja, v mojem primeru globinskega vprašalnika, želimo pridobiti odgovore na več bistvenih vprašanj, ki jih obravnava moja raziskovalna naloga. Bistvena vprašanja so usmeritvena vprašanja, ki sem si jih zastavila kot pomoč za lažje razumevanje zaznavanja volonterskega turizma v povezavi z vplivi na lokalno skupnost v očeh prostovoljcev. Zapisana so v podpoglavju 4.1 in označena od a) do d). Usmeritvena vprašanja so navadno deljena na teme ali vsebinsko zaokrožene sklope, ki vsebujejo določeno število vprašanj in/ali podvprašanj, skupaj pa holistično zajemajo proučevan pojav (Vogrinc v Lamut in Macur, 2012, str. 173).

Osnovna značilnost polstrukturiranih globinskih intervjujev, v mojem primeru polstrukturiranega globinskega vprašalnika je, da izprašanec opredeli okvirne vsebine, nato pa odgovore vodi skozi podteme, ki so potrebne za zaokrožitev celote (Wilkinson & Birmingham, 2003, str. 45). S poglobljenim pogovorom, ki ga opravimo s posameznikom, poskušamo odkriti motive, stališča in predsodke posameznika v povezavi z bolj občutljivimi temami, o katerih ob prisotnosti drugih ljudi ali če ni neposredno vprašan nerad govori. Za nemoten potek poglobljenega pogovora je potrebnega več znanja in izkušenj spraševalca. Osnovno vodilo poglobljenega vprašalnika je pripeljati vprašanega v položaj kjer bo iskreno izražal svoja mnenja, razloge in občutke glede problema, ki je tema vprašalnika oz. pogovora (Rojšek v Filipič, 2009, str. 26).

V začetku septembra 2014 sem 15 prostovoljcem, ki so v preteklosti ali v septembru 2014 opravljali prostovoljno delo pri nevladni organizaciji EHT Network, poslala elektronsko sporočilo s pojasnilom o namenu raziskave, prošnjo za sodelovanje v raziskavi in vprašalnik odprtega tipa v slovenskem in angleškem jeziku (Priloga 2 in Priloga 3). Vzorca nisem oblikovala naključno, saj sem stopila v stik le s tistimi prostovoljci, katerih kontakte mi je posredoval predsednik organizacije EHT Network, Ebenezer Parditey. Odgovore na vprašanja sem zbirala do konca leta 2014. En rešen vprašalnik sem prejela osebno, ostale preko elektronske pošte. Imen prostovoljcev zaradi zagotavljanja anonimnosti podatkov ne navajam. Z velikim navdušenjem po sodelovanju se je odzvalo 12 prostovoljcev, en moški in 11 žensk. Od 12 respondentov je 10 oseb s slovenskim državljanstvom, ena z ameriškim in slovenskim ter ena z nemškim državljanstvom. Ena oseba ima zaključeno srednje šolsko izobrazbo, štiri osebe univerzitetno izobrazbo (1. bolonjsko stopnjo), sedem oseb pa magisterij (2. bolonjsko stopnjo). Osem oseb je zaposlenih, štirje so študentje. Prostovoljno delo v Gani so opravljali v letih 2009, 2012 in 2013, v štirih ganskih vaseh Azani, Yakaw, Busua in Butre, ki so locirane

v zahodni regiji Gane, natančneje v Ahanta West District. V tem času je bila najmlajša oseba stara 21 let, najstarejša 31 let. Večina prostovoljcev je opravlja prostovoljno delo preko Evropske prostovoljne službe (v nadaljevanju EVS) in preko Evropske mreže za globalno učenje (v nadaljevanju GLEN). Dva prostovoljca sta se odločila za prostovoljno izkušnjo v lastni režiji. Polovica vprašanih je na projektu delala 12 tednov, tri osebe 24 tednov, ena oseba 5 tednov in ena oseba 4 tedne. Značilnosti vzorca so predstavljene v Tabeli 4.

Tabela 4: Značilnosti vzorca

Oseba	Državljanstvo	Stopnja izobrazbe	Poklic oz. status študenta	Starost v času prostovoljstva	Mesec in leto udeležbe	Ime projekta v originalu	Čas trajanja projekta	Število delovnih ur/teden	Lokacija dela
A	Slovensko	VI/2.	Študentka	23 let	Jul.13	Encouraging young environmental watchdogs (EVS)	12 tednov	15 ur	Azani, Yakaw
B	Slovensko	VII.	Prof.razrednega pouka	25 let	Jan.09	Likovne delavnice	4 tedne	15 ur	Busua
C	Slovensko	VI/2.	Turistična delavka	31 let	Nov.13	Communities development through activities of volunteers (EVS)	24 tednov	15 ur	Azani, Yakaw, Busua
D	Slovensko	VI/2.	Študentka	22 let	Jul.12	Encouraging young environmental watchdogs (GLEN)	12 tednov	16 ur	Azani, Butre
E	Slovensko	VII.	Prof.razrednega pouka	27 let	Av.09	Be a menthor	4 tedne	/	predmestje Accre
F	Slovensko	VII.	Delavka v nevladni organizaciji	28 let	Apr.13	Communities development through activities of volunteers (EVS)	24 tednov	15 ur	Azani, Busua
G	Slovensko	VII.	Prof. sociologije in zgodovine	21 let	Okt.09	Creativity for empowerment	5 tednov	15 ur	Vasi v okolici Accre
H	Slovensko	VII.	Komunikologinja	25 let	Jan.13	V lastni režiji	12 tednov	20 ur	Azani, Butre
I	Slovensko in ameriško	VII.	Kemijski inženir	29 let	Jan.13	V lastni režiji	12 tednov	20 ur	Azani, Butre
J	Slovensko	VI/2.	Študentka	24 let	Jul.13	Communities development through activities of volunteers (EVS)	12 tednov	15 ur	Azani, Busua
K	Slovensko	V.	Študentka	24 let	Nov.13	Communities development through activities of volunteers (EVS)	24 tednov	8 ur	Azani, Yakaw
L	Nemško	VII.	Asistentka pri raziskavah	28 let	Jul.13	Encouraging young environmental watchdogs (GLEN)	12 tednov	8 ur	Azani, Butre

Vir: Izpolnjeni globinski vprašalniki

4.3 Ugotovitve raziskave

Analiza kvalitativnih podatkov je izrazito osebna in vključuje procese interpretacije in kreativnosti, ki jih je težko nedvoumno izraziti. Dokončna pravila za analizo ne obstajajo, obstajajo pa smernice, ki obsegajo teoretiziranje, strukturiranje podatkov v kategorije, jasen prikaz podatkov ter primerjanje in integracijo (Vodlan, v Filipič, 2009, str. 28). Vsi strukturirani podatki so kategorično razporejeni (kodirani) v tabele in predstavljeni v Prilogi 4.

Izsledke raziskave prikazujem po tematskih sklopih, ki so bili v podpoglavju 4.1 predstavljeni kot usmeritvena vprašanja (od a) do d)) in sledijo cilju raziskave. Zaradi majhnega števila vzorčnih enot izsledkov ne moremo posploševati na vse mogoče prostovoljce, ugotovimo pa lahko, ali se v praksi potrdijo teoretični koncepti.

4.3.1 Poznavanje pojma »volonterski turizem« in razlikovanje med pojmom »volonterski turist« in »turist«

Za respondente pojem »volonterski turizem« pomeni organizirano prostovoljno delo v tujini. Prostovoljec se za prostovoljno delo v tujem, nepoznanem okolju odloči zaradi raznolikih motivov. Mednje prostovoljci uvrščajo predvsem željo po spoznavanju drugačnega kulturnega, družbenega in naravnega okolja. Poleg tega osebi F in K omenjata tudi željo po potovanju in altruizem. Vsi sodelujoči poudarjajo, da volonterski turizem za razliko od masovnega turizma, vzpostavlja močno vez z lokalno skupnostjo na gostujoči destinaciji. Povezanost volonterskega turizma s skupnostjo prostovoljcem omogoča vpogled v skupnost, sodelovanje s skupnostjo in zato drugačno (tesnejše) spoznavanje domačinov, njihovega življenja in ne nazadnje tudi tuje države. Vključenost v prostovoljski projekt prostovoljcu razširi obzorje o prostovoljstvu in mu omogoči kritično ovrednotenje prostovoljstva. Vključenost volunturizma v lokalno skupnost pa posledično vpliva na razvoj skupnosti. Prostovoljci pravijo, da se vpliv volonterskega turizma kaže predvsem v prostovoljnem delu, s katerim prostovoljci vplivajo na izobraževanje lokalnih skupnosti, pomoč (npr. pri gradbenih delih z izgradnjo ali obnovo), zmanjševanje materialne revščine in izboljšanje naravnega in socialnega okolja (skozi ekološke projekte in projekte vezane na pravice, enakopravnost itd.). Zaradi tega sta osebi H in J mnenja, da je »volonterski turizem, turizem z dodano vrednostjo (dobrodelnostjo)«. Kljub temu pa prostovoljca K in L opozarjata na pasti volunturizma in ga označujeta kot »tržno nišo«, »doživetje realnosti šele na destinaciji« in da »volonterski turizem nikakor ne pomeni(ne omogoča) spremembe na kratek rok« (Priloga 4, Tabela 1 in Tabela 1.1).

Vsi prostovoljci razlikujejo med pojmom »turist« in »volonterski turist«. Pojem volonterski turist povezujejo z lokalno skupnostjo. Omenjajo, da je volonterski turist za razliko od turista, oseba, ki goji vez z lokalno skupnostjo, se pogloblja v socialno okolje in tudi aktivno integrira

v to okolje. Zaradi vključenosti in sodelovanja z domačini, lažje prepozna potrebe ljudi in drugače sprejema njihovo kulturo. Poleg tega skupnosti predstavlja tudi svojo kulturo. Torej gre za medsebojno izmenjavo kulturnih izkušenj med prostovoljcem in domačini, katera lahko vodi v obojestransko korist. Izmenjava izkušenj, druženje in sodelovanje pa vodijo v zabave in splet novih prijateljstev. Volonterski turist preko naštetega doživlja lokalno življenje, ki ga turist nikoli ne spozna. Oseba A trdi, »da ima volonterski turist večji vpliv na razvoj lokalne skupnosti, saj je dlje časa prisoten, strmi k izboljšanju stanja v lokalni skupnosti (npr. znotraj šolstva, kulture, storitev itd.) in za seboj pusti neko vodilo projekta, s katerim po odhodu prostovoljca nadaljujejo domačini«. V primerjavi s turistom se omenja doprinos z namenom in večja dodana vrednost, ki jo oseba E komentira v obliki »finančne podpore in lastne aktivne udeležbe, s katero lokalno skupnost motiviraš k delu, ustvarjalnosti, osvetljuješ problematiko, jih usmerjaš k rešitvam«. Po besedah prostovoljcev je turist oseba, ki za razliko od volonterskega turista ne razvije pristnega odnosa z lokalno skupnostjo, niti se ne vključuje v življenje domačinov, je pasiven do okoliških problemov in rešitev. Ker ni vključen v lokalno skupnost je turist oseba brez dodane vrednosti za lokalno skupnost. Medtem ko so motivi volonterskega turista prostovoljno delo za daljše časovno obdobje, aktivnost, aktivizem, več kot le počitnikovanje, so motivi turista vezani na kratko časovno obdobje in usmerjeni v potovanje, zabavo, užitek, spoznavanje novih krajev in zadovoljevanje osebnih potreb (Priloga 4, Tabela 1 in Tabela 1.2).

Kljub temu, da vsi prostovoljci ločijo med pojmom »volonterski turist« in »turist« ter omenjajo kako ima volonterski turist zaradi aktivnega udejstvovanja, povezovanja in sodelovanja, večjo dodano vrednost (doprinos je dobrodelnost) k lokalni skupnosti, naj poudarim da $\frac{1}{4}$ sodelujočih v raziskavi omenja, da lokalna skupnost velikokrat ne loči med turistom in prostovoljcem. V očeh domačinov prostovoljci torej ne prinašamo dodane vrednosti, zanje smo in ostajamo le turisti.

4.3.2 Motivacija prostovoljcev in uresničitev pričakovanj

Prostovoljci so se za prostovoljno delo v Gani odločili predvsem zaradi »želje po osebni rasti« (osebi C in D), »želje po spoznavanju tuje kulture« (osebe C, E, G, H, I, K, L) in »želje po pridobivanju novih delovnih izkušenj« (osebe F, J in L). Osebno rast se želi doseči predvsem s poglobljenostjo v bistvo človeškega obstoja in vase, z razširitvijo omejenega prostora lastne zavesti, s popolno predajo delu (otrokom) in se na ta način iz izkušnje čim več naučiti. Za spoznavanje tuje kulture jih je motiviral predvsem drugačen način življenja, ki ni obremenjen z materializmom. Največkrat omenjen motiv za udeležbo v ganski prostovoljski izkušnji je altruizem. Želja po nesebičnem nudenju pomoči, torej altruizmu, je vodila kar pet prostovoljcev (osebe D, E, I, J in K). Poleg prevladujočega altruizma je osebi A in K motivirala »želja po delitvi znanja in praktičnih veščin«, osebo B »raziskava diplomskega dela«, osebo G »želja po obisku Afrike« in osebo H »prostovoljstvo kot družbeno koristno delo«. Kljub temu, da je želja po altruizmu največkrat izražena motivacija za prostovoljno

delo v Gani, oseba E poudarja, »da motivacija izhaja iz želje po izpolnitvi lastnih želja, torej je veliko možnosti za diskusijo o tem ali izpolnjuješ, uresničuješ določene želje sebi ali drugim – altruizem je lahko vprašljiv« (Priloga 4, Tabela 2 in Tabela 2.1).

Prostovoljna izkušnja v Gani je v večini (pri devetih prostovoljcih) uresničila pričakovanja prostovoljcev, pri treh prostovoljcih celo presegla pričakovanja. Oseba E je povedala da so bila njena pričakovanja delno uresničena, osebi D in I pa pravita, da njuna osebna pričakovanja niso bila dosežena. Oseba D je povedala: »Nekatera pričakovanja so se v veliki meri uresničila oz. so še presegla nivo mojih pričakovanj. Predvsem z vidika mojega dela z uporabniki in čustvene navezanosti na njih. Določena pričakovanja pa niso bila izpolnjena – predvsem vidik vpliva na lokalno skupnost in obseg dela. Prvotno sem mislila, da bo šlo tekom mojega dela tudi za manjšo raziskavo in ne le učenje v šolah.« Oseba I, katere pričakovanja se prav tako niso uresničila pravi, da se je z vidika delovnih izkušenj drugje naučila več. Oseba E z delno uresničenimi pričakovanji pravi: »Volonterska izkušnja je samo do določene mere izpolnila moja pričakovanja. Ampak ne zato, ker sam projekt ni bil zastavljen pravilno ali ker ni potekal po zastavljenih tirih, ampak ker moja pričakovanja niso bila prilagojena kratkemu časovnemu terminu, ki sem ga imela. Vsekakor sem zelo uživala v samem delu z otroci, vem pa, da če bi se še enkrat odločala za prostovoljno delo, bi šla za daljše časovno obdobje (torej prostovoljno delo in ne turizem).« Opis osebe kaže, da kratko časovno obdobje projekta (v tem primeru obdobje štirih tednov) lahko vpliva na neuresničena pričakovanja in celo na vlogo, ki jo imaš v tamkajšnji skupnosti. Oseba se smatra za turistko in ne prostovoljko (Priloga 4, Tabela 2 in Tabela 2.2).

Uresničitev pričakovanj se kaže predvsem v osebnih obogatitvah prostovoljcev. Prostovoljci v večini poudarjajo, da jim je prostovoljna izkušnja »omogočila osebno rast - čustveno, razumsko in spiritualno« (osebe A, D, J in L), »dvignila raven ozaveščenosti« (osebe A, H, I in J), »vzbudila čut in odprtost do sočloveka in sprememb« (oseba A), »jim omogočila spoznavanje sebe in drugih ljudi« (osebi C in D), »jim »prevetrila« osebne vrednote« (oseba C) in »vplivala celo na notranji mir posameznika« (oseba F). Poleg osebnih obogatitev, ki se odražajo predvsem v osebni rasti in ozaveščenosti posameznika, so bili prostovoljci deležni tudi obogatitev v smislu doseženih akademskih ciljev. S prostovoljno izkušnjo v Gani sta osebi B in L končali svojo akademsko raziskavo, oseba J je uresničila cilj pridobitve novih delovnih izkušenj, osebi D in J pa izpostavljata, da sta zaradi pretekle izkušnje danes seznanjeni z gansko kulturo, življenjem pa tudi z gospodarsko in politično situacijo Gane (Priloga 4, Tabela 2 in Tabela 2.2).

Pridobljeni rezultati vezani na povečano stopnjo ozaveščenosti med prostovoljci, kažejo na povezanost prakse s teorijo. Teorija družbenega gibanja pravi, da prostovoljna izkušnja vodi v večjo ozaveščenost sodelujočih. V sklopu teorije družbenega gibanja bi bile potrebne nadaljnje raziskave o tem, kako enote proučevanega vzorca v preteklosti doseženo

ozaveščenost, danes »vpletajo« oz. jo uporabljajo in nanjo opozarjajo v vsakdanjem življenju. Ali osebno zavest prenašajo v aktivistično, politično in prispevajo k družbenim spremembam?

4.3.3 Pozitivni in negativni vplivi prostovoljcev na lokalne skupnosti

Prostovoljci so preko prostovoljne izkušnje v Gani dobili vpogled v to, kako prihod evropskih prostovoljcev v razvijajočo se državo, vpliva na lokalne skupnosti obiskane države. Nanizali so kopico pozitivnih in negativnih vplivov, ki so jih preko svojega dela zavedno prenesli na lokalne skupnosti, v katerih so delali in bivali.

Med pozitivne vplive prostovoljci štejejo predvsem vplive, ki bi jih glede na proučevano teorijo lahko uvrstili v družbeno-kulturne vplive. To so v teoriji vplivi, ki krepijo medsebojno razumevanje dveh različnih kultur. Praksa prostovoljcev kaže, da imajo lokalni prebivalci zaradi stika s prostovoljci priložnost spoznati tujo kulturo, hkrati pa od prostovoljcev dobijo občutek zanimanja za njihovo kulturo pa tudi naklonjenost, pripadnost njihovi kulturi in načinu življenja. Oseba H pravi: »Lokalnemu prebivalstvu sva s svojim bivanjem nudila medkulturno izkušnjo. Tako kot midva so se tudi oni lahko bogatili z drugačnim načinom razmišljanja, delovanja.« Poleg tega prostovoljci poudarjajo, da s svojim delom izkazujejo pozornost lokalnim otrokom, jim dajejo občutek, da so ljubljene, cenjeni, jih spodbujajo k izobraževanju (branju, pisanju domačih nalog, vajam, učenju), zanje organizirajo dodatne obšolske dejavnosti. Oseba J je povedala: »Otroci, ki so obiskovali moje ure so več časa namenili šolskim obveznostim, več so vadili in se učili. Z njimi sem delala bolj individualno, kot so tega vajeni. Z drugimi prostovoljci smo organizirali filmske večere.« Prostovoljka D je izrazila slednje mnenje: »Najbolj pozitiven vidik, ki sem ga po mojem mnenju prinesla, je zavedanje lokalne skupnosti kako močan vpliv lahko imajo na posameznike, ki tja prihajajo. Zavedanje, da sami v tej izkušnji prostovoljcem veliko dajo.« Prostovoljka E pozitiven vpliv vidi predvsem v »pogovoru z domačini o določeni problematiki, motiviranju lokalne skupnosti k iskanju rešitev in spodbujanju k spremembam, kar posledično lahko spremeni posameznikovo stanje zavesti o določeni problematiki (npr. o onesnaževanju okolja, recikliranju, prostituciji itd.)«. Ta ista oseba pravi: »Upaš, da ostane želja po izobrazbi, se išče rešitev kako narediti izobrazbo, da lahko kasneje sami pomagajo skupnosti.« Osebi C in D pozitiven doprinos skupnosti prepoznata v prostovoljcu kot takem, saj menita da »način življenja prostovoljca, ki prihaja iz razvitejših predelov sveta v manj razvito okolje, lahko predstavlja vzor mnogim ljudem, še posebno otrokom.« Oseba D pravi: »Belci predstavljamo nekakšen zgled in s svojim obnašanjem, vedenjem narekujejo karakteristike, ki jih vsaj del lokalne skupnosti zavedno ali nezavedno prevzema, ali vsaj po njih stremlje.« (Priloga 4, Tabela 3 in Tabela 3.1)

Trije prostovoljci (osebe C, D in L) so mnenja, da so na lokalno skupnost vplivali pozitivno tudi s svojim ekonomskim vplivom. Oseba C pravi: »Kot samooceno delim mnenje, da je moj prispevek pozitivno vplival na udeležence programa. V nerazvitih državah ali predvsem v

deželah tretjega sveta, kjer socialne razmere in revščina vplivata na šolski sistem, izpostavljam finančne zmožnosti, ki so lahko tudi prednost prostovoljca. Motiviran prostovoljec lahko s pobudo zbiranja in pridobitve dodatnih sredstev, le te porabi za kakovosten izobraževalni program.« Prostovoljka D pravi: »Z mojim prihodom sem delno vplivala tudi na ekonomski aspekt lokalne skupnosti, saj sem s kupovanjem osnovnih življenjskih in materialnih potrebščin prinesla nek doprinos.« V teoriji lahko njej odgovor povežemo z direktnim prilivom lokalni skupnosti. Le ena oseba, oseba L je zaznala pozitiven okoljevarstveni vpliv saj pravi, da je s svojim delom poskrbela za večjo okoljevarstveno ozaveščenost (o ravnanju z odpadki) med otroci (Priloga 4, Tabela 3 in Tabela 3.1).

Poleg do sedaj omenjenih pozitivnih vplivov (družbeno-kulturnega, ekonomskega in okoljevarstvenega) šest prostovoljcev izpostavlja, da so »s svojim delom lokalnim otrokom prinesli novo znanje (o okolju, o načinu razmišljanja)«, »vplivali na večjo ozaveščenost otrok na splošno«, »poskrbeli da se je znanje preneslo od otrok na starše, brate, sestre in naprej na sosede«. Oseba G meni, da »je najbolj pozitivno to, da so dobili dostop do znanja, ki prej na šolo ni bilo dostopno.« Osebi A in I poudarjata, »da so zaradi konstante komunikacije v angleščini, otroci izboljšali raven angleškega jezika«. Vezano na izobraževalni sistem prostovoljka H izpostavlja: »Z mojem sva prinesla delček v celoten mozaik, ki ga ustvarja EHT Network na področju Ahanta West, kjer dajejo dodano vrednost izobrazbi mladim generacijam, ter s tem dvigajo izobrazbeni nivo področja, ki je tudi za ganske razmere izobrazbeno šibko.« Delitev, sprejemanje in izmenjava novega znanja pa kot pravi prostovoljka J ni potekala le v šoli, med učenci in prostovoljci, temveč tudi med organizacijami: »Ob obisku centra za socialno delo v Agoni smo se pogovarjali o delu v isti organizaciji pri nas, kako delamo z učenci s specifičnimi učnimi težavami,... pri slednjem imajo vsaj v tem delu Gane manj izkušenj, zato so me prosili za gradiva in konkretne nasvete.« Prostovoljka A osebno pozitiven doprinos vidi v promociji oz. spodbujanju enakopravnosti. Kot pravi sama: »...pri delu se nisem hotela znati v privilegiranem položaju kvečjemu jim bolj približati realno sliko prostovoljstva (da ne pomeni, da smo iz bogatih družin, da se s trdom in iskanjem samozaposlitve kot tudi zaposlitve omogoča potovanje, izobraževanje itd., da jih mi ne moremo odrešiti tegob, kot je revščina, vendar lahko sami pripomorejo ob izkoriščanju danih priložnosti (s pridelki iz kmetij, izdelovanjem mila, olj, s šivanjem tradicionalnih oblek, izdelavo pohištva itd.).« (Priloga 4, Tabela 3 in Tabela 3.1)

Kljub množici pozitivnih vplivov, trije prostovoljci (osebe E, F in K) opozarjajo, da so resnični vplivi njihovega delovanja na lokalne skupnosti, lahko vidni šele čez čas. Oseba F pravi: »Težko je govoriti o kakršnihkoli vplivih, saj se to lahko pokaže šele čez čas (6 mesecev je premalo, da bi dejansko zelo vplivala na skupnost). Upam, da sem pri parih otrocih prebudila oz. okrepila željo po branju (kar smatram kot pozitivno) in pa da se smeti ne meče po tleh, samo to je tako zelo ukoreninjeno v njihovi zavesti, da dvomim, da je imelo moje »pridiganje« kaj efekta.« Somišljenica E svoj doprinos opiše takole: »Iskreno sama težko ocenim kakšno korist je imela lokalna skupnost od mene. Saj moj doprinos ni bil v neki

oprijemljivi dobrini v fizičnem delu, ki bi bilo opazno že ob pogledu (npr. krpanje lukenj v cesti). Mogoče lahko rečem, da je skupnost pridobila nekoga, ki se je tisti mesec aktivno ukvarjal z otroci, imel vodene aktivnosti,...tako da otroci niso bili "prepuščeni sami sebi". Če je bila korist od mene večja in dolgoročna (kot bi upala), se bo mogoče videlo šele čez nekaj let.« (Priloga 4, Tabela 3 in Tabela 3.1)

Med negativne vplive prostovoljci uvrščajo predvsem vplive, ki jih lahko povežemo s kritično teorijo, ekonomskimi vplivi in družbeno-kulturnimi vplivi.

Polovica prostovoljcev se je v času prostovoljnega dela v Gani znašla v privilegiranem položaju. Privilegirani so bili kot belci, mentorji, učitelji, kot »Madam« ali zato, ker so bili premožnejši kot povprečen prebivalec Busue z okolico. Privilegiran položaj ena izmed prostovoljk, prostovoljka E razlaga z besedami: »Glede na delo, ki ga opravljaš (tj. delo učitelja) si na nek način v privilegiranem položaju, odvisno je samo to ali to negativno izkoriščaš. Torej ali moč, ki jo imaš v tem položaju izkoristiš za to, da dejansko pomagaš, motiviraš ali pa jo izkoristiš za »pumpanje« lastnega ega.« Oseba B je povedala: »Velika večina Afričanov daje same sebe v manjvreden položaj, nam (prostovoljcem) pa pripisujejo ugleden status. Kot učiteljici so mi tamkajšnji učitelji dajali občutek, da vem več, kot vedo oni«. V povezovanju s kritično teorijo, torej lahko opazimo, da lokalna skupnost prostovoljce ne vrednoti enakovredno oz. se v očeh skupnosti kaže neenakopravnost med domačini in prostovoljci. Vprašanje moči, ki izhaja iz privilegiranega položaja prostovoljcev je odvisno od tega, ali prostovoljci privilegiran položaj negativno ali pozitivno izkoriščajo. Dve osebi (oseba A in K) omenita, da sta se kljub privilegiranem položaju, včasih znašli rasno diskriminirani. Kot belki (v afriškem jeziku kot »obrunki«) sta bili včasih tarča posmeha, žaljivk in arogance (Priloga 4, Tabela 3 in Tabela 3.2).

Štirje prostovoljci (osebe A, F, G in J) so opozorili, da s svojim prihodom v manj razvit svet ohranjajo in spodbujajo napačne predstave o Evropejcih in Evropi. Oseba A pravi: »Domačini mislijo, da prostovoljci prihajamo iz bogatih družin, da jih lahko rešimo njihovih tegob skozi poroko z domačini ali jim poiščemo službo v bolj razviti državi.« Prostovoljka F je mnenja »da je barva kože tista, ki te naredi bolj zanimivega in zaradi katere te prej postrežejo«. Osebi G in J menita, da sta s svojimi dejanji, npr. s plačilom osebi, ki si tega ni mogla privoščiti, s kupovanjem hrane na ulici, s potovanjem po državi, z uporabo osebnega računalnika oz. že samo s tem, da sta bili tam, nehote potrjevali njihove napačne stereotipe o premožnih belcih. Podobnega mnenja je bila tudi prostovoljka F, ki je svojo izkušnjo zapisala takole: »Negativno pa je predvsem to, da smo smatrani kot »vreča denarja« in to tudi podkrepimo s svojim načinom življenja. Jaz sem se trudila biti čim bolj skromna in za naše razmere sem bila. Samo za njihove razmere sem bila še vedno belka, ki si lahko vsakodnevno privošči sadje, je v restavracijah, potuje naokoli, kar jim daje izkrivljeno podobo o Evropi kot kraju, kjer imamo vsi vsega dovolj in da tam denar raste na drevesih. Kljub temu, da sem jim skušala dopovedati, da temu ni tako. Ta izkrivljena slika jih nato spodbuja, da sanjarijo o tem,

da je v Evropi življenje boljše, da smo belke boljše kot domačinke, saj jim bomo omogočile boljše življenje, kar me pa zelo žalosti.« (Priloga 4, Tabela 3 in Tabela 3.2)

Prostovoljca A in D izpostavljata, »da se negativen ekonomski vpliv odraža v brezposelnosti domačinov, nezainteresiranosti domačinov po samozaposlitvi in z ohranjanjem ekonomske odvisnosti manj razvitih od bolj razvitih držav«. Slednji negativni vpliv je oseba D opisala takole: »Najbolj negativen je občutek po tem, da bo v lokalno skupnost vedno prihajal nekdo od zunaj, ki se bo ubadal z njihovimi problemi in skrbel za rešitve.« (Priloga 4, Tabela 3 in Tabela 3.2)

Med negativne družbeno-kulturne vplive prostovoljci štejejo »slabe navade oz. razvade prostovoljcev, kot so pomanjkljivo oblačenje, popivanje in kajenje«. Poleg tega prostovoljka B omenja tudi vsiljevanje načina dela in sicer pravi: »Negativni vidik bi lahko bil ta, da sem jim skušala na delavnicah vsiliti način, kako naj kaj naredijo (npr. likovna tehnika, motiv), čeprav so sami potem naredili prav tako dobro, ali pa še boljše. Oseba D pa kot negativno omenja: »Z nekaterimi svojimi lastnostmi se nisem asimilirala oz. prilagodila njihovi kulturi, ampak še naprej živela »evropejsko.« Ista oseba je s stavkom »dokler živimo, proizvajamo smeti« opozorila tudi na negativen okoljevarstveni vpliv. Po mnenju osebe B, lokalna skupnost od prostovoljcev ni imela večjih koristi. Za osebo L je bilo negativno to, da prostovoljna izkušnja ni bila trajnostno naravnana in zato ni uresničila pričakovanj. Po njenem mnenju bi bilo potrebno zaposliti lokalne multiplikatorje, ki bi na projektu delali daljše časovno obdobje in tako dosegli spremembo. Le ena oseba, oseba H, negativnega vidika na lokalno skupnost ni mogla izpostaviti (Priloga 4, Tabela 3 in Tabela 3.2).

4.3.4 Splošna ocena prostovoljnih projektov Embracing Hidden Talents Network, priložnosti in nevarnosti za lokalne skupnosti

Delu nevladne organizacije EHT Network in kakovosti njihovih prostovoljskih projektov, ki se izvajajo v Busui in okoliških vaseh (Azani, Yakaw, Butre), so prostovoljci namenili tako pohvalo kot kritiko. Prevladujejo pozitivne ocene. Najbolj pozitivno je s strani petih prostovoljcev (osebe A, B, D, E in H) ocenjena kakovost projektov. Oseba B pravi: »Projekti EHT Networka se mi zdijo zelo kakovostni in mislim, da prispevajo k razvoju lokalne skupnosti, saj skrbijo za večjo izobraženost ljudi in jih preko projektov »silijo« v razmišljanje o različnih opcijah, ki so jim na razpolago, ampak jih prej niso videli, npr. šolanje, možnosti zaslužka, skrb za zdravje in v razmišljanje da so le oni tisti, ki lahko spremenijo svojo prihodnost in prihodnost prihodnjih rodov.« Prostovoljka D poudarja: »Največji plus je zagotovo doprinos novega znanja, izobrazbe otrokom. Otroci se skorajda ne učijo o geografiji, ni razvoja kreativnosti itn., zato je po mojem mnenju delo, ki ga opravljajo prostovoljci, lokalni skupnosti v korist.« Poleg kakovosti projektov EHT Networka, prostovoljci pozitivno ocenjujejo še sodelovanje med EHT Networkom in lokalno skupnostjo ter jasno vizijo organizacije, ki stremlji k dolgoročnim pozitivnim učinkom. Oseba I je mnenja, »da EHT

Network zelo dobro zadovoljuje potrebe lokalnih skupnosti, kljub oviram in težkemu značaju skupnosti«. Za izjemen dosežek organizacije oz. za najbolj kakovostni projekt oseba G imenuje program Botrstvo, oseba D največjo pohvalo nameni programu GLEN (s predhodnimi intenzivnimi usposabljanji), tudi EVSu, programu Krilca in Botrstvu. Prostovoljka L je mnenja, da je EHT Network v primerjavi z drugimi nevladnim organizacijami v Busui, edina trajnostno naravnana nevladna organizacija. Negativno oceno, sta podali le dve osebi (oseba A in K). Oseba A je mnenja, da organizacija EHT Network ni predana svojemu delu, natančneje: »Projekti so zasnovani v redu, vendar ko prostovoljci pridejo na destinacijo se pokažejo pomanjkljivosti, kot npr. ni materiala, ki ga potrebujemo za delo, ni organiziranega prevoza do knjižnice (čeprav so tam za večino učencev iz drugih vasi, veliko boljši pogoji za učenje). Organizator igra zgolj vlogo nekega promotorstva dogodkov v Busui – obišče šole za 10 minut v času našega dela, poslika, prosi za poročila in odide.« Somišljenica K pravi: »Še zdaleč ne zadovoljujejo potreb v tolikšni meri kot bi morali. Veliko je površnosti in nepravilnosti, prostovoljec se mora v precejšnji meri znajti sam, kljub koordinatorju, česar ti pred odhodom ne povedo. Prostovoljec bi se tako lažje pripravil in bi bilo njegovo delo morda bolj učinkovito.« Dve osebi (oseba D in J) sta mnenja, da EHT Network delno zadovoljuje potrebe lokalne skupnosti. Oseba J pravi: »Kar se tiče projekta, katerega del sem bila, pa lahko rečem, da bi se dalo narediti še več. Mislim, da se te organizacije trudijo do neke mere zadovoljiti majhen delež potreb skupnosti.« Ena izmed oseb, oseba F, končne ocene o tem, kako organizacija EHT Network zadovoljevanja potreb lokalne skupnosti, ne more podati, pravi pa: »Projekti so mišljeni kot neke vrste pomoč in zdi se mi lepo, da se organizacije trudijo pomagati otrokom, saj je izobrazba največje bogastvo, ki ti jo lahko nekdo da.« (Priloga 4, Tabela 4 in Tabela 4.1)

Priložnosti za lokalno skupnost se kažejo na treh ravneh in sicer, v povezovanju EHT Networka z lokalno skupnostjo, v povezovanju EHT Networka s prostovoljci in na sami organizacijski ravni organizacije EHT Network. Na prvi ravni bi moral EHT Network okrepiti sodelovanje z domačini, med njimi promovirati zavedanje o pomenu lastne aktivnosti (s programom o aktivni samopomoči), širiti zavedanje o pomenu izobraževanja in jih spodbuditi k prevzemanju osebne odgovornosti, svoje aktivnosti pa usmeriti v večje zadovoljevanje potreb lokalnih skupnosti. Na drugi ravni, ravni povezovanja EHT Networka s prostovoljci, prostovoljci pogrešajo aktivno učinkovito delo, maksimalno izkoriščanje danih kapacitet (npr. knjižnice) in kontinuirano komunikacijo med predsednikom in prostovoljci. Poleg tega oseba J kot priložnost izpostavlja izmenjavo dobrih praks in novih resursov pri reševanju lokalnih problemov, seveda le v primeru, da si skupnost to želi. Na tretji ravni, ravni organizacije pa se priložnosti porajajo v organiziranju novih aktivnosti (da je delo prostovoljcev še bolj učinkovito), izkoriščanju kapacitet (npr. knjižnice), razvoju socialnega okolja, planiranju dolgoročnih pozitivnih učinkov, ustvarjanju novih delovnih mest in sodelovanju z deležniki, katerih cilji so kompatibilni s cilji EHT Networka. Trije prostovoljci (osebe D, F in G) izpostavljajo izredno vrednost programa Botrstvo in željo po »ohranjanju« oz. nadaljevanju programa. Oseba D je mnenja da: »Določeni otroci dosegajo tisto česar drugače ne bi mogli,

imajo priložnost za nov način učenja in dostop do novega znanja, ki jim ga učni načrt ne omogoča.« Somišljenica F pravi: »Priložnost vidim predvsem v botrstvu, saj se s tem omogoči izobrazba tudi revnejšim otrokom.« Oseba G dodaja: »Zdi se mi, da je program prinesel boljše možnosti za številne tamkajšnje družine.« (Priloga 4, Tabela 4 in Tabela 4.2)

Nevarnosti za lokalno skupnost prostovoljci vidijo predvsem v tem, da jih lokalna skupnost enači s turisti, saj kot taki nimajo vrednosti za lokalno skupnost. Oseba A je mnenja, da s tem delo prostovoljcev izgubi vrednost, otroci in njihovi starši pa jih ne jemljejo resno. Mislijo si: »Tri mesece boš tukaj, potem pa tako ali tako greš.« Nevarnost lahko v tem kontekstu izžareva tudi vedenje prostovoljcev in njihov način življenja, ki je ne malokrat turističen (popivanje, izgredi, avanture z domačini). Prostovoljka D opozarjata: »Nevarnosti se kažejo v tem, da večina projektov, ki jih prostovoljci izvajajo ni trajnostnih oz. samo-vzdržnih. Večina se jih konča po odhodu prostovoljca, zato je lokalna skupnost neprestano izpostavljena novim spremembam.« To pomeni, da se projekti ne izvajajo kontinuirano, ampak mirujejo dokler ne pridejo novi prostovoljci, kar postavlja skupnost vedno v odvisni položaj. Štirje prostovoljci se bojijo, da volonturistična oblika pomoči pri domačinih vzbudi pasivnost (zmanjša željo po aktivni udeležbi), saj se skupnost začne zanašati in računa na pomoč drugih. Aktivno delo in zagnanost prostovoljcev lahko vodi v pasivnost reševanja problemov med domačini. Oseba F je mnenja, da smo nevarnosti mi, beli prostovoljci: »Mi, belci, jim naredimo več škode kot pa koristi. Še posebej v Busui, ki je za moje mnenje že preveč turistična in ima to zelo slab vpliv na otroke.« Ta ista oseba pravi: »Bolje bi bilo, če bi otrokom pomagali lokalni mladostniki. S tem jim lahko osebno pokažejo pomembnost izobrazbe poleg tega pa lahko aktivnosti izvajajo kontinuirano, kar na koncu prinese nek napredek.« (Priloga 4, Tabela 4 in Tabela 4.3)

SKLEP

Namen magistrske naloge je bil analizirati pozitivne in negativne vplive volonterskega turizma na lokalne skupnosti v očeh prostovoljcev oz. ugotoviti kako prostovoljci zaznavajo pozitivne in negativne vplive, ki so jih imeli na ganske lokalne skupnosti (Busua, Azani, Yakaw, Butre), v katerih so delali in živeli.

Rezultat magistrskega dela ne omogoča sploševanja prostovoljnih izkušenj na vse prostovoljce, ki so kadarkoli opravljali prostovoljno delo oz. ga bodo opravljali v prihodnje. Kljub temu pridobljene ugotovitve na primeru Gane, izžarevajo tipične pomanjkljivosti oz. pasti hitro rastoče dejavnosti volonterskega turizma, katerim po mojem mnenju tako na državnem kot globalnem nivoju namenimo premalo pozornosti.

Rezultati raziskave kažejo, da prostovoljci ločijo med pojmom »volonterski turist« in »turist«. Prostovoljci so mnenja, da volonterski turist za razliko od turista, zaradi aktivnega udejstvovanja, povezovanja in sodelovanja z lokalno skupnostjo, skupnosti prinese dodano vrednost, ki se izraža v pozitivnih vplivih prostovoljcev na lokalno skupnost. Kljub temu

raziskava na primeru Gane kaže, da v praksi prebivalci lokalnih skupnosti, velikokrat ne ločijo med turistom in prostovoljcem. Na tem mestu se torej poraja dvom o tem kakšna je dejanska dodana vrednost volonterskih turistov in ali to pomeni, da projekti volonterskega turizma ne dosegajo zastavljenih ciljev. Organizacije volonterskega turizma s tržnim komuniciranjem, ki promovira družbene spremembe z besedami kot npr. »Bodi prostovoljec, prispevaj k spremembi!«, v resnici ne prinašajo dodane vrednosti oz. blaginje lokalnim skupnostim v Gani.

Največkrat izražena motivacija za prostovoljno delo v Gani je želja po altruizmu, kar kaže na primerljivost sodobnega prostovoljstva s tradicionalnim prostovoljstvom, a hkrati ustvarja dvom, saj motivacija največkrat izhaja iz želje po izpolnitvi lastnih potreb. V tem kontekstu torej ne gre za željo po nesebičnem nudenju pomoči temveč za uresničevanje lastnih potreb prostovoljcev.

Med vplivi prostovoljcev na proučevane lokalne skupnosti v Gani je bilo zaslediti več pozitivnih kot negativnih vplivov.

Med pozitivnimi vplivi so največkrat omenjeni družbeno-kulturni vplivi, saj prostovoljci preko druženja z lokalno skupnostjo, izraženega zanimanja in naklonjenostjo za tujo kulturo, krepijo medsebojno razumevanje dveh različnih kultur. Zaznani so tudi pozitivni ekonomski vplivi, ki se odražajo v obliki direktnih prilivov lokalni skupnosti (saj prostovoljci kupujejo osnovne življenjske potrebščine od lokalnih prebivalcev) in v obliki finančnih sredstev, ki jih prostovoljci pridobijo z namenom ustanovitve kakovostnih izobraževalnih programov. Kljub temu, da teorija obravnava pozitivne okoljske vplive volonterskega turizma na lokalne skupnosti, raziskava pomembnejših okoljskih vplivov ne navaja oz. jim prostovoljci ne namenijo posebne pozornosti. Zaznana je večja okoljevarstvena ozaveščenost otrok, saj prostovoljci, ki delajo na okoljevarstvenih projektih, s svojim delom lahko vplivajo na zavest otrok o skrbi za okolje. Poleg tega ne gre zanemariti prenos novega znanja (o skrbi za okolje, o načinu razmišljanja, boljši angleščini, večji ozaveščenosti) od prostovoljcev na otroke, od otrok na starše, brate, sestre in sosedo ter v končni fazi od prostovoljcev na sorodne lokalne organizacije.

Negativni vplivi volonterskega turizma na lokalno skupnost, se v očeh prostovoljcev najbolj odražajo v ohranjanju neenakosti (prostovoljci so kot belci in kot učitelji v privilegiranem položaju) in v napačnih stereotipnih predstavah o belcih, Evropejcih (da so vsi iz bogatih družin) in o Evropi (kjer vsi živimo sanjsko življenje). Zaznani so tudi negativni ekonomski vplivi, ki se odražajo v brezposelnosti domačinov, nezainteresiranosti domačinov po samozaposlitvi in v ohranjanju ekonomske odvisnosti manj razvitih od bolj razvitih držav. Med negativne družbeno-kulturne vplive sodijo slabe navade prostovoljcev, kot npr. pomanjkljivo oblačenje, popivanje, kajenje, avanture z domačini ter njihova nepopolna prilagojenost tuji kulturi, ki se odraža predvsem v njihovem načinu življenja in dela, preko

katerega lahko prostovoljci vsiljujejo svojo oz. tujo (evropsko) kulturo. Raziskava negativnih okoljskih vplivov ne razodeva. Prostovoljci jim niso namenili pozornosti oz. svojih negativnih vplivov na okolje niso podali. Zgolj ena oseba z besedami »dokler živimo proizvajamo smeti« izraža zavedanje svojega vpliva na okolje.

Splošna ocena prostovoljnih projektov, ki jih organizira ganska nevladna organizacija EHT Network, je v očeh prostovoljcev bolj pozitivna kot negativna. Najbolje je ocenjena kakovost projektov, zlasti projekta Botrstvo in programa GLEN, ki po mnenju prostovoljcev prispevata k razvoju lokalne skupnosti.

Za dobrobit lokalne skupnosti je potrebno v večji meri izkoriščati priložnosti, ki se kažejo na treh ravneh delovanja in sicer, v povezovanju EHT Networka z lokalno skupnostjo, v povezovanju EHT Networka s prostovoljci in na sami organizacijski ravni organizacije EHT Network. Ob boljšem izkoriščanju ponujenih priložnosti, lahko EHT Network s svojimi projekti zmanjša negativne in poveča pozitivne vplive svojega delovanja na lokalno skupnost. EHT Network se mora zavedati negativnih vplivov, ki jih prostovoljci, zavedno ali nezavedno prenašajo na lokalne skupnosti preko svojega dela in načina življenja, ki ga živijo v tujem okolju. Naloga prostovoljcev in EHT Networka je, da o negativnih vplivih opozarjajo, se o njih pogovarjajo in jih z aktivnim sodelovanjem zmanjšujejo.

Glede na lastno trimesečno prostovoljno izkušnjo v Gani, je v meni še vedno prisoten občutek, da skozi prostovoljne programe zasnovane s strani Evrope, v razvijajočem se svetu spodbujam in ohranjam neenakosti (čeprav se trudim delati nasprotno), od katerih lokalna skupnost nima nič, razen v primeru, da se angažiram kot dolgoročna (do-življenjska) aktivistka »na tuji in za tujo zemljo«, ki si prizadeva za ustanovitev programov, katere predlaga lokalna skupnost in od katerih ima resnično korist. Verjamem in vem, da so otroci s katerimi sem delala, v naših skupnih uricah uživali in da se veselijo prihoda novih prostovoljcev. Kljub temu pa sem se v tem trimesečju velikokrat znašla v situaciji neenakosti. V situaciji, kjer sem bila za domačine zgolj zaradi barve kože, več vredna, bolj izobražena, lepša, bolj zanimiva, bogata itd. Verjamem, da sem bila vse to, tudi v očeh nekaterih otrok, ki sem jih poučevala in da sem s tem v njih vzbudila željo po drugačnem življenju, življenju v Evropi. Željo po življenju, ki ni tako kot ga vidijo, a si ga neverjetno močno želijo. Moč takšnega vpliva je velika in ima lahko za tamkajšnje otroke katastrofalne posledice. Tega se bojim.

LITERATURA IN VIRI

1. *A civil society review of progress towards the Millennium Development Goals in Commonwealth countries - National Report Ghana*. Najdeno 20. maja 2015 na spletnem naslovu http://www.commonwealthfoundation.com/sites/cwf/files/downloads/MDG%20Reports%20Ghana_FINAL_2.pdf
2. Aguilo, E., & Rossello, J. (2005). Host Community Perceptions and Attitudes Toward Tourism. A Cluster Analysis. *Annals of Tourism Research*, 32(4), 925-941.
3. Andereck, K. L., Valentine, K. M., Knoop, R. C. & Vogt, C. A. 2005. Residents' perceptions of community tourism impacts. *Annals of Tourism Research*, 32(4). 1056-1076.
4. Aref, F., Gill, S. S., & Farshid, A. (2010). Tourism development in local communities: As a community development approach. *Journal of American Science*, (6), 155-161.
5. Benčič, M. (2006). Prepoznavanje pomena strategije turizma v lokalni skupnosti. Najdeno 19. marca 2015 na spletnem naslovu <http://organizacija.fov.uni-mb.si/index.php/organizacija/article/viewFile/66/132>
6. Benson, A. M. (b.l.). *Volunteer tourism: Theory framework to practical applications*. London: Routledge.
7. *Black Star Development*. Najdeno 26. aprila 2015 na spletnem naslovu <http://blackstardevelopment.org/>
8. Briggs, P. (2013). *Ghana*. USA: The Globe Pequot Press Inc.
9. Brown, S., & Lehto, X. (2005). Travelling with a purpose: Understanding the motives and benefits of volunteer vacationers. *Current Issues in Tourism*, 8(6), 479-496.
10. *Community based tourism*. Najdeno 22. marca 2015 na spletnem naslovu <http://www.responsibletravel.com/copy/what-is-community-based-tourism>
11. Curk, E. (2011). *Konceptualni model ravnanja odnosov z odjemalci* (magistrsko delo). Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
12. Daldeniz, B., & Hampton, M. P. (2011). *VOLUNtourists versus volunTOURISTS: A true dichotomy or a merely differing perception?* In A.M. Benson (Ed) *Volunteer Tourism: Theory Framework to Practical Applications*. Abingdon, Oxon: Routledge.
13. De la Bedoyere, C. (2013). *Ghana*. London: Wayland.
14. *Embracing Hidden Talents Network*. Najdeno 26. aprila 2015 na spletnem naslovu <http://test.embracingtalents.org/>
15. Filipič, Š. (2009). *Proučevanje stališč mogočih porabnikov do tajske masaže* (diplomsko delo). Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
16. Forsythe, R. (2011). *Helping or hindering? Volunteer tourism in Ghana and its critical role in development* (diplomska naloga). London: University of East London.
17. Gillette, A. (1999, 26. december). A (Very) Short History of Volunteering. Najdeno 5. februarja 2015 na spletnem naslovu <http://www.worldvolunteerweb.org/news-views/volunteer-stories/doc/a-very-short-history.html>
18. *Ghana Westcoast*. Najdeno 20. aprila 2015 na spletnem naslovu <http://www.ghanawestcoast.com/gwc/busua.php>

19. Gray, N. J., & Campbell, L. M. (2007). A decommodified experience? Exploring aesthetic economic and ethical values for volunteer ecotourism in Costa Rica. *Journal of Sustainable Tourism*, 15(5), 463-482.
20. Guttentag, D. (2009). The possible negative impacts of volunteer tourism. *International Journal of Tourism Research*, 11(6), 537-551
21. Hall, C. M. (2007). *Pro-poor Tourism: Do »Tourism Exchanges Benefit Primarily the Countires of the South«?* UK: Channel View Publications.
22. Holmes, K., & Smith, K. (2009). *Managing volunteers in tourism: attractions, destinations and events*. Burlington: Elsevier Butterworth-Heinemann.
23. Horkheimer, M. (1982). *Critical Theory*. New York: Seabury Press.
24. Hustinx, L. (2001). Individualisation and New Styles of Youth Volunteering: An Empirical Exploration. *Voluntary Action*, 3(2), 57-76.
25. Ingram, J.M. (2008). *Volunteer Tourism: Does it have a place in development?* (diplomska naloga). School of Asian Languages and Studies: University of Tasmania.
26. Kajfež, B. L. (2012, 20. julij). Turizem uničuje okolje. *E-revir*. Najdeno 27. septembra 2015 na spletnem naslovu <http://www.polet.si/dosjeji-x/turizem-unicuje-okolje>
27. Kaplja, Š. (2006). *Pejmodrugače: priročnik za odgovorni turizem in prostovoljno delo*. Mengeš: Založba ICO.
28. Kneipp, J. (2001). *Prostovoljstvo v funkciji odgovornega turizma* (zaključna projektna naloga). Portorož: Fakulteta za turistične študije.
29. Lamut, U., & Macur, M. (2012). *Metodologija družboslovnega raziskovanja: od zasnove do izvedbe*. Ljubljana: Založba Vega.
30. Lyons, K. D., & Wearing, S. (2008). *Journeys of Discovery in Volunteer Tourism: International Case Study Perspectives*. UK: CAB International. Najdeno 23. maja 2015 na spletnem naslovu https://books.google.si/books?id=V5Styu7eZUoC&printsec=frontcover&hl=sl&source=gb_s_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false
31. Marwa, E. P. (2013). *Host community perceptions of volunteer tourists in the northern tourist circuit, Tanzania* (magistrska naloga). Wellington: Victoria university of Wellington.
32. Mattessich, P., & Monsey, M. (2004). *Community Building: What Makes It Work*. Saint Paul ZDA: Wilder Foundation.
33. McGehee, N. G. (2012). Oppression, Emancipation, and Volunteer Tourism: Research Propositions. *Annals of Tourism Research*, 39(1), 84-107.
34. McGehee, N. G., & Andereck, K. (2008). »Pettin' the Critters«: Exploring the Complex Relationship between Volunteers and the Volontour in McDowell Country, West Virginia, USA, and Tijuana, Mexico. London: CABI.
35. McGehee, N. G., & Andereck, K. (2009). Volunteer tourism and the "volontoured": the case of Tijuana, Mexico. *Journal of Sustainable Tourism*, 17(1), 39-51.
36. Mesec, B. (1998). *Uvod v kvalitativno raziskovanje v socialnem delu*. Ljubljana: Visoka šola za socialno delo.
37. Mihalič, T. (2006). *Trajnostni turizem*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
38. Mikuš, K. A. (2002). *Prostovoljci in varovanje duševnega zdravja otrok*. Ljubljana: Slovenska filantropija

39. *National Tourism Development Plan 2013-2027*. Najdeno 20. aprila 2015 na spletnem naslovu <http://ghana.travel/info/downloads/gtdp.pdf>
40. Nguyen, T. T., & Nguyen, H. V. (2012). *The influence of local residents' perceptions on their support for volunteer tourism projects* (magistrska naloga). Kereva Unit: Laurea University of Applied Sciences.
41. *OECD*. Najdeno 3. aprila 2015 na spletnem naslovu <http://www.oecd.org/gender/data/women-are-catching-up-to-men-in-volunteering-and-they-engage-in-more-altruistic-voluntary-activities.htm>
42. Palacios, C. (2010). Volunteer tourism, development and education in a postcolonial world: conceiving global connections beyond aid. *Journal of Sustainable Tourism* 18(7), 861-878.
43. Ragin, C. C. (2007). *Družboslovno raziskovanje – Enotnost in raznolikost metode*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
44. Ransley, M. (2012, december). Volunteer Tourism. Najdeno 22. maja 2015 na spletnem naslovu https://www.academia.edu/3545023/Volunteer_Tourism
45. Raymond, E. M., & Hall, C. M. (2008). The Development of Cross-Cultural (Mis) Understanding through Volunteer Tourism. *Journal of Sustainable Tourism*, 16(5), 530-543.
46. Rattan, J.K., Eagles, P.F., Mair, H.L. (2012). Volunteer tourism: its role in creating conservation awareness. *Journal of Ecotourism*, 1(1), 1-15.
47. *Raziskava o volunturizmu*. Najdeno 27. aprila 2015 na spletnem naslovu <http://www.voluntourism.org/news-studyandresearch22.htm>
48. Simpson, K. (2004). Doing development: The gap year, volunteer-tourists and a popular practice of development. *Journal of International Development*, 16(5), 681-692.
49. Sin, H. L. (2010). Who are we responsible to? Local tales of volunteer tourism. *Geoforum*, 983-992.
50. Swarbrooke, J. (1999). *Sustainable Tourism Management*. UK: CABI Publishing.
51. *Teach on the Beach*. Najdeno 26. aprila 2015 na spletnem naslovu <http://www.teachonthebeach.org/>
52. Tribe, J. (2008). Tourism: A Critical Business. *Journal of Travel Research*, 46, 245-255.
53. *Tourism student's virtual conference*. Najdeno 23. septembra 2015 na spletnem naslovu <http://www.travel-conference.co.uk/commentaries.php?paper=112#.VgK8BH2ZuKI>
54. *United Nations Development Programme in Ghana*. Najdeno 27. aprila 2015 na spletnem naslovu <http://www.gh.undp.org/content/ghana/en/home/countryinfo/>
55. Uriely, N., Reichel, A., & Amos, R. (2003). Volunteering in tourism: Additional thinking. *Tourism Recreation Research*, 28(3), 57-62.
56. Van Beek, W. E. A., & Schmidt, A. M. (2012). *African Hosts & Their Guests: Cultural Dynamics of Tourism*. Tilburg: Boydell & Brewer Ltd.
57. Vodopivec, B., & Jaffe, R. (2011). Save the World in a Week: Volunteer Tourism, Development and Difference. *European Journal of Development Research*, 23, 111-128.
58. *Volunteer Abroad*. Najdeno 20. aprila 2015 na spletnem naslovu <http://www.goabroad.com/volunteer-abroad/search/ghana/volunteer-abroad-1>

59. *Volunteering in Ghana – A comprehensive guidebook*. Najdeno 21. maja 2015 na spletnem naslovu https://www.academia.edu/11104045/Volunteering_in_Ghana_-_A_Comprehensive_Guidebook
60. Walker, R. (1988). *An Introduction to Applied Qualitative Research*. Aldershot, Vermont: Gower.
61. Wearing, S. (2001). *Volunteer tourism: experiences that make a difference*. New York: CABI Publishing.
62. Wearing, S., & McGehhe, N. G. (2013). Volunteer Tourism: A Review. *Tourism Management*, 38, 120-130.
63. Williams, J., & Lawson, R. (2001). Community issues and resident opinions of tourism. *Annals of Tourism Research*, 28(2), 269-290.
64. Wilkinson, D., & Birmingham, P. (2003). *Using Research Instruments: A Guide for Researchers*. London: RoutledgeFalmer.
65. *World Volunteer Web*. Najdeno 27. aprila 2015 na spletnem naslovu <http://www.gh.undp.org/content/ghana/en/home/countryinfo/>

PRILOGE

KAZALO PRILOG

Priloga 1: Seznam kratic in tujih izrazov.....	1
Priloga 2: Vprašalnik odprtega tipa v slovenščini	2
Priloga 3: Vprašalnik odprtega tipa v angleščini.....	4
Priloga 4: Kodiranje	6

Priloga 1: Seznam kratic in tujih izrazov

BDP (angl. *Gross Domestic Product*) - Bruto domači proizvod

EHT Network (angl. *Embracing Hidden Talents Network*) - Nevladna ganska organizacija oz. mreža, ki spodbuja skrite otroške talente

EVS (angl. *European Voluntary Service*) - Evropska prostovoljna služba

GLEN (angl. *Global Education Network*) - Evropska mreža za globalno učenje

GREET (angl. *Ghana Rural Ecotourism and Travel Office*)- Ganski center za potovanja in podeželski ekoturizem

GTA (angl. *Ghana Tourism Authority*) – Urad za turizem Gane

MDG (angl. *Millennium Development Goal*) - Razvojni cilji tisočletja

NCRC (angl. *Nature Conservation Resource Centre*)- Center za ohranjanje naravnih virov

OECD (angl. *Organisation for Economic Co-operation and Development*) - Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj

SCI (angl. *Service Civil International*) - Mednarodna civilna služba

SET (angl. *Social Exchange Theory*) - Teorija družbene menjave

SNV (angl. *Dutch Development Agency*) - Nizozemska razvojna agencija

US Peace Corps (angl. *US Peace Corps*) - Mirovne sile Združenih držav Amerike

UNESCO (angl. *United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization*) - Organizacija Združenih narodov za izobraževanje, znanost in kulturo

UN (angl. *United Nations*) – Združeni narodi oz. Organizacija Združenih narodov (OZN)

UN Volunteers Programme (angl. *United Nations Volunteers Programme*) - Program prostovoljcev Združenih narodov

USAID – Organizacija pomoči Združenih držav Amerike

VSO (angl. *Voluntary Service Overseas*) - Čezmorska prostovoljna služba

WHO (angl. *World Health Organization*) - Svetovna zdravstvena organizacija

ZDA - Združene države Amerike

Coordinating Committee for International Voluntary Service - Koordinacijski odbor mednarodne prostovoljne službe

Critical theory - Kritična teorija

Gap year - Obdobje pavziranja (običajno traja eno študijsko leto in si ga študent vzame kot odmor med srednješolskim in visokošolskim izobraževanjem)

Deutsche Entwicklungsdienst - Nemške razvojne storitve

Social movement theory - Teorija družbenega gibanja

Priloga 2: Vprašalnik odprtega tipa v slovenščini

Univerza v Ljubljani

E K O N O M S K A
F A K U L T E T A

Pozdravljen/-a!

Sem študentka Ekonomske fakultete v Ljubljani in trenutno preko nevladne organizacije Embracing Hidden Talents Network (EHTN) opravljam prostovoljno delo v Busui, v Gani. Narava dela je poglobila moje zanimanje za volonterski turizem in odločila sem se, da njegovo vlogo preučim v mojem magistrskem delu.

Zanima me, **kako** po tvojem mnenju **volonterski turizem vpliva na lokalno skupnost**. V ta namen sem pripravila sklop odprtih vprašanj. Želim, da si zanje vzameš čas in se pri pisanju odgovorov poglobiš v svojo preteklo prostovoljsko izkušnjo.

Tvoji odgovori bodo bistveno pripomogli k raziskavi mojega magistrskega dela. Tvoja identiteta v magistrskem delu ne bo razkrita. Odgovori bodo uporabljeni anonimno in izključno le za cilje moje naloge.

Za tvoj prispevek se ti že vnaprej najlepše zahvaljujem in te lepo pozdravljam,
Eva Čerin

VPRAŠALNIK ZA EHTN VOLONTERJE

Prosim izpolnite osnovne informacije

- Državljanstvo:
- Stopnja izobrazbe:
- Poklic oz. status študenta:
- Starost (v času prostovoljstva):
- Organizacija »pošiljateljica«:
- Sedež pošiljajoče organizacije (v kateri državi):
- Mesec in leto udeležbe:
- Čas trajanja projekta:
- Ime projekta:
- Število delovnih ur na teden:
- Vasice v katerih je delo potekalo:
- Tvoje delo (kaj si počel v 3 stavkih):

1. Kaj razumeš pod pojmom »volonterski turizem«? Ali razlikuješ med pojmom »turist« in »volonterski turist«? Če da, v čem je po tvojem mnenju bistvena razlika?
2. Kaj je bila tvoja glavna motivacija za prostovoljstvo v tujini?
3. Kateri so najbolj pozitivni vidiki, ki si jih prinesel tamkajšnji lokalni skupnosti? Kaj pa najbolj negativni? Lahko imenuješ kakšen okoljski, ekonomski ali družbeno-kulturni vidik, ki vpliva na lokalno skupnost?
4. Kakšno korist je imela lokalna skupnost od tvojega bivanja in dela v tujini? Kaj je bilo za lokalno skupnost pozitivnega, kaj negativnega? Si se kdaj znašel v privilegiranem položaju, v situaciji prevlade in moči? Prosim pojasni.
5. Kako je volonterska izkušnja obogatila tebe osebno? V kakšni meri je uresničila tvoja pričakovanja?
6. Kako bi ocenil kakovost projektov, ki jih izvaja EHTN v Busui in okolici. Ali EHTN zadovoljuje potrebe lokalnih skupnosti? Zakaj da oziroma zakaj ne? Lahko imenuješ priložnosti in nevarnosti za lokalno skupnost.

Najlepša hvala za sodelovanje😊
Eva Čerin

Priloga 3: Vprašalnik odprtega tipa v angleščini

University of Ljubljana

Hello!

My name is Eva Čerin and I am finishing my master degree in Tourism at the Faculty of Economics, University of Ljubljana in Slovenia. Right now I am working as an EHTN (Embracing Hidden Talents Network) volunteer on environmental project in Busua, Ghana and I am conducting a research in order to understand **your feelings towards volunteer tourism in the community**. As such, I hope for a better volunteer tourism planning which could fully meet community needs and expectations in near future.

I truly appreciate your help in completing this questionnaire. Your participation is confidential and you will not be identified during data analysis, report writing and formal presentation of the findings. Your name will not be revealed, only your broad role in the community or project. Your answers will be used only for academic purpose.

Enquiry consists of background information and 6 open-ended questions in which you are asked to think about your past volunteer experience in Busua and its surroundings.

Your honest answer will represent an important role for future volunteer tourism projects in the village.

Many thanks in advance.

With kind regards,
Eva Čerin

VOLUNTEER QUESTIONNAIRE

Please fill out the background information

- Citizenship:
- Education level:
- Occupation:
- Age:
- Sending organization:
- Location of sending organization (country):
- Month and year of your volunteer experience:
- Project duration (in months):
- Project title:
- Amount of working hours per week:
- Working location (name villages) :
- Working duties (what was your work about in 3 sentences):

1. How would you define “volunteer tourism”? Do you differentiate between “tourist” and “volunteer tourist”? If yes, where is the difference?
2. What was your main motivation to volunteer abroad?
3. What were the most positive aspects of your time volunteering in Ghana? What about most negative? Could you mention some environmental, economic or socio-cultural impact on local community?
4. How do you feel that local community was on benefit or on cost (negative outcome) because of your stay and work? What was most beneficial and most depriving for local community? Did you tackle any social or power relation issues? Please explain.
5. How has your volunteer experience benefited you personally? How did it reach your expectations?
6. How would you estimate the quality of the projects that are organized by EHTN in Busua and its surroundings? Does EHTN meet and satisfy needs of local communities? Why yes or why not? Please name some opportunities and threats for the community.

Thank you for participating in my research☺ Eva Čerin

Priloga 4: Kodiranje

Tabela 1: Kategorija: Poznavanje pojma »volonterski turizem«, razlikovanje med »volonterskim turistom« in »turistom« (x1 – volonterski turizem, x2 – volonterski turist, x3 – turist)

OSEBA	RELEVANTNA IZJAVA	KODA
A1	Volonterski turizem je zame, ko se turist odloči za opravljanje prostovoljnega dela v določeni državi iz določenih razlogov na organiziran način in s svojim delom vplivajo na <u>izobraževanje</u> lokalnih skupnosti, <u>pomaganje pri gradbenih delih</u> (izgradnja, obnova itd. V skupnosti), <u>zmanjševanje materialne revščine</u> , <u>raziskovanje in izboljševanje naravnega, ter socialnega okolja</u> . VT	Prostovoljno delo Tuje okolje Raznoliki razlogi Organizacija Vpliv na lokalno skupnost
A2	...se v primerjavi s turistom, bolje poglobiš v socialno okolje in določene potrebe ljudi v njem, pripomoreš k izboljšanju določenih storitev znotraj sektorjev (npr. v šolah, v kulturnih ustanovah, poljedelskih združbah itd.)... Po mojem mnenju ima volonterski turist globlji vpliv na razvoj lokalne skupnosti (<u>dlje časa si prisoten, strmiš k izboljšanju stanja v lokalni skupnosti, lahko znotraj šolstva, kulture, storitev itd. – pustiš neko vodilo za nadaljevanje projekta v rokah domačinov</u>) ... Volonterski turist	Razlikovanje med pojmom Poglobljenost v socialno okolje Prepoznavanje potreb ljudi Pomoč k izboljšanju Globlji vpliv na razvoj lokalne skupnosti
A3	...medtem ko turist zgolj preživlja počitnice in se neaktivno vključuje v življenje domačinov, ne navezuje bolj pristne stike, se ne pogloblja v problematiko in iskanje rešitev za določene situacije na destinaciji. ...ko turist dejansko lahko potuje skozi skupnost se ustavi za kratek ali daljši čas - vendar ne sodeluje aktivno s skupnostjo na področju razvoja le-te. Turist	Neaktivno vključevanje v lokalno skupnost Nepristni stiki Pasivnost do problemov Pasivnost do rešitev
B1	Volonterski turist je oseba, ki gre v neznano okolje z namenom spoznavanja kulture, znamenitosti, naravnih bogastev in hkrati večji del časa nameni osnovni nalogi, to pa je prostovoljstvo. VT	Tuje okolje Spoznavanje kulture, znamenitosti, naravnih bogastev Prostovoljno delo
B2	...volonterski turist pa ima za prioriteten cilj izvedbo projekta, ki si ga je zadal v okviru organizacije, ki jo kot član zastopa. Volonterski turist	Razlikovanje med pojmom Prostovoljno delo Organizacija
B3	...da je turistov prioriteten cilj spoznavanje okolja, v katerem se nahaja in zabava Turist	Spoznavanje okolja Zabava

se nadaljuje

nadaljevanje

C1	Volonterski turizem je veja turizma, ko se posameznik odpravi v nek kraj, v katerem se primarno osredotoči na izbrano prostovoljno dejavnost, v tem času pa ima priložnost za spoznavanje naravnega, družbenega in kulturnega okolja. VT	Tuje okolje Prostovoljno delo Spoznavanje naravnega, družbenega, kulturnega okolja
C2	Pomembno vlogo ima vključevanje prostovoljca v ožjo, lokalno skupnost in planirana dodana vrednost, ki jo prostovoljec lahko ponudi. Volonterski turist	Razlikovanje med pojmom Vez z lokalno skupnostjo Dodana vrednost
C3	Zadnje pa posameznika prostovoljca v največji meri ločuje od turista. Turist	Brez dodane vrednosti
D1	Zame je »volonterski turizem« poseben način obiska neke države oz. kraja, ki prostovoljcu omogoča malce globlji vpogled v način življenja domačinov, hkrati pa mu omogoča tudi kritično ovrednotenje modernega prostovoljstva v državah v razvoju oz. prostovoljstva nasploh (se pravi kritično ovrednotenje njegovega lastnega dela). VT	Tuje okolje Vpogled v lokalno skupnost Kritično ovrednotenje prostovoljstva
D2	...da je vseeno prostovoljec, ki se odpravlja v neko državo, zaradi narave dela, primoran (hočeš nočeš) dlje časa preživeti na nekem mestu (oz. se tja konstantno vračati), to pa omogoča tvorbo tesnejših vezi s posamezniki Volonterski turist	Razlikovanje med pojmom Daljše časovno obdobje Vez z lokalno skupnostjo
D3	Časovna dimenzija je torej tista, ki volonterskemu turistu (napram navadnemu turistu) posledično prinese večjo integracijo v neko ožjo lokalno skupnost. Turist	Krajše časovno obdobje
E1	Volonterski turizem je turizem, ki je organiziran v tej obliki, da na organiziran (kot turistične agencije) sodeluje z lokalno skupnostjo, pomaga skupnosti in na ta način spozna ljudi in državo na drugačen način, kot bi imel možnost v klasičnem turizmu. VT	Organizacija Sodelovanje z lokalno skupnostjo Pomoč skupnosti Drugačno spoznavanje ljudi in države
E2	Tvoj doprinos je v lastni udeležbi in v finančni podpori (odvisno od projekta pri katerem sodeluješ in organizacije). Lokalna skupnost dobi podporo in motivacijo za delo in ustvarjanje, s svojim videnjem lahko osvetliš problematiko, na katero sami niso bili pozorni, usmerjaš, kako se lahko pomaga oz. "reši". Prav tako imajo priložnost spoznati drugo kulturo skozi razmišljanje, pripovedovanje, poročanje osebe, ki sodeluje v projektu. Skozi to sodelovanje se lahko najdejo inovativne rešitve ali pa se enostavno pozabavajo, sprostijo in ustvarjajo nova prijateljstva. Volonterski turist	Razlikovanje med pojmom Lastna udeležba Finančna podpora Motivacija Izpostavljanje problematike Pomoč/reševanje Spoznavanje kulture Zabava Vez z lokalno skupnostjo Prijateljstva
F1	Volonterski turizem zame pomeni, da ti nekam greš kot prostovoljec in narediš »nekaj dobrega«, poleg tega pa obenem še potuješ po izbrani državi. VT	Prostovoljec Tuje okolje Alturizem Potovanje
F2	...kot volonterski turist nekaj vrneš skupnosti, v kateri si prebival, no vsaj namen je tak... ...Jaz sem se kar dolgo trudila, da me lokalni prebivalci niso smatrali zgolj kot turistko, ampak kot nekoga, ki pomaga njihovim otrokom, torej prostovoljko. Volonterski turist	Vračanje skupnosti Razlikovanje med pojmom (a le v naših očeh, domačini pojma turist in prostovoljec velikokrat enačijo!)

se nadaljuje

nadaljevanje

G2	Pri besedi volonterski turist pa se mi zdi bistvena izmenjava kulturnih izkušenj in korist na obeh straneh. Torej, da ne gre zgolj za spoznavanje neke države ampak, da ima lokalna skupnost od tebe tudi korist. Ob enem pa imaš korist od njih tudi ti, saj gre za življenjske izkušnje in popolnoma drugačen stik s kulturo. Volonterski turist	Razlikovanje med pojmom Izmenjava kulturnih izkušenj Korist na obeh straneh Drugačen stik s kulturo
G3	Pod pojmom turist razumem obisk novih nepoznanih krajev, kjer si predvsem z namenom uživanja in spoznavanja novih krajev. Turist	Obisk nepoznanih krajev Užitek Spoznavanje novih krajev
H1	Volonterski turizem naj bi prinašal v lokalno skupnost novo dodano vrednost... VT	Dodana vrednost
H2	...prostovoljci naj ne bi bili del turističnih praks, ki na kakršnikoli način lokalno prebivalstvo podcenjujejo, izkoriščajo itd. Prostovoljci naj bi se tudi bolj integrirali v lokalno skupnost, ter na drug način; naj bi okusili življenje lokalnega prebivalstva. Volonterski turist	Razlikovanje med pojmom Trajnost (ni podcenjevanja, izkoriščanja) Integriranost v lokalno skupnost na drugačen način Okušanje lokalnega življenja
I2	...the difference being in the fact that volunteers are involved in an activity other than sightseeing and vacationing. Volonterski turist	Razlikovanje med pojmom Aktivnost Več kot počitnikovanje
J1	Volonterski turizem je zame turizem z dodano vrednostjo ("dobrodelnostjo"). VT	Dodana vrednost (dobrodelnost)
J2	...pri volonterskem turizmu je namen ob potovanju še pomoč/prispevek k skupnosti, v katero potuješ...volonterski turisti so bolj vključeni v lokalno skupnost zaradi dejavnosti, ki so vezane neposredno nanjo in imajo zato tudi <u>večji vpliv na same prebivalce skupnosti.</u> Volonterski turist	Pomoč/prispevek k skupnosti Integriranost v lokalno skupnost <u>Večji vpliv na lokalno skupnost</u>
J3	Pri turizmu je namen potovanja potovanje samo. Turist	Potovanje
K1	Imela sem priložnost videti, da je pojem 'volontourism' vedno bolj pogost pojav in da se velika večina ljudi za prostovoljno dejavnost odloči zaradi želje po potovanju, spoznavanju nove kulture, življenja v nepoznanem okolju. VT	Tržna niša Prostovoljno delo Motivi za prostovoljno delo Potovanje Spoznavanje nove kulture Tuje/nepoznano okolje
K2	Spoznala sem ogromno taksnih in drugačnih prostovoljcev. Eni so prišli zaradi zabave in jim je delo z otroki predstavljalo nekaj vzporednega, mnogi pa so otrokom res dali maksimalno in se z njimi družili ne samo ob učenju, temveč tudi v obšolskih dejavnostih, igri in nasploh druženju. Menim, da prostovoljstvo NE vključuje samo in izključno le suhoparnega učenja, saj imajo strogosti v šolah ki jih obiskujejo, se preveč. Lokalna skupnost ravno zaradi te raznolikosti prostovoljcev, ne loči vedno, kdo je prišel kot turist in kdo kot nekdo, ki se bo z njihovimi otroci dejansko ta čas aktivno ukvarjal. Volonterski turist in turist	Motivi prostovoljca Osebnostne lastnosti prostovoljca Razlikovanje med pojmom (a le v naših očeh, domačini pojma turist in prostovoljec velikokrat enačijo!) Aktivno vključevanje v lokalno skupnost

se nadaljuje

nadaljevanje

L1	Volunteer tourism (I used to call it “Voluntourism”) is a trap for those who believe to make a difference in a very short time...I would define Voluntourism as the reality that volunteers face within the project, emerging from an ambitious individual approach that clashes with the circumstances they find in the project. VT	Ni sprememba na kratek rok Doživetje realnosti na destinaciji
L2	...they want to volunteer or “give something” for a good cause. They overestimate their <u>impact and at the same time stay too short within in the community to live a local lifestyle or to be differentiated from the other tourists.</u> Volonterski turist	Razlikovanje med pojmom (a v očeh domačinov še vedno turisti) Doprinos z dobrim namenom Precenjen <u>vpliv</u>
L3	Other is tourism where people travel for their own pleasure and as a personal enrichment. Turist	Potovanje Užitek Osebno bogatenje

Tabela 1.1: Hierarhija kategorije Poznavanje pojma »volonterski turizem« (x1)

Kategorija: Poznavanje pojma "volonterski turizem"		
Podkategorije	Kode	Oznaka vprašalnika
Prostovoljstvo	Prostovoljno delo	A1, B1, C1, K1
	Kritično ovrednotenje prostovoljstva	D1
	Prostovoljec	F1
Tujina	Tuje/nepoznano okolje	A1, B1, C1, D1, F1, K1
Motivi	Raznoliki razlogi, motivi	A1, K1
	Spoznavanje kulturnega okolja	B1, C1, K1
	Spoznavanje naravnega okolja	B1, C1
	Spoznavanje družbenega okolja	B1, C1
	Potovanje	F1, K1
	Altruizem	F1
Organiziran način	Organizacija	A1, E1
Vpliv na lokalno skupnost	Izobraževanje	A1
	Pomoč (izgradnja, obnova, itd.)	A1, E1
	Zmanjševanje materialne revščine	A1
	Izboljševanje naravnega in socialnega okolja	A1
	Dodana vrednost (dobrodelnost)	H1, J1
Povezava z lokalno skupnostjo	Vpogled v lokalno skupnost	D1
	Sodelovanje z lokalno skupnostjo	E1
	Drugačno spoznavanje ljudi in države	E1
Tržna niša	Tržna niša	K1
Doživetje realnosti na destinaciji	Doživetje realnosti na destinaciji	L1
Ni sprememba na kratek rok	Ni sprememba na kratek rok	L1

Tabela 1.2: Hierarhija kategorije Razlikovanje med »volonterskim turistom« (x2) in »turistom« (x3)

Kategorija: Poznavanje pojma "volonterski turist"		
Podkategorije	Kode	Oznaka vprašalnika
Razlikovanje med pojmom	Razlikovanje med pojmom - izrazito	A2, B2, C2, D2, E2, G2, H2, I2
	!!! Razlikovanje med pojmom - a ne v očeh domačinov	F2, K2, L2
Povezava z lokalno skupnostjo	Poglobljenost v socialno okolje	A2
	Vez z lokalno skupnostjo	C2, D2, E2
	Integriranost v lokalno skupnost na drugačen način	H2, J2
	Aktivno vključevanje v lokalno skupnost	K2
	Prepoznavanje potreb ljudi	A2
	Spoznavanje kulture	E2
	Drugačen stik s kulturo	G2
	Izmenjava kulturnih izkušenj	G2
	Korist na obeh straneh	G2
	Vračanje skupnosti	F2
	Zabava	E2
	Prijateljstvo	E2
	Okušanje lokalnega življenja	H2
Doprinos lokalni skupnosti	Večji vpliv na lokalno skupnost	J2
	Pomoč/reševanje/prispevek k skupnosti	A2, E2, J2
	Globji vpliv na razvoj lokalne skupnosti	A2
	Dodana vrednost/doprinos z dobrim namenom	C2, L2
	Lastna udeležba	E2
	Finančna podpora	E2
	Motivacija za delo in ustvarjanje	E2
	Izpostavljanje problematike	E2
	!!!Precenjen vpliv	L2
Prostovoljstvo	Prostovoljno delo	B2
	Organizacija	B2
	Daljše časovno obdobje	D2
	Motivi prostovoljca	K2
	Osebnostne lastnosti prostovoljca	K2
	Trajnost (ni podcenjevanja, izkoriščanja)	H2
	Aktivnost, aktivizem	I2
	Več kot počitnikovanje	I2

Kategorija: Poznavanje pojma "turist"		
Podkategorije	Kode	Oznaka vprašalnika
Povezava z lokalno skupnostjo	Neaktivno vključevanje v lokalno skupnost	A3
	Nepristni stiki	A3
	Pasivnost do problemov	A3
	Pasivnost do rešitev	A3
	Brez dodane vrednosti (ker ni vključen v lokalno skupnost)	C3
Turizem	Spoznavanje okolja, novih krajev	B3, G3
	Obisk nepoznanih krajev	G3
	Krajše časovno obdobje	D3
	Zabava	B3
	Užitek	G3, L3
	Potovanje	J3, L3
	Osebno bogatenje, osebni motivi	L3

Tabela 2: Kategorija: Glavna motivacija prostovoljcev in uresničitev pričakovanj (x4 – motivacija, x5 – uresničitev pričakovanj)

OSEBA	RELEVANTNA IZJAVA	KODA
A4	Kot prostovoljka sem samoiniciativno potovala že pred Gano od 20. leta za katero sem se motivirala z željo po delitvi znanja in praktičnih sposobnosti na področju ekologije, metod recikliranja, ozaveščanja o stanju okolja in se poglobljala v problematiko specifično za vsako območje, ki sem ga obiskala.	Delitev znanja in praktičnih sposobnosti
A5	Ne glede na državo ali kraj, volonterstvo vedno izpopolni mojo osebnost, <u>nikoli nisi več isti oziroma ti odpre in razširi pogled na situacijo, ki se lahko odraža kjerkoli po svetu. Sprejemati začneš kompromise, sodelovanje z drugimi, bolj si odprt in dovzeten za spremembe</u> , ker nič ni stalno – in skozi ta vidik so moja pričakovanja uresničena, toliko bolje, če vidim oziroma dobim informacije, da se delo kljub mojemu odhodu nadaljuje.	Uresničena pričakovanja (še posebej če se moje delo nadaljuje) Osebna rast Ozaveščenost Odprtost do sočloveka Odprtost za spremembe
B4	Moja glavna motivacija je bila, da preko likovnih delavnic potrdim ali ovržem hipoteze mojega diplomskega dela.	Raziskava diplomskega dela
B5	Sicer pa mi je Ganska izkušnja uresničila pričakovanja, saj sem potem na to temo tudi diplomirala, kar je bil moj cilj.	Uresničena pričakovanja Končana diploma
C4	Umik iz območja družbe materializma in soočanje z vprašanji bivanja človeka in njegove stvarnosti. Priložnost za razširjanje prostora zavesti in učenje. Občutek in želja, da lahko ponudim delež sebe.	Umik od materializma Poglobljenost v obstoj človeka, vase Razširjanje prostora zavesti Lastno učenje "Dajanje" sebe

se nadaljuje

nadaljevanje

C5	Izkušnja mi je ponudila veliko izjemnih priložnosti za spoznavanje sebe in drugih ljudi ter mi prevetrila osebne vrednote.	Uresničena pričakovanja Spoznavanje sebe Poglobljenost v druge ljudi Prevetritev osebnih vrednot
D4	Sprva je nekako veljala ideološka miselnost o nesebičnem nudenju pomoči, ki jo je dopolnjevala želja po lastnem učenju, spoznavanju in pridobivanju izkušenj.	Altruizem Učenje Pridobivanje izkušenj
D5	Izkušnja me je obogatila bolj kot katera koli izkušnja do zdaj. Spoznala in naučila sem se v prvi vrsti ogromno o ganski kulturi, načinu življenja in trenutnem in aktualnem gospodarsko-političnem stanju. Še bolj kot to pa sem spoznala sebe. <u>Čustveno, razumsko in spiritualno, osebno</u> sem zrasla oz. se razvila. Nekatera pričakovanja so se v veliki meri uresničila oz. so še presegla nivo mojih pričakovanj. Predvsem z vidika mojega dela z uporabniki in čustvene navezanosti na njih. Določena pričakovanja pa niso bila izpolnjena – predvsem vidik vpliva na LS in obseg dela. Prvotno sem mislila, da bo šlo tekom mojega dela tudi za manjšo raziskavo in ne le učenje v šolah.	Poznavanje ganske kulture, življenja, ekonomije, politike Spoznavanje sebe <u>Osebna rast</u> Uresničena pričakovanja (celo presežena) Neuresničena pričakovanja Vpliv na lokalno skupnost Obseg in vsebina dela
E4	Moja glavna motivacija za prostovoljstvo je izhajala iz dveh želja: pomagati drugim in spoznati drugo kulturo. Ker je čas, ki ga lahko preživim nekje kratek, se mi je ta možnost zdela najbolj optimalna. Seveda vse skupaj izhaja iz izpolnjevanja lastnih želja (torej je veliko možnosti za diskusijo o tem ali izpolnjuješ neke želje sebi ali drugim...altruizem je lahko vprašljiv).	Altruizem Spoznavanje kulture Izpolnjevanje lastnih želja
E5	Volonterska izkušnja je samo do določene mere izpolnila moja pričakovanja. Ampak ne zato, ker sam projekt ni bil zastavljen pravilno ali ker ni potekal po zastavljenih tirih, ampak ker moja pričakovanja niso bila prilagojena kratkemu časovnemu terminu, ki sem ga imela. Vsekakor sem zelo uživala v samem delu z otroci, vem pa, da če bi se še enkrat odločala za prostovoljno delo, bi šla za daljše časovno obdobje (torej prostovoljno delo in ne turizem).	Delno uresničena pričakovanja Prekratko časovno obdobje (4 tedne)
F4	Pred tem sem delala v nevladni organizaciji, ki se je ukvarjala z razvojnim sodelovanjem in pa tudi globalnim učenjem. Tako da sem si, poleg dela v pisarni, želela izkusiti še delo na terenu v »razvijajoči se« državi.	Praktično delo na terenu
F5	Ta izkušnja mi je dala zelo veliko, postala sem bolj mirna, na nek način poduhovljena ☺. Tu je tempo življenja zelo hiter, vsem se samo mudi, tam pa sem izkusila pristne odnose, veliko poudarka dajo družini, prejmeš toliko ene ljubezni. Definitivno je ta izkušnja prekašala moja pričakovanja.	Presežek pričakovanj Mir/poduhovljenost
G4	Že od nekdaj sem sanjala o Afriki in se mi je to zdel najboljši način za spoznavanje kulture.	Želja po obisku Afrike Spoznavanje kulture

se nadaljuje

nadaljevanje

G5	Moja pričakovanja so se uresničila v vsej meri, morda se mi je zdel projekt le nekoliko prekratek. Jaz pa sem dobila ogromno na osebnostni rasti, pridobitvi novih vrednot in boljšem razumevanju sebe. Naučila sem se še boljšega delovanja znotraj mednarodne skupine in predvsem strpnosti.	Uresničena pričakovanja Prekratko časovno obdobje (5 tednov) Osebna rast Nove vrednote Spoznavanje sebe Mednarodno sodelovanje Strpnost
H4	Samo prostovoljstvo kot tako (zastonjsko družbeno-koristno delo) kot tudi medkulturna izkušnja.	Prostovoljstvo kot družbeno-koristno delo Medkulturna izkušnja
H5	Kot prejšnje prostovoljske, ter medkulturne izkušnje je tudi ta okrepila moje zavedanje družbene odgovornosti – tako na individualni kot kolektivni ravni. Pričakovanja je uresničila v veliki meri.	Ozaveščenost (o družbeni odgovornosti) Uresničena pričakovanja
I4	I wanted to experience a totally different type of life and path then I had chosen in my professional career and I wanted to help people.	Drugačno življenje Altruizem
I5	It showed me a whole new world. I feel that going was one of the best decisions in my life I would encourage everyone to go volunteer.	Uresničena pričakovanja Ozaveščenost
J4	Pomoč otrokom v šolah in organizacija aktivnosti za "kvalitetno" preživljanje prostega časa po šoli.	Altruizem Organizacija aktivnosti
J5	Ta izkušnja je presegla moja pričakovanja. Ne samo, da sem pridobila nove delovne izkušnje in spoznala novo kulturo, državo, ljudi, ampak sem dobila tudi vpogled v pojave, o katerih drugače nisem toliko razmišljala ali pa sem menila, da niso (več) prisotni (npr rasizem, verovanja, turisti, volonterski turisti in organizacije za njimi, nevladne organizacije doma in drugje). Dobila sem predvsem debelejšo kožo, v vseh pogledih.	Presežek pričakovanj Nove delovne izkušnje Poznavanje kulture, države, ljudi Ozaveščenost Osebna rast
K4	Vsekakor spoznati Gano, tamkajšnji način življenja in ljudi. Tja sem se odpravila z zavestjo, da kaj dosti ne bom mogla spremeniti, a če bom lahko vsaj nekaj otrok kaj naučila in jim polepšala te naše skupne urice, bo to zame že ogromno.	Spoznavanje države, kulture, ljudi Delitev znanja Altruizem
K5	Pričakovanja je uresničila 101%, in takoj ko bom imela možnost, se bom tja vrnila. Na prav vsakega otroka me vežejo lepi spomini, njihov smeh me spremlja kamorkoli grem.	Uresničena pričakovanja
L4	International work experience in development cooperation and environmental education, interest in the Ghanaian culture.	Mednarodna delovna izkušnja (v razvojnem sodelovanju) Okoljsko izobraževanje Zanimanje za gansko kulturo
L5	It did not reach my expectations but nevertheless it was personally very beneficial. From a tourist perspective I had a wonderful time. Similar to you, I had the chance to develop some interesting academic research which was also beneficial. From my expectations on working experience I must say that I had more beneficial experience elsewhere.	Neuresničena pričakovanja Osebna rast Akademska raziskava

Tabela 2.1: Hierarhija kategorije Glavna motivacija prostovoljcev (x4)

Kategorija: Glavna motivacija prostovoljcev		
Podkategorije	Kode	Oznaka vprašalnika
Izmenjava znanj in praktičnih veščin	Delitev znanja in praktičnih sposobnosti	A4, K4
Akademski vzroki	Raziskava diplomskega dela	B4
Osebna rast	Poglobljenost v obstoj človeka, vase	C4
	Razširitev prostora zavesti	C4
	Učenje	C4
	"Dajanje" sebe	C4
	Ozaveščenost	C4
	Pridobivanje izkušenj	D4
Pomoč	Altruizem	D4, E4, I4, J4, K4
Spoznavanje tuje	Spoznavanje druge kulture	E4, G4
	Medkulturna izkušnja	H4
	Drugačno življenje	I4
	Spoznavanje države, kulture, ljudi	K4
	Zanimanje za gansko kulturo	L4
	Umik od materialistične družbe	C4
Delovna izkušnja	Praktično delo na terenu	F4
	Organiziranje aktivnosti	J4
	Mednarodna delovna izkušnja (v razvojnem sodelovanju)	L4
	Okoljsko izobraževanje	L4
Egoistični vzroki	Izpolnjevanje lastnih želja	E4
Afrika	Želja po obisku Afrike	G4
Prostovoljstvo	Družbeno koristno delo	H4

Tabela 2.2: Hierarhija kategorije Uresničitev pričakovanj in osebna obogatitev prostovoljcev (x5)

Kategorija: Uresničitev pričakovanj in osebna obogatitev prostovoljcev		
Podkategorije	Kode	Oznaka vprašalnika
Uresničitev pričakovanj	Uresničena	A5, B5, C5, D5, F5, H5, I5, J5, K5
	Delno uresničena	E5
	Neuresničena	D5, L5
Osebna obogatitev	Osebna rast	A5, D5, J5, L5
	Ozaveščenost (na ravni družbene odgovornosti)	A5, H5, I5, J5
	Odprtost za sočloveka	A5
	Odprtost za spremembe	A5
	Spoznavanje sebe in drugih ljudi	C5, D5
	Prevetritev osebnih vrednot	C5
	Mir/poduhovljenost	F5
Dosežen cilj	Končana diploma	B5
	Poznavanje ganske kulture, življenja, gospodarstva, politike	D5, J5
	Nove delovne izkušnje	J5
	Akadska raziskava	L5

Tabela 3: Kategorija: Pozitivni in negativni vplivi prostovoljcev na lokalne skupnosti (x6 – pozitivni vplivi, x7 – negativni vplivi)

OSEBA	RELEVANTNA IZJAVA	KODA
A6	Pozitivni vidik, ki je doprinesel skupnosti je bil večja ozaveščenost v šolah o možnosti recikliranja uporabljenih materialov – širjenje znanja doma in med svojimi sosedi, ter boljše razumevanje poteka naravnih procesov v okolju in angleško komuniciranje z vso skupnostjo. //...pri delu se nisem hotela znajti v privilegiranem položaju kvečjemu jim bolj približati realno sliko prostovoljstva (da ne pomeni, da smo iz bogatih družin, da se s trdom in iskanjem samozaposlitve, kot tudi zaposlitve omogoča potem potovanje, izobraževanje itd. da jih mi ne moremo odrešiti tegob, kot so revščina vendar lahko sami pripomorejo z izkoriščanjem danih stvari (pridelki s kmetij, izdelovanje mil, olj, šivanje tradicionalnih oblek, pohištva itd.).	Večja ozaveščenost otrok Širjenje znanja doma in med sosedi Angleščina //Promocija enakopravnosti

se nadaljuje

nadaljevanje

A7	Negativni vpliv – domačini dobijo nerealno predstavo o volonterjih (npr. da prihajamo iz bogate družine, da jih lahko rešimo njihovih tegob skozi poroko z domačini, poiščemo službo v »bolj razviti državi«). <u>Ekonomski vpliv</u> se je odražal predvsem skozi brezposelnost domačinov in nezainteresiranosti po samozaposlitvi (kot poljedelci, tesarji, mehaniki – si lastijo zemljo, imajo poklic vendar nič od tega ne opravljajo). //Znašla pa sem se raso diskriminirana – kot »obrunka«(belka) – ko so me gledali in komunicirali z mano na arogantni način, nepripravljeni pomagati oziroma deliti informacij.	Nerealna predstava o prostovoljcih <u>Brezposelnost domačinov</u> <u>Nezainteresiranosti po samozaposlitvi</u> //Osebna rasna diskriminacija
B6	Mislim, da so otroci na mojih likovnih delavnicah začutili, da je nekdo del prostega časa posvetil njim, da rad preživlja čas z njimi. Poleg tega so se naučili uporabe odpadnih materialov, reciklaže.	Občutek ljubljenosti, izkazovanje pozornosti Novo znanje
B7	Negativni vidik bi bil lahko ta, da sem jim skušala na delavnicah vsiliti način, kako naj kaj naredijo (npr. likovna tehnika, motiv), čeprav so sami potem naredili prav tako dobro, ali pa še boljše. //Večje koristi od mojega dela skupnost ni imela. Velika večina Afričanov daje same sebe v manjvreden položaj. Oni sami nas dajejo na to mesto. Sem učiteljica in tamkajšnji učitelji so mi dajali občutek, da vem več, kot vedo oni.	Vsiljevanje načina dela //Ni večjih koristi za LS Neenakopravnost
C6	Način življenja prostovoljca, ki prihaja iz razvitejših predelov sveta v manj razvito okolje lahko predstavlja vzor mnogim ljudem, še posebno otrokom. //Kot samooceno delim mnenje, da je moj prispevek pozitivno vplival na udeležence programa. V nerazvitih državah ali predvsem v deželah tretjega sveta, kjer socialne razmere in revščina vplivata na šolski sistem, izpostavljam <u>finančne zmožnosti, ki so lahko tudi prednosti prostovoljca. Motiviran prostovoljec lahko s pobudo zbiranja in pridobitve dodatnih sredstev, le te porabi za kakovosten izobraževalni program.</u>	Vzor domačinom (otrokam) //Pridobljena finančna sredstva <u>prostovoljcev</u>
C7	Navade in razvade kot so pomanjkljivo oblačenje, popivanje in kajenje prostovoljcev odvrčata od bistva pristne ideje prostovoljstva.	Pomanjkljivo oblačenje Popivanje Kajenje

se nadaljuje

nadaljevanje

D6	Najbolj pozitivni vidik, ki sem ga po mojem mnenju prinesla, je zavedanje lokalne skupnosti (predvsem uporabnikov) kako močan vpliv lahko imajo na posameznike, ki tja prihajajo. Zavedanje, da sami v tej izkušnji prostovoljcem veliko dajejo. //Z mojim prihodom sem delno vplivala tudi na ekonomski aspekt LS, <u>saj sem s kupovanjem osnovnih življenjskih potrebščin prinesla nek doprinos...</u>in verjetno tudi na kulturno-socialni vidik, saj belci predstavljamo nekakšen zgled in z svojim obnašanjem, vedenjem narekujemo karakteristike, ki jih vsaj del lokalne skupnosti zavedno ali nezavedno prevzema, ali pa vsaj po njih stremi. Korist – zagotovo ekonomsko in materialno (šolske potrebščine), in občutek da so cenjeni.	Vpliv, moč lokalne skupnosti na prostovoljca //<u>Direkten priliv lokalni skupnosti (kupovanje osnovnih življenjskih in šolskih potrebščin)</u> Vzor domačinom Občutek do so cenjeni
D7	Najbolj negativni pa občutek po tem, da bodo nekako v LS vedno prihajal nekdo od zunaj, ki se bo ubadal z njihovimi problemi in skrbel za rešitve. //...nedvomno tudi na okoljski aspekt (<u>dokler živimo, proizvajamo smeti</u>)... Negativno pa to, da se z nekaterimi svojimi lastnostmi nisem asimilirala oz. prilagodila njihovi kulturi, ampak še naprej živela »evropejsko.« Znašla sem se tudi v privilegiranem položaju. Prvič ko so me sredi šolskega debatnega tekmovanje dali v »žirijo« (na srečo so bili zmagovalci vsi), in na koncu med podeljevalce nagrad. Drugič pa ko me je učitelj v eni izmed šol prosil, če lahko pridem obiskat njegovo privatno šolo, ki jo je vodil, po mojem mnenju z namenom pridobitve novih šolarjev.	Ohranjanje in spodbujanje odvisnosti od "razvitih" držav //<u>Negativen okoljski vpliv</u> Slabo prilagajanje tuji kulturi Privilegiran položaj

se nadaljuje

nadaljevanje

E6	Pozitivni vidik vidim predvsem v tem, da skupnost motiviraš s tem, da si fizično prisoten, da jih spodbujaš k iskanju rešitev, se pogovarjaš o problematiki, spodbujaš željo za spremembe in mogoče s tem komu trajno spremeniš "stanje zavesti" o določeni problematiki (lahko je onesnaževanje okolja, recikliranje, problematika otroškega dela in prostitucije,...). Upaš, da ostane želja po izobrazbi, se išče rešitev kako narediti izobrazbo, da lahko kasneje sami pomagajo skupnosti. //Iskreno sama težko ocenim kakšno korist je imela lokalna skupnost od mene. Saj moj doprinos ni bil v neki oprijemljivi dobrini v fizičnem delu, ki bi bilo opazno že ob pogledu (npr. krpanje lukenj v cesti). Mogoče lahko rečem, da je skupnost pridobila nekoga, ki se je tisti mesec aktivno ukvarjal z otroci, imel vodene aktivnosti,...tako da otroci niso bili "prepuščeni sami sebi". Če je bila korist od mene večja in dolgoročna (kot bi upala), se bo mogoče videlo šele čez nekaj let.	Motiviranje lokalne skupnosti (k iskanju rešitev, sprememb) Spodbujanje k izobraževanju //Aktivna skrb za otroke Vpliv viden na dolgi rok
E7	//Glede na delo, ki jo opravljaš v taki obliki dela (mentor, učitelj), vsekakor na nek način si v "privilegiranem" položaju, odvisno je samo to, ali to negativno izkoriščaš. Torej ali moč, ki jo imaš v tem položaju izkoristiš za to, da dejansko pomagaš, motiviraš,... ali pa izkoristiš za "pumpanje" lastnega ega. Mislim, da zase vsekakor lahko rečem, da tega položaja nikakor nisem izkoristila v negativni smeri, ampak da smo z otroci zelo lepo sodelovali, sklepali kompromise, se ob delu zabavali in da je zaupanje bilo obojestransko.	Privilegiran položaj (ali ga pozitivno ali negativno izkoriščaš?)
F6	Težko je govoriti o kakršnihkoli vplivih, saj se to lahko pokaže šele čez čas (6 mesecev je premalo, da bi dejansko kaj zelo vplivala na skupnost). Upam, da sem pri parih otrocih prebudila oz. okrepila željo po branju (kar smatram kot pozitivno) in pa da se smeti ne meče po tleh, samo to je tako zelo ukoreninjeno v njihovi zavesti, da dvomim, da je imelo moje »pridiganje« kaj efekta.	Vpliv viden na dolgi rok Spodbuda otrok k branju Ozaveščenost o ravnanju z odpadki

se nadaljuje

nadaljevanje

F7	Negativno pa je predvsem to, da smo smatrani kot »vreča denarja« in to tudi podkrepimo s svojim načinom življenja. Jaz sem se trudila biti čim bolj skromna in za naše razmere sem bila. Samo za njihove razmere sem bila še vedno belka, ki si lahko vsakodnevno privoščijo sadje, je v »restavracijah«, potuje naokoli, kar jim daje izkrivljeno podobo o Evropi kot kraju, kjer imamo vsi vsega dovolj in da ta denar raste na drevesih. Kljub temu, da sem jim skušala dopovedati, da temu ni tako. Ta izkrivljena slika jih nato spodbuja, da sanjarijo o tem, da je v Evropi življenje boljše, da smo belke boljše kot domačinke, saj jim bomo omogočile boljše življenje, kar me pa zelo žalosti. //Privilegiran položaj imaš že avtomatsko s tem, ko te poimenujejo »Madam«. To je za njih figura, ki v njihovi skupnosti uživa spoštovanje. Še posebej se to občuti pri otrocih, ki ti na vsak način skušajo ustreči. Samo da te vidijo, pritečejo nasproti in ti pomagajo nesti stvari. Poleg tega p.	Nerealna predstava o prostovoljcih (jo prostovoljci sami ohranjamo) Izkrivljena podoba o Evropi //Privilegiran položaj ("Madam" in barva kože)
G6	Menim, da je najbolj pozitivno to, da so dobili dostop do nekega znanja, ki prej na šoli ni bilo dostopno. Spoznali so se tudi s tujo kulturo...	Novo znanje Spoznavanje tuje kulture
G7	...vendar pa mislim, da je bilo eno moje dejanje (plačala sem za eno, ki si tega ni mogla privoščiti), kakor potrditev njihovih stereotipov, da smo belci bogataši.	Nerealna predstava o prostovoljcih
H6	Lokalnemu prebivalstvu sva s svojim bivanjem nudila prav tako medkulturno izkušnjo – kot midva so se tudi oni lahko bogatili z drugačnim načinom razmišljanja, delovanja. //Z mojem sva prinesla delček v celoten mozaik, ki ga ustvarja EHTN na področju Ahanta West – dajejo dodano vrednost izobrazbi mladim generacijam, ter s tem dvigajo izobrazbeni nivo področja, ki je tudi za ganske razmere izobrazbeno šibko.	Spoznavanje tuje kulture //Dodana vrednost k izobrazbi otrok domačinov

se nadaljuje

nadaljevanje

H7	Negativnega vidika ne bi mogla izpostaviti.	Ni negativnega vpliva
I6	The local people (and especially our students) were exposed to a whole new way of thinking and participated in a culture exchange with us. //I believe that the English of the children we taught improved to some extent.	Novo znanje Spoznavanje tuje kulture //Angleščina
I7	//Obviously, we are much wealthier then the average inhabitant of the area where we worked and lived, giving us a privileged status in that respect.	Privilegiran položaj
J6	//Otroci, ki so obiskovali moje ure, so več časa namenili šolskim obveznostim, več so vadili in se učili. Z njimi sem delala bolj individualno, kot so tega vajeni. Z drugimi prostovoljci smo organizirali filmske večere, kjer smo gledali dokumentarce. Ob obisku centra za socialno delo v Agoni smo se pogovarjali o delu v isti organizaciji pri nas, kako delamo z učenci s specifičnimi učnimi težavami,... pri slednjem imajo vsaj v tem delu Gane manj izkušenj, zato so me prosili za gradiva in konkretne nasvete.	//Spodbujanje otrok k pisanju nalog, vaji, učenju Občutek do so cenjeni Dodatne aktivnosti za otroke (projekcija dokumentarnih filmov) Izmenjava znanj med organizacijami
J7	//Mogoče to, da sem na nek način nehote potrjevala napačne stereotipe o "premožnejših" belcih (imela sem dovolj denarja, da sem si lahko kupila hrano na ulici kadarkoli sem hotela, da sem lahko potovala, imela računalnik) že samo s tem, ker sem bila tam. S tem ko sem poučevala sem bila avtomatsko v nadrejenem položaju do otrok. Tudi metode dela so bile takšne, kot jih poznam od doma in za katere menim, da so ustrezne – s tem sem se nekaterim učiteljem zdela smešna, nekaterim zanimiva. Slednjim sem poskušala posredovati svoje izkušnje in znanje, ki sem jih dobila skozi študij. Iz tega vidika sem se čutila privilegirano, vendar ne v smislu nadvlade ali kazanja moči (nikomur nisem tega vsiljevala).	//Nerealna predstava o prostovoljcih Privilegiran položaj

se nadaljuje

nadaljevanje

K6	V teh šestih mesecih sem se maksimalno asimilirala in sprejela večino njihovih navad, čeprav nekaterih mi kot belci, velikokrat ne razumemo oz. bi verjetno potrebovali več časa. Zato je bolje, da prostovoljec tam ostane čim dlje, saj se na ta način ljudje nate navadijo, te bolje sprejmejo in postaneš del skupnosti. Jaz sem se recimo kar se tiče skupnosti veliko ukvarjala s spoznavanjem njihove kulinarike in izmenjavo receptov s tamkajšnjimi dekleti, in sem tudi skozi to na nek način stkala vezi. //Korist vsekakor zaradi dela z njihovimi otroki. Nekaj, a vseeno ne dovolj, jih je obiskovalo našo knjižnico in smo jim pomagale pri domačih nalogah, jim predvajale filme na računalniku, z njimi pekle palačinke, kuhale ipd. Zanimanje za delo z njimi, se mi zdi, da je predvsem staršem veliko pomenilo in so nam bili hvaležni.	Naklonjenost, pripadnost tuji kulturi in življenju Naklonjenost, sprejemanje vidna na dolgi rok //Aktivnosti za otroke domačinov Spodbujanje otrok k pisanju nalog, vaji, učenju Dodatne aktivnosti za otroke (projekcija filmov, kuharske delavnice)
K7	Negativni pa so verjetno nase slabe navade in sicer kajenje, ki ga ne marajo, za nas pa je nekaj povsem običajnega in tukaj se zavedam, da skupnost tega ni podpirala. // V privilegiranem položaju sem se seveda večkrat znašla, vendar mi to ni bilo všeč, tako da sem osebno kmalu poskrbela za to, da so me sprejeli kot eno izmed njih, in se to ni več dogajalo. Velikokrat pa sem se znašla tudi v obratnem položaju in sicer smo bile včasih tarča posmeha in žaljivk zaradi barve nase kože.	Kajenje //Privilegiran položaj Osebna rasna diskriminacija
L6	Intercultural experience From environmental perspective - in the very short time horizon <u>I think we raised the awareness for trash/ plastic/ recycling.</u> //Economically I think the community was on benefit.	Spoznavanje tuje kulture Večja okoljevarstvena ozaveščenost otrok (o smeteh, plastiki, recikliranju) //Pozitiven ekonomski vpliv
L7	Taking high expectations down. Concerning sustainability, I think local multipliers should stay there for long term to really make a difference.	Neuresničitev pričakovanj Ni trajnostnega vpliva (prekratko časovno obdobje)

Tabela 3.1: Hierarhija kategorije Pozitivni (x6) vplivi prostovoljcev na lokalne skupnosti

Kategorija: Pozitivni vplivi prostovoljcev na lokalno skupnost		
Podkategorije	Kode	Oznaka vprašalnika
Na novo pridobljeno znanje	Večja ozaveščenost otrok	A6, F6
	Širjenje znanja doma in med sosedi	A6
	Angleščina	A6, I6
	Novo znanje	B6, G6, I6
	Dodana vrednost k izobrazbi otrok	H6
Kritična teorija	Promocija, spodbujanje enakopravnosti	A6
Pozitivni družbeno-kulturni vplivi	Občutek ljubljenosti, cenjenosti, izkazovanje pozornosti otrokom	B6, D6, J6
	Prostovoljec kot vzornik otrokom in domačinom	C6, D6
	Vpliv, moč lokalne skupnosti na prostovoljca	D6
	Motiviranje lokalne skupnosti (k iskanju rešitev, sprememb)	E6
	Spodbujanje otrok k izobraževanju	E6
	Aktivna skrb za otroke	E6
	Spodbujanje otrok k branju	F6
	Spoznavanje tuje kulture	G6, H6, I6, L6
	Spodbujanje otrok k pisanju nalog, vaji, učenju	J6, K6
	Dodatne aktivnosti za otroke (projekcija dokumentarnih filmov, kuharske delavnice)	J6, K6
	Izmenjava znanj med organizacijami	J6
	Naklonjenost, pripadnost tuji kulturi in življenju	K6
Pozitivni ekonomski vplivi	Pridobljena finančna sredstva prostovoljcev	C6
	Direkten priliv lokalni skupnosti (kupovanje osnovnih življenjskih potrebščin)	D6
	Pozitiven ekonomski vpliv	L6
Pozitivni okoljevarstveni vpliv	Večja okolejvarstvena ozaveščenost otrok (o smeteh, plastiki, recikliranju)	L6
"Dolgoročnost" vplivov	Vpliv viden na dolgi rok	E6, F6
	Naklonjenost, sprejemanje s strani skupnosti vidna na dolgi rok	K6

Tabela 3.2: Hierarhija kategorije Negativni (x7) vplivi prostovoljcev na lokalne skupnosti

Kategorija: Negativni vplivi prostovoljcev na lokalno skupnost		
Podkategorije	Kode	Oznaka vprašalnika
Kritična teorija	Nerealna predstava o prostovoljcih	A7, F7, G7, J7
	Osebna rasna diskriminacija prostovoljcev	A7, K7
	Neenakopravnost	B7
	Privilegiran položaj prostovoljcev	D7, E7, F7, I7, J7, K7
	Izkrivljena podoba o Evropi	F7
Negativni ekonomski vplivi	Brezposelnost domačinov	A7
	Nezainteresiranost domačinov po samozaposlitvi	A7
	Ohranjanje in spodbujanje odvisnosti od "razvitih" držav (ekonomska odvisnost)	D7
Negativni družbeno-kulturni vplivi	Vsiljevanje načina dela (likovnih tehnik, motivov)	B7
	Pomanjkljivo oblačenje	C7
	Popivanje	C7
	Kajenje	C7, K7
	"Slabo" prilagajanje tuji kulturi	D7
Negativni okoljevarstveni vpliv	Negativni okoljevarstveni vpliv	D7
Lokalna skupnost nima koristi	Ni večjih koristi za lokalno skupnost	B7
Neuresničitev pričakovanj	Neuresničitev pričakovanj	L7
Ni trajnostnega vpliva	Ni trajnostnega vpliva	L7
Ni negativnega vpliva	Ni negativnega vpliva	H7

Tabela 4: Kategorija: Ocena kakovosti projektov EHT Network, priložnosti in nevarnosti za lokalne skupnosti (x8 – kakovost projektov, x9 – priložnosti, x10 – nevarnosti)

OSEBA	RELEVANTNA IZJAVA	KODA
A8	Sama organizacija EHTN ni predana delu katero organizira, oziroma ima podprto s strani EU. Projekti so zasnovani vreden, vendar ko prostovoljci pridejo na destinacijo se pokažejo pomanjkljivosti, kot je material, ki ga potrebujemo za delo, organizacija določenih stvari za učence – prevoz do knjižnice, kjer so boljši pogoji za učence iz drugih vasi. Organizator igra zgolj vlogo nekega promotorstva dogodkov v Busui – obišče šole za 10 minut v času našega dela, poslika, prosi za poročila in odide.	EHTN ni predan delu Kakovostni projekti Slaba organizacija znotraj EHTN

se nadaljuje

nadaljevanje

A9	Ne ozira se na odzive domačinov, izboljšave določenih stvari, organizirati dodatne dejavnosti skratka poskrbeti za boljši razvoj socialnega okolja in bolje izkoristiti nas in nas čas, ko smo tam – da je delo kar se da učinkovito.	Sodelovanje z domačini Organizacija dodatnih aktivnosti Razvoj socialnega okolja Sodelovanje s prostovoljci
A10	Kar je nevarnost za lokalno skupnost je to, da nas začnejo dojemati kot navadne turiste, naše delo tako izgubi vrednost, otroci, odrasli nas jemljejo neresno. Mislijo si: "3 mesece si tukaj in potem itak odideš stran." In še to, da se projekti oziroma delo ne nadaljuje naprej miruje na neki točki, dokler nova ekspedicija ne pride, kar postavlja skupnost vedno v ODVISNI POLOŽAJ.	Prostovoljci kot turisti (nimajo vrednosti za lokalno skupnost) Nekontinuiranost projektov Ekonomsko odvisnost
B8	Projekti EHTN se mi zdijo zelo kakovostni in mislim, da prispevajo k razvoju lokalne skupnosti, saj skrbijo za večjo izobraženost ljudi in jih preko projektov »silijo« v razmišljanje o različnih opcijah, ki so jim na razpolago, ampak jih prej niso videli, npr. šolanje, možnosti zaslužka, skrb za zdravje in v razmišljanje da so le oni tisti, ki lahko spremenijo svojo prihodnost in prihodnost prihodnjih rodov.	Kakovostni projekti EHTN prispeva k razvoju skupnosti (z izobraževalnimi projekti, prevzemanjem samoiniciativ)
B9	Trenutno nisem na tekočem z EHTN projekti vem pa, da je cilj organizacije naučiti ljudi »kako loviti ribe«, da bodo lahko avtonomni in bo belih prostovoljcev v vasi vedno manj.	Zavedanje o pomenu lastne aktivnosti (o samopomoči) Prevzemanje osebne odgovornosti
C8	EHTN je organizacija, ki jo priporočam vsakomur, ki si želi prostovoljske izkušnje. Delim mnenje, da organizacija sodeluje z lokalno skupnostjo in tako z obojestransko komunikacijo omogoča planiranje in izvajanje projektov na različnih ravneh zahtevnosti.	EHTN sodeluje z LS EHTN stremi k dolgoročnim pozitivnim učinkom
C9	Vsekakor obstajajo minusi in plusi pojavljanja tovrstnih organizacij in vključevanja le teh na življenje lokalne skupnosti. Ob tem se pojavi tudi izziv za obe strani, to je njihova pripravljenost prisluhniti in sprejemati nove ideje, rešitve in izzive za dvig kakovosti življenja. Pomembno je, da se planira za dolgoročne pozitivne učinke in k temu mislim, da stremi tudi EHTN.	Medsebojno sodelovanje Planiranje dolgoročnih pozitivnih učinkov

se nadaljuje

nadaljevanje

D8	Delno se potrebe zadovoljujejo. <u>Največji plus je zagotovo doprinos novega znanja, izobrazbe uporabnikom (tem otrokom). Otroci se skorajda ne učijo o geografiji, ni razvoja kreativnosti itn., tako, da po mojem mnenju to delo, ki ga prostovoljci opravljajo z otroci je LS v korist.</u> Glede kakovosti projektov bi rekla, da so nekateri kar OK (sploh GLEN z predhodnimi intenzivnimi usposabljanji, v manjši meri tudi EVS, program Krilca in »foster parent«, ki ga v Gani izvaja društvo Humanitas je po mojem mnenju tudi pozitiven, delovno mesto knjižničarja v Busui in knjižnica sama po sebi, je pozitiven aspekt volonterskih programov).	EHTN delno <u>zadovoljuje</u> potrebe LS Kakovostni projekti
D9	Priložnosti se kažejo v delovnih mestih, s programom »foster parent« nekateri posamezniki res dosegaajo to česar drugače mogoče ne bi mogli in priložnost otrok za nove načine učenja, dostop do novega znanja, ki jim ga v učnem načrtu ne nudijo.	Nova delovna mesta Program Botrstvo
D10	Nevarnosti se kažejo v tem, da večina projektov, ki jih prostovoljci izvajajo ni trajnostnih oz. samovzdržnih. Večina se jih konča po odhodu prostovoljca, zato je LS neprestano izpostavljena novim spremembam. Izpostavljeni pa so tudi vedenju posameznikov in načinu življenja, ki je ne malokrat turističen (popivanje, izgredi in avanture z lokalci).	Nekontinuiranost projektov Slabe navade prostovoljcev Prostovoljci kot turisti
E8	V koliko poznam in spremljam delo EHTN, ocenjujem projekte za kakovostne in sprejemljive za volonterski turizem. Imajo cilj permanento narediti in uvesti spremembe.	Kakovostni projekti Cilj doseči trajnostne spremembe
E9	Dejstvo je, da se za vse večje spremembe mora kot prvo ustvariti potrebo in željo po spremembah, in zavedanje, da se le to lahko realizira le skozi šolanje, izobraževanje in lastno aktivnost.	Zadovoljevanje potreb Uresničevanje želja (po spremembah) Zavedanje o pomenu izobraževanja Zavedanje o pomenu lastne aktivnosti
E10	Edina nevarnost, ki jo vidim v taki obliki pomoči (kot jo ponuja volonterski turizem) je, da se skupnost začne preveč zanašati in računati na pomoč drugih in da je njihova aktivna udeležba in sodelovanje vedno nižja....	Ekonomska odvisnost Pasivnost domačinov
F8	Projekti so mišljeni kot neke vrste pomoč in se mi zdi lepo, da se organizacije trudijo pomagati otrokom, saj je izobrazba največje bogastvo, ki ti jo lahko nekdo da. Zdaj koliko zadovoljujejo potrebe skupnosti ne morem oceniti.	Pomoč pri izobraževanju otrok Zadovoljevanje potreb ne more oceniti

se nadaljuje

nadaljevanje

F9	Meni osebno se zdi, da bi bilo boljše, če bi jim pomagali lokalni mladostniki. S tem jim lahko osebno pokažejo pomembnost izobrazbe poleg tega pa lahko aktivnosti izvajajo kontinuirano, kar na koncu prinese nek napredek. Priložnost vidim predvsem v botrstvu, saj se s tem omogoči izobrazba tudi revnejšim otrokom.	Pomoč s strani lokalne mladine Kontinuiranost projektov Program Botrstva
F10	Mi, belci, jim naredimo več škode kot pa koristi. Še posebej v Busui, ki je za moje mnenje že preveč turistična in ima to zelo slab vpliv na otroke.	Belci kot prostovoljci Razvoj turizma v Busui
G8	V Busui sem bila samo enkrat, saj sem večino del opravljala v okolici Accre. Vendar pa se mi zdi delo tam enkratno in izjemen dosežek predvsem knjižnica. Tudi foster parenting se mi zdi izjemen projekt in ga v celoti podpiram.	Knjižnica Program Botrstvo
G9	Zdi se mi, da je program prinesel boljše možnosti za številne tamkajšnje družine.	Program Botrstvo
G10	Kar vidim kot nevarnost je lahko zgolj to, da postanejo odvisni od naše pomoči, vendar menim, da za enkrat še ni strahu za kaj takega.	Ekonomska odvisnost (čez čas)
H8	Projekti EHTN so zasnovani izredno kvalitetno, lokalni skupnosti lahko ponudijo ogromno.	Kakovostni projekti
I8	Yes, I think EHTN network fills an enormous unmet need and fills it extremely well given the constraints imposed by the character of the local community.	EHTN zelo dobro izpolnjuje neizpolnjene potrebe (kljub težavam, oviram in težkemu značaju LS)
J8	Kar se tiče projekta, katerega del sem bila, pa lahko rečem le to, da bi se dalo narediti še več. Mislim, da se te organizacije trudijo do neke mere zadovoljiti majhen delež potreb skupnosti.	EHTN delno zadovoljuje potrebe LS
J9	Priložnosti za lokalno skupnost vidim predvsem v izmenjavi dobrih praks in novih resursih pri reševanju lokalnih problemov, če to želijo.	Izmenjava dobrih praks in resursov pri reševanju problemov
J10	Nevarnost pa v pasivnosti reševanja problemov, zaradi zanašanja na zagnane prostovoljce, ki bodo naredili stvari namesto njih.	Ekonomska odvisnost Pasivnost domačinov
K8	Se zdaleč ne zadovoljujejo potreb v tolikšni meri kot bi morali.	EHTN ne zadovoljuje potreb

se nadaljuje

nadaljevanje

K9	Veliko je površnosti in nepravilnosti, prostovoljec se mora v precejšnji meri znajti sam, kljub koordinatorju, cesar ti pred odhodom ne povedo. Prostovoljec bi se tako lažje pripravil in bi bilo njegovo delo morda bolj učinkovito. Tudi knjižnica ni popolnoma izkoriščena, čeprav ima velik potencial, jo zaradi taksnih in drugačnih razlogov, obiskuje vsekakor premalo otrok in vaščanov. Ni samo pomembno, da se pripeljejo prostovoljci, pomembno je tudi, da ti ljudje dejansko pripomorejo k izboljšanju stanja v skupnosti in ne samo opraviti tistih par obveznih ur v soli.	Sodelovanje s prostovoljci Knjižnica
L8	I am very sure that EHTN is the only organization with a real interest in sustainability (opposing other NGOs in the village). They are doing a really good job with true interest in the children included in the program but also with a clear business perspective which is not wrong and also important.	EHTN kot edina trajnostna NVO Poudarek na otrocih Jasna vizija
L9	I only think that the general well-being among us voluntourists would be higher if this approach would be more clearly communicated towards the volunteers and that expectations should be lowered before starting to work within the community. The needs of the communities are too high to be tackled by just a single organization but could be addressed in a more forward-looking approach if they would focus on Ghanaian stakeholders that understand the culture.	Sodelovanje s prostovoljci Realna ocena delovnih pričakovanj Sodelovanje z deležniki (s podobnimi cilji)

Tabela 4.1: Hierarhija kategorije Ocena kakovosti projektov EHT Network (x8)

Kategorija: Ocena kakovosti projektov EHT Network		
Podkategorije	Kode	Oznaka vprašalnika
Pozitivne ocene	Kakovostni projekti	A8, B8, D8, E8, H8
	Prispeva k razvoju lokalnih skupnosti (z izobraževalnimi projekti, prevzemanjem samoiniciativ)	B8
	Sodeluje z lokalno skupnostjo	C8
	Stremi k dolgoročnim pozitivnim učinkom	C8
	Njegov cilj je doseči trajnostne spremembe	E8
	Projekti so pomoč pri izobraževanju otrok	F8
	Knjižnica (kot izjemen dosežek)	G8
	Program Botrstvo (kot izjemen dosežek)	G8
	EHTN kot edina trajnostna NVO v Busui	L8
	Poudarek na otrocih	L8
	Jasna vizija	L8
	EHTN zelo dobro zadovoljuje potrebe (kljub oviram in težkemu značaju lokalne skupnosti)	I8
Negativne ocene	EHTN ni predan delu	A8
	Slaba organizacija znotraj EHTN	A8
	EHTN ne zadovoljuje potreb lokalne skupnosti	K8
Nevtralna ocena	EHTN delno zadovoljuje potrebe lokalne skupnosti	D8, J8
Brez ocene	Zadovoljevanje potreb lokalne skupnosti ne more oceniti	F8

Tabela 4.2: Kategorija Priložnosti za lokalne skupnosti (x9)

Kategorija: Priložnosti za lokalno skupnost		
Podkategorije	Kode	Oznaka vprašalnika
Povezovanje z lokalno skupnostjo	Sodelovanje z domačini	A9, C9
	Ozaveščanje o pomenu lastne aktivnosti (o samopomoči)	B9, E9
	Prevzemanje osebne odgovornosti	B9
	Zadovoljevanje potreb lokalne skupnosti	E9
	Uresničevanje želja po spremembah	E9
	Zavedanje o pomenu izobraževanja	E9
Povezovanje s prostovoljci	Sodelovanje s prostovoljci (da bo delo bolj učinkovito)	A9, K9, L9
	Izmenjava dobrih praks in resursov pri reševanju problemov	J9
	Realna ocena delovnih pričakovanj	L9
Organizacija EHTN	Organizacija dodatnih aktivnosti	A9
	Razvoj socialnega okolja	A9
	Planiranje dolgoročnih pozitivnih učinkov	C9
	Nova delovna mesta	D9
	Program Botrstvo	D9, F9, G9
	Pomoč s strani lokalne mladine	F9
	Kontinuiranost projektov	F9
	Knjižnica	K9
	Sodelovanje z deležniki (s podobnimi cilji)	L9

Tabela 4.3: Kategorija Nevarnosti za lokalne skupnosti (x10)

Kategorija: Nevarnosti za lokalno skupnost	
Kode	Oznaka vprašalnika
Prostovoljci kot turisti (nimajo vrednosti za lokalno skupnost)	A10, D10
Nekontinuiranost projektov	A10, D10
Ekonomska odvisnost	A10, E10, G10, J10
Slabe navade prostovoljcev	A10
Pasivnost domačinov	E10, J10
Belci kot prostovoljci	F10
Razvoj turizma v Busui	F10